

Hallituksen esitys eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, lukiolakia, ylioppilastutkinnosta annettua lakia, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettua lakia, liikenteen palveluista annettua lakia ja ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annettua lakia.

Ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia ja lukiolakia muutettaisiin siten, että yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille säädettäisiin varautumisvelvollisuus poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta. Ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin, lukiolakiin ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännöksiä koulutuksen järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännöksiä ylioppilastutkinnon järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Ehdotetut muutokset liittyvät Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan kaikilla hallinnonaloilla toteutetaan häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu.

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lakiin lisättäisiin erityissäännös, jonka mukaan hallintolain mukaisesta perusteluvelvollisuudesta voitaisiin poiketa koesuorituksen arvostelua koskevassa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Lisäksi laissa säädettäisiin sellaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta, jolla on eväty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen. Lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan henkilön, joka osallistuu englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeeseen, on oleskeltava Suomessa muulla perusteella kuin opiskeluun perustuvalla oleskeluluvalla. Lisäksi lukiolakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat koulutuksen järjestäjän tai rehtorin tiedonsaantioikeutta henkilön oleskeluluvasta englanninkielisessä lukiokoulutuksessa.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lakia muutettaisiin siten, että lain 8 §:ään lisätään koulutus, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta. Lisäksi 8 §:ssä tarkoitettuihin koulutuksiin sovellettavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä tarkennettaisiin.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat pääosin lakkautettaisiin valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi. Osa työelämätoimikuntien tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle. Lisäksi esityksessä ehdotetaan täsmennyksiä lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskevaan sääntelyyn sekä ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilun kokeilulupia koskevaan sääntelyyn.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	4
2.1 Säännökset poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta	4
2.1.1 Häiriötilanteet ja poikkeusolot toisen asteen koulutuksessa	4
2.1.2 Valmiuslain koulutusta ja varautumista koskevat säännökset	5
2.1.3 Valmiuslain uudistamista koskevassa mietinnössä ehdotetut säännökset.....	6
2.1.4 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia ja häiriötilanteen määrittely	7
2.1.5 Tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet ..	8
2.1.6 Näytöt ammatillisessa koulutuksessa.....	9
2.1.7 Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen ..	11
2.1.8 Ylioppilastutkintojen järjestäminen	11
2.1.9 Ylioppilastutkinnon kokeiden uusiminen.....	12
2.1.10 Opetusjärjestelyt lukiokoulutuksessa	12
2.1.11 Lukion opetussuunnitelma	13
2.1.12 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet	13
2.1.13 Lukiokoulutuksen järjestämisluvassa määrättävät asiat.....	14
2.2 Koesuorituksen arvostelua koskevan ylioppilastutkintolautakunnan päätöksen perusteleva	14
2.3 Osallistumisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus	18
2.4 Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen.....	18
2.5 Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus.....	19
2.6 Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat.....	21
2.7 Lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskeva sääntely	23
2.8 Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilun kokeiluvuorossa määrättävät asiat	24
3 Tavoitteet	24
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	25
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	25
4.1.1 Säännökset poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten	25
4.1.2 Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muut muutokset	25
4.1.3 Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus.....	26
4.1.4 Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat.....	26
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	26
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset	26
4.2.2 Vaikutukset koulutuksen järjestäjiin	26
4.2.3 Vaikutukset Ylioppilastutkintolautakuntaan	26
4.2.4 Vaikutukset opiskelijoihin ja oppivelvollisiin.....	27
4.2.5 Vaikutukset muihin viranomaisiin	27
4.2.6 Vaikutukset työnantajiin, työelämään ja ammatillisen koulutuksen laatuun	27
4.2.7 Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin	28
4.2.8 Sukupuolivaikutukset.....	28
4.2.9 Vaikutukset vammaisiin.....	28

4.2.10 Tietosuojavaikutukset	29
5 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot.....	31
5.1 Opetuksen järjestämiseen liittyvät poikkeamiset poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa	31
5.2 Varautumissuunnittelu	32
6 Lausuntopalaute.....	32
7 Säännöskohtaiset perustelut	32
7.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta	32
7.2 Laki ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta	42
7.3 Laki lukiolain muuttamisesta	46
7.4 Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	51
7.5 Laki liikenteen palveluista	52
7.6 Laki ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta	52
8 Lakia alemman asteinen sääntely	53
9 Voimaantulo	53
10 Suhde talousarvioesitykseen.....	53
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	53
LAKIEHDOTUKSET	58
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	58
Laki ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta	62
Laki lukiolain muuttamisesta	63
Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	65
Laki liikenteen palveluista annetun lain 193 ja 257 §:n muuttamisesta.....	66
Laki ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	67
VALITSE KOHDE.....	69
RINNAKKAISTEKSTIT	69
Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta.....	69
Laki ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta	75
Laki lukiolain muuttamisesta	77
Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta	81
Laki liikenteen palveluista annetun lain 193 ja 257 §:n muuttamisesta.....	82
Laki ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	83

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelman mukaisesti kaikilla hallinnonaloilla toteutetaan häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelu. Sektorilainsäädännön päivitystyö toteutetaan samanaikaisesti valmiuslainsäädännön uudistamisen kanssa eli syksyyn 2025 mennessä. Työryhmän mietintö koskien valmiuslain kokonaisuudistusta (oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja 2025:50) on ollut lausuntokierroksella, joka päättyi 27.2.2026.

Hallituksen esityksen luonnoksesta on pyydetty lausunnot laaja-alaisesti keskeisiltä sidosryhmiltä sekä kaikilta lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä. Hallituksen esitys oli lausunnolla xxxxx. Esitysluonnokseen annettiin yhteensä xxx lausuntoa. Lausuntotiivistelmä ja lausunnot ovat luettavissa esityksen hankesivuilla tunnuksella OKM008:00/2026.

Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat ovat julkisessa palvelussa osoitteessa <https://okm.fi/hanke?tunnus=OKM008:00/2026>.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Säännökset poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varal

2.1.1 Häiriötilanteet ja poikkeusolot toisen asteen koulutuksessa

Voimassa olevissa ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa (531/2017), lukiolaissa (714/2018), ylioppilastutkinnosta annetussa laissa (502/2019) tai tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa (1215/2020) ei ole säännöksiä häiriötilanteiden ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamien poikkeusolojen varalta. Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sovelletaan lähtökohtaisesti voimassa olevaa lainsäädäntöä. Poikkeusoloissa voidaan antaa valmiuslain mukaisilla soveltamisasetuksilla valmiuslain mukaisia poikkeuksia ammatillisesta koulutuksesta annettavassa laissa, lukiolaissa, ylioppilastutkinnosta annetussa laissa sekä tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettujen koulutusten järjestämiseen. Näin meneteltiin koronapandemian aikana, kun poikkeusolot todettiin maaliskuussa 2020. Myöhemmin ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin tehtiin näyttöjen järjestämistä koskeva poikkeus väliaikaisesti voimassa olevalla lailla.

Toisen asteen koulutuslainsäädäntö lähtee siitä, että opetus ja koulutus järjestetään koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Laki ammatillisesta koulutuksesta ja lukiolaki mahdollistavat opetuksen järjestämisen joustavasti myös etäopetuksena koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Lukiolaki mahdollistaa myös itseopiskelun. Koronapandemian aikana etäjärjestelyihin siirryttiin joustavasti koulutuksen järjestäjien omilla päätöksillä.

Ylioppilaskirjoituksia ei puolestaan ole mahdollista suorittaa etäjärjestelyin, vaan ne edellyttävät aina kokelaan läsnäoloa määrättyssä paikassa. Ammatillisessa koulutuksessa monet tutkinnon osat edellyttävät käytännössä opiskelijan läsnäoloa tietyssä oppimisympäristössä, jossa tutkinnon perusteiden mukaisen osaamisen hankkiminen on mahdollista. Myös tutkintokoulutukseen valmentava koulutus sekä vaativana erityisenä tukena annettava koulutus edellyttää luonteensa puolesta pääsääntöisesti läsnäopetusta. Ammatillisten tutkinnon osien edellyttämä ammattitaito ja osaaminen osoitetaan lain mukaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.

Oppivelvollisuus laajeni vuonna 2021 toiselle asteelle siten, että oppivelvollisuus päättyy vasta henkilön täytettyä 18-vuotta, ellei hän ole suorittanut toisen asteen tutkintoa ennen täysi-ikäisyyttä. Oppivelvollisten perustuslaissa turvattu oikeus koulutukseen on huomioitava myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

2.1.2 Valmiuslain koulutusta ja varautumista koskevat säännökset

Valmiuslain 12 § koskee varautumisvelvollisuutta. Sen mukaan valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien, kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Lain 13 §:n mukaan varautumista johtaa ja valvoo valtioneuvosto sekä kukin ministeriö toimialallaan. Kukin ministeriö yhteensovittaa varautumista omalla toimialallaan. Varautumisen yhteensovittamisesta valtioneuvostossa säädetään erikseen.

Voimassa olevan valmiuslain mukaan varautumisvelvollisuus ei koske yksityisoikeudellisia (ns. yksityisiä) koulutuksen järjestäjiä.

Valmiuslain 109 § koskee opetusta ja koulutusta. Sen 1 momentin mukaan edellä 3 §:n 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan määrätä perusopetuslaissa (628/1998), lukiolaissa, Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa (1463/2007), ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa (632/1998), taiteen perusopetuksesta annetussa laissa (633/1998), ammattikorkeakoululaissa (932/2014) ja yliopistolaisissa (558/2009) säädetyn opetus- ja muun toiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi taikka muutoin väestön suojaamiseksi. Jos jonkin alueen väestöä siirretään 121 §:n nojalla muualle, valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää, että esi- ja perusopetuksen järjestämisestä siirretyille oppilaille vastaa tilapäisesti oppilaan asuinkunnan sijasta se kunta, jonka alueelle oppilas on siirretty.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 3 §:n 1, 2 ja 4–6 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa voidaan välttämättömien opetus- ja koulutuspalveluiden turvaamiseksi rajoittaa 1 momentissa tarkoitettun toiminnan järjestäjälle säädettyä tai määrättyä opetus- tai muun toiminnan järjestämisvelvollisuutta sekä velvollisuutta ateria-, kuljetus- ja majoitusetuoksien järjestämiseen siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain 4 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimenpiteiden vaikutukset toiminnan kustannuksiin voidaan ottaa huomioon opetustoimen valtionosuuksia ja -avustuksia myönnettäessä siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

Valmiuslain 3 §:n 1 ja 2 kohtien mukaan poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat Suomeen kohdistuva aseellinen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettava hyökkäys ja sen välitön jälkitila sekä Suomeen kohdistuva huomattava aseellisen tai siihen vakavuudeltaan rinnastettavan hyökkäyksen uhka, jonka vaikutusten torjuminen vaatii valmiuslain mukaisten toimivaltuuksien välitöntä käyttöön ottamista. Valmiuslain 3 §:n 4 ja 5 kohtien mukaan poikkeusoloja tämän lain mukaan ovat erityisen vakava suuronnettomuus ja sen välitön jälkitila sekä vaikutuksiltaan erityisen vakava suuronnettomuutta vastaava hyvin laajalle levinnyt vaarallinen tartuntatauti.

Lisäksi valmiuslain 3 §:n 6 kohdan mukaan poikkeusoloja valmiuslain mukaan ovat sellainen a) julkisen vallan päätöksentekokykyyn; b) rajaturvallisuuden tai yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseen; c) välttämättömien sosiaali- ja terveydenhuollon tai pelastustoimen palvelujen saatavuuteen; d) energian, veden, elintarvikkeiden, lääkkeiden tai muiden välttämättömien hyödykkeiden saatavuuteen; e) välttämättömien maksu- ja arvopaperipalvelujen saatavuuteen; f) yhteiskunnallisesti kriittisten liikennejärjestelmien toimivuuteen tai g) edellä a–f alakohdassa lueteltuja toimintoja ylläpitävien tieto- ja viestintätekniisten palvelujen tai tietojärjestelmien toimivuuteen kohdistuva uhka, toiminta, tapahtuma tai näiden yhteisvaikutus, jonka seurauksena yhteiskunnan toimivuudelle välttämättömät toiminnot olennaisesti ja laajamittaisesti estyvät tai lamaantuvat tai joka muulla näihin vakavuudeltaan rinnastuvalla tavalla erityisen vakavasti ja olennaisesti vaarantaa yhteiskunnan toimintakykyä tai väestön elinmahdollisuuksia.

2.1.3 Valmiuslain uudistamista koskevassa mietinnössä ehdotetut säännökset

Valmiuslain kokonaisuudistusta koskeva työryhmän mietintö annettiin joulukuussa 2025. Valmiuslain kokonaisuudistusta koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa syksyllä 2026.

Mietinnön mukaan varautumisvelvollisuus laajenisi jonkin verran. Mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen 6 §:n mukaan varautumisvelvollisen olisi tässä luvussa säädettyin toimenpitein varmistettava lakiin perustuvien tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa. Varautumisvelvollisen on varauduttava myös tässä laissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöön. Tässä laissa tarkoitettuja varautumisvelvollisia olisivat: 1) valtion viranomaiset; 2) tuomioistuimet ja valitusasioita käsittelemään perustetut lautakunnat; 3) tasavallan presidentin kanslia; 4) eduskunnan virastot; 5) itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset; 6) valtion liikelaitokset; 7) hyvinvointialueet ja hyvinvointiyhtymät; 8) kunnat ja kuntayhtymät; 9) muut lailla julkista hallintotehtävää hoitamaan perustetut tai siihen lailla velvoitetut yhteisöt siltä osin kuin ne hoitavat julkisia hallintotehtäviä. Toimiluvan tai muun viranomaishyväksynnän perusteella julkista hallintotehtävää hoitavan varautumisvelvollisuudesta on voimassa mitä siitä erikseen säädetään. Varautumisvelvollisen on varmistettava 1 momentissa säädettyjen velvoitteiden asianmukainen toteutuminen myös hankkiessaan lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamista tukevia palveluita yksityisiltä yhteisöiltä.

Lakiehdotuksen 7 §:ssä täsmennettäisiin varautumisvelvollisen velvollisuuksia. Sen mukaan varautumisvelvollisen olisi pyrittävä tunnistamaan toimintansa häiriöttömyyttä vakavasti vaarantavat uhkat ja arvioimaan niiden aiheuttamat riskit lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamiseksi sekä huolehdittava toiminnassaan asianmukaisista hallintatoimenpiteistä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Varautumisvelvollisen on huolehdittava riskiarvionsa ajantasaisuudesta sekä seurattava tunnistamiensa riskien toteutumista ja mahdollisessa häiriötilanteessa ryhdyttävä viipymättä tilanteen hallintaan saattamiseksi ja sen vaikutusten rajoittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Ehdotuksen 8 § koskisi valmiussuunnitelmaa ja muuta varautumisen suunnittelua. Sen mukaan varautumisvelvollisen olisi laadittava ja ylläpidettävä ajantasaista valmiussuunnitelmaa lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamista vakavasti vaarantavien häiriötilanteiden hallitsemiseksi ja poikkeusoloihin varautumiseksi. Varautumisvelvollisen on lisäksi ylläpidettävä toimintavalmiutta poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä tarvittaessa valmiusharjoituksilla ja muilla toimenpiteillä. Valmiussuunnitelmaan on sisällytettävä vähintään kuvaus: 1) asianmukaisista toimintamalleista varautumisvelvollisen toimintaedellytysten ja sen lakiin perustuvien tehtävien mahdollisimman häiriöttömän hoitamisen turvaamiseksi vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa; 2) varautumisvelvolliselle tässä laissa säädettyjen toimivaltuuksien käyttöönotosta aiheutuvista velvoitteista; 3) häiriötilanteen hallinnan vaatimista

sisäisistä vastuujärjestelyistä ja viestinnän menettelyistä sekä tarpeellisista yhteydenpito- ja yhteistyötahoista. Varautumisvelvollisen on huolehdittava toiminnassaan varautumisen suunnitellun asianmukaisesta järjestämisestä ja valmiussuunnitelman toimeenpanon edellyttämästä henkilöstönsä perehdyttämisestä.

Mietinnön mukaan valmiuslain mukainen varautumisvelvollisuus ei koskisi jatkossakaan yksityisoikeudellisia koulutuksen järjestäjiä. Erityisesti ammatillisessa koulutuksessa merkittävä osa koulutuksen järjestäjiä on kuitenkin yksityisiä koulutuksen järjestäjiä, ja ne kouluttavat opiskelijavuosina mitattuna myös suurta joukkoa ammatilliseen koulutukseen osallistuvista opiskelijoista, minkä vuoksi yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudesta olisi perusteltua säätää toisen asteen koulutusta koskevista laeista.

Ehdotuksen 101 § koskisi opetustoimintaa ja kasvatusta. Sen mukaan, jos väestön siirtämisen, oleskelu- ja liikkumisrajoitusten tai ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavan vakavan vaaran vuoksi on välttämätöntä, voitaisiin 11 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa valtioneuvoston asetuksella säätää:

1) opiskelu ja opetus toteutettavaksi etäopiskeluna ja etäopetuksena lukuun ottamatta perusopetuslaissa säädettyä esiopetusta ja varhaiskasvatusta (540/2018) mukaista toimintaa;

2) poikkeuksia varhaiskasvatusta, perusopetusta, lukiolaissa Helsingin eurooppalaisesta koulusta annetussa laissa, ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa, vapaasta sivistystyöstä annetussa laissa, taiteen perusopetuksesta annetussa laissa, ammattikorkeakoululaissa ja yliopistolaissa tarkoitettujen toiminnan järjestäjälle säädetyn tai määrätyn opetus-, tutkimus- tai aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestämisvelvollisuuteen sekä velvollisuuteen järjestää ateria-, kuljetus- ja majoitusetuusia.

Edellä 11 §:n 1 momentin 1, 2, 4 ja 5 kohdassa tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi päätöksellään määrätä enintään kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan 1 momentin 2 kohdassa mainituissa laissa säädetyn opetus-, tutkimus- sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan keskeytettäväksi tai siirrettäväksi toiselle paikkakunnalle, jos se on välttämätöntä väestön siirtämisen tai oleskelu- ja liikkumisrajoitusten vuoksi, eikä opiskelua, opetusta tai kasvatusta voida toteuttaa etämuotoisena. Toiminta voidaan keskeyttää myös, jos se on välttämätöntä väestön suojaamiseksi.

Valmiuslaissa ei jatkossa säädettäisi mahdollisuudesta lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä, minkä vuoksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa olisi tarpeellista säätää ylioppilastutkinnosta annetussa laissa.

2.1.4 Yhteiskunnan turvallisuusstrategia ja häiriötilanteen määrittely

Vuonna 2025 valtioneuvoston periaatepäätöksenä annetussa yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa (valtioneuvoston julkaisu 2025:1) todetaan, että varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukio- ja ammatillisen koulutuksen sekä korkeakoulutuksen jatkuminen turvataan häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Varhaiskasvatusta, koulutusta, korkeakoulutusta ja tutkimustoimintaa ylläpitämällä varmistetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen toimintakyky, osaamisen laajuus ja monipuolisuus sekä ammattitaitoisen työvoiman riittävä saanti tarjonnan ja tarpeiden mukaisesti. Varhaiskasvatuksen ja opetuksen häiriötön jatkuvuus mahdollistaa yhteiskunnan kriittisten toimintojen ylläpitämisen häiriö- ja poikkeusoloissa. Kansallisella tutkimusjärjestelmällä arvioidaan kriittisesti, tuodaan, sovelletaan ja luodaan uutta tietoa kaikissa oloissa. Kasvatusta, koulutusta ja osaamisen ylläpitäminen tukevat väestön psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia edistämällä yksilöiden kykyä käsitellä ja kohdata häiriö- ja poikkeusolosuhteita.

Kasvatus- ja koulutuspalvelut ylläpitävät kansakunnan henkistä ja sosiaalista eheyttä ja osallisuutta sekä lisäävät väestön luottamusta yhteiskunnan toimintaan ja vahvistavat yhteiskuntarauhaa. Kasvatus-, koulutus- ja tutkimusjärjestelmän avulla rakennetaan henkistä kriisinkestävyttä.

Kuntien opetus- ja sivistystoimen sekä korkeakoulujen varautuminen ja valmiussuunnittelun vahvistaminen ovat keskeisiä kasvatus-, koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ylläpitämiseksi ja turvaamiseksi häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus yhteensovittavat ja tukevat yhteistyössä toimivaltaisen aluehallintoviranomaisen kanssa edellä mainittujen tahojen varautumista. Varaudutaan tilanteisiin, joissa palvelujen tarve saattaa muuttua. Häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa voimavaroja kohdennetaan tilanteen edellyttämällä tavalla sekä työvoiman tarjonnan ja tarpeiden mukaan eri koulutusasteille ja -aloille. Varmistetaan huoltovarmuuden kannalta kriittisen osaamisen saatavuus. Mahdollisuus siirtyä koulutusasteelta toiselle turvataan. Ylioppilastutkinto, yhteishaku, valintakokeet sekä opintososiaaliset edut ja opiskeluhoito järjestetään lainsäädännön mukaisesti kaikissa turvallisuustilanteissa. Toiminnassa huomioidaan myös koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälinen ulottuvuus, kuten laaja opiskelija- ja henkilöstövaihto. Kasvatus ja koulutus välittävät suomalaisen yhteiskunnan arvomaailmaa, lisäävät tietoa väestön ja yhteiskunnan turvallisuudesta ja vastuullisesta käyttäytymisestä sekä vahvistavat kansalaisten kriittistä informaatiolukutaitoa. Tutkimuksesta huolehditaan riittävässä määrin. Oman tutkimustoiminnan ja tutkimusinfrastruktuurin merkitys korostuu poikkeusoloissa. Ministeriöt vastaavat oman hallinnonalansa toimijoiden ohjauksesta sekä tutkimuksen ja tutkimusrahoituksen käytön muutoksista häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa todetaan, että häiriötilanteet saattavat vaatia merkittäviä resursseja mutta harvoin uhkaavat koko yhteiskuntaa. Niiden vaikutukset ovat yleensä lyhytaikaisia ja paikallisia, ja ne kohdistuvat vain osaan toiminnasta. Häiriötilanteet voidaan yleensä ennakoida, vaikka niiden tarkkaa ajankohtaa, tyyppiä ja vaikutusta ei kyetäkään ennustamaan tarkasti. Ne voidaan usein ratkaista noudattamalla ennalta laadittuja suunnitelmia. Häiriötilanteita voivat olla yhteiskunnan elintärkeisiin toimintoihin lyhytaikaisesti tai rajatusti vaikuttavat tilanteet, esimerkiksi vedenjakelun keskeytyminen, maksuliikenteen tilapäinen estyminen tai lyhyet sähkökatkot.

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan (Helsinki, 2017) häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Sanaston mukaan häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. On olemassa myös ihmisen toiminnasta aiheutuvia häiriötilanteita, kuten mellakka ja terrorismi. Sanaston määritelmän mukaan häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi koskea esimerkiksi koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen. Häiriötilanne voi myös liittyä ainoastaan johonkin toimintoon, esimerkiksi rahahuoltoon.

2.1.5 Tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 15 §:ssä säädetään tutkintojen perusteista. Pykälän mukaan Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla. Tutkinnon perusteissa määrätään tutkintonimikkeistä, tutkinnon osaamisaloista, tutkinnon muodostumisesta pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista sekä tutkinnon osien ja yhteisten tutkinnon osien osa-alueiden laajuudesta osaamispisteinä, tutkinnon osien ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista sekä osaamisen arvioinnista sekä miltä osin osaamisen arvioinnin mukauttaminen tai ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista

poikkeaminen ei ole mahdollista. Opetushallituksen tulee laatia ammatillisten perustutkintojen perusteet siten, että tutkinnot vastaavat laajuudeltaan lukiolain 10 §:ssä säädettyä lukion oppimäärän laajuutta. Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 16 §:ssä säädetään työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteista. Pykälän mukaan Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet työhön ja itsenäiseen elämään valmentavalle koulutukselle. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen muodostumisesta pakollisista ja valinnaisista koulutuksen osista sekä koulutuksen osien laajuudesta osaamispisteinä sekä koulutuksen osien osaamistavoitteista ja osaamisen arvioinnista.

Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on mahdollista, ettei yhteiskunnalla ole resursseja tai turvallisuustilanteesta johtuen ei ole mahdollista järjestää tutkintokoulutusta ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavaa koulutusta voimassa olevien tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisesti. Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on näin ollen perusteltua antaa pysyvät säännökset, joiden mukaan poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa Opetushallitus antaisi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä määräyksen perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos voimassa olevien perusteiden noudattaminen ei olisi mahdollista.

2.1.6 Näytöt ammatillisessa koulutuksessa

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n mukaan tutkinnon osien edellyttämä ammatitaito ja osaaminen osoitetaan tekemällä käytännön työtehtäviä aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa (näyttö). Näytössä opiskelija osoittaa, miten hyvin hän on saavuttanut tutkinnon perusteissa määritellyn keskeisen ammattitaidon tai osaamisen. Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen voidaan tarvittaessa osoittaa myös muulla tavoin. Valmentavan koulutuksen osien suorittamiseksi vaadittava osaaminen osoitetaan muulla tavoin kuin näytössä.

Koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista 15 §:n nojalla määrää. Opiskelija voi osallistua näyttöön osaamisen hankkimistavasta riippumatta.

Koulutuksen järjestäjän tulee järjestää opiskelijalle mahdollisuus osoittaa osaamisensa mahdollisimman pian sen jälkeen, kun tämän katsotaan saavuttaneen tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaiset ammatitaitovaatimukset tai osaamistavoitteet.

Lain 52 §:n 3 momentin mukaan koulutuksen järjestäjä vastaa näytön toteuttamisesta. Näyttö toteutetaan työpaikoilla käytännön työtilanteissa. Perustellusta syystä näyttö voidaan kuitenkin järjestää myös muualla kuin työpaikalla. Näyttöympäristön tulee mahdollistaa tutkinnon perusteissa määrätyn osaamisen osoittaminen. Voimassa olevien säännösten mukaan näytöt toteutetaan siis pääsääntöisesti työpaikoilla käytännön tilanteissa, mutta säännös mahdollistaa näyttöjen järjestämisen perustellusta syystä myös muualla kuin työpaikalla, esimerkiksi koulutuksen järjestäjän omilla työmailla, opetusmetsissä, opetusmaatiloilla tai oppilaitoksen työsaleissa.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kokonaisuudistusta koskevan hallituksen esityksen perustelujen (HE 39/2017 vp, s. 235) mukaan näyttöjen järjestäminen työpaikan ulkopuolella on tarkoitettu poikkeukseksi, johon on tarve turvautua esimerkiksi silloin, kun kaikkea tutkinnon perusteissa edellytettyä osaamista ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista osoittaa työpaikalla. Tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin voi myös kuulua määrättyihin erityistilanteisiin liittyvää osaamista, jota ei ole mahdollista osoittaa normaalien työtehtävien yhteydessä tai sen osoittaminen aidossa työtilanteessa voi vaarantaa esimerkiksi potilas- tai liikenneturvallisuuden. Perustelujen mukaan näyttöjen toteuttaminen muualla kuin työpaikalla voi olla tarpeen myös silloin, kun opiskelija on alaikäinen tai kohtuullisella etäisyydellä opiskelijan kodista ei ole sellaista työpaikkaa, joka täyttäisi näyttöympäristön edellytykset.

Näyttöjen toteuttamista työpaikalla ja muualla on arvioitu myös sivistysvaliokunnan hallituksen esitykseen (HE 39/2017 vp) antamassa mietinnössä (SiVM 7/2017 vp, s. 15–16). Sivistysvaliokunta on mietinnössään korostanut, että ammattitaidon ja osaamisen osoittaminen tekemällä käytännön työtehtäviä aidossa työtilanteissa ja työprosesseissa on keskeinen osa ammatillisen koulutuksen laadun varmistamista. Näyttöjen toteuttaminen ensisijaisesti työpaikoilla on tärkeää opiskelijoiden motivaation ja työelämäyhteyksien vuoksi. Suora kontakti työelämään jo opintojen aikana edistää opiskelijoiden työllistymistä ja myös motivoi opiskelijoita pyrkimään parhaaseensa. Valiokunnan mietinnössä todetun mukaisesti säännöksissä edellytetty perusteltu syy on varsin väljä käsite ja edellyttää käytännössä vain sitä, että näytön järjestämiselle muualla kuin työpaikalla on peruste. Perusteltu syy voi siis olla muukin syy kuin hallituksen esityksen perusteluissa esimerkinomaisesti luetellut syyt. Säännöksen sanamuoto mahdollistaa sen, että näyttöympäristö voidaan valita kulloisenkin tilanteen mukaan.

Voimassa olevan 52 §:n 3 momentin mukaan tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siten kuin Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista 15 §:n nojalla määrää. Hallituksen esityksen perustelujen (HE 39/2017 vp, s. 235) mukaan näytössä osoitetun osaamisen täydentäminen muulla osaamisen arvioinnilla on tarpeen esimerkiksi silloin, kun käytännön työtehtäviä tekemällä ei ole mahdollista osoittaa riittävän kattavasti työn perustana olevan tiedon hallintaa. Näyttöä voidaan tällöin täydentää esimerkiksi suullisella haastattelulla tai kirjallisilla tehtävillä.

Opetushallitus määrää tutkinnon perusteissa ammattitaitovaatimukset, osaamisen arvioinnin sekä ammattitaidon osoittamistavat erikseen jokaiselle tutkinnon osalle. Ammattitaidon osoittamistavoissa täsmennetään niitä käytännön työtehtäviä ja työprosesseja sekä niitä työympäristöjä, joissa kyseisen ammatillisen tutkinnon osan osaaminen tulee osoittaa. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n 3 momentin määräyksenantovaltuuden nojalla Opetushallitus on määrännyt, että siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin. Lähtökohtana tälle määräykselle on se, että ammattitaitovaatimus on luonteeltaan sellainen, ettei sitä voida arvioida näytön perusteella. Määräystä ei ole tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa ammattitaidon arviointi näytön perusteella ei ole mahdollista esimerkiksi työpaikkaan liittyvien olosuhteiden vuoksi.

Koronapandemian aikana oli voimassa laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (517/2020). Lain voimassaoloa jatkettiin lailla ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 52 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta (667/2021). Kyseisillä laeilla näytön antamista koskevaa säännöstä väljennettiin siten, että jos näyttöä ei covid-19-epidemiasta johtuvista syistä voinut toteuttaa aidossa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voitiin osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi säädettiin, että näytössä osoitettua osaamista voitiin täydentää muulla osaamisen

arviointilla myös siltä osin, kuin osaamista ei covid-19-epidemiasta johtuvista syistä voinut osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.

Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on perusteltua antaa pysyvät säännökset, joiden mukaan poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa näyttöjen antaminen olisi vastaavalla tavalla mahdollista suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaisivat aitoja työtilanteita ja työprosesseja.

2.1.7 Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 44 §:n mukaan koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Koulutuksen järjestäjä vastaa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimisesta ja päivittämisestä. Koulutuksen järjestäjän tehtävänä on suunnitella opiskelijan tavoitteiden sekä tunnistetun aiemmin hankitun osaamisen perusteella, suorittaako opiskelija koko tutkinnon vai tutkinnon osan tai osia.

Lain 45 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja. Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusoppimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työvoimaviranomaisen edustaja. Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa. Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä muut yllä mainitut henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelmaan laadintaan osallistuneet tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on mahdollista, ettei koulutuksen järjestäjällä ole resursseja osallistaa ja kuulla kaikkia säännöksessä mainittuja tahoja tilanteissa, joissa joudutaan tekemään mahdollisesti hyvin nopeita muutoksia henkilökohtaisiin osaamisen kehittämissuunnitelmiin opiskelijan opintojen mahdollisimman häiriöttömän jatkuvuuden turvaamiseksi. Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on näin ollen perusteltua antaa pysyvät säännökset, joiden mukaan poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta osallistaa ja kuulla kaikkia pykälässä mainittuja tahoja silloin kun henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa laaditaan ja päivitetään.

2.1.8 Ylioppilastutkintojen järjestäminen

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutusta antavat oppilaitokset järjestävät ylioppilastutkinnon kokeet samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa. Lain mukaan ylioppilastutkintolautakunta määrää tarkemmin kokeiden järjestämisestä ja siihen

liittyvistä aikatauluista ja koejärjestelyistä. Ylioppilastutkintolautakunta voi siirtää koepäiviä esimerkiksi lakon tai yksittäisen teknisen ongelman johdosta. Voimassa olevan valmiuslain 109 §:n 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voi ylioppilastutkinnosta annetun lain 4 §:n 1 momentin estämättä lykätä ylioppilastutkinnon järjestämistä enintään kuudella kuukaudella kerrallaan.

Oikeusministeriön mietinnössä esitetään, että kyseinen valmiuslain säännös poistettaisiin, koska käytännössä ylioppilastutkinto tulisi järjestää tällöin heti poikkeusolojen päätyttyä. (Valmiuslain kokonaisuudistus, Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisuja, Mietintöjä ja lausuntoja, 2025:50, s. 375)

Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on mahdollista, ettei yhteiskunnalla ole resursseja tai turvallisuustilanne ei salli järjestää ylioppilastutkinnon kokeita kahta kertaa vuodessa. On myös mahdollista, ettei kokeita ole mahdollista järjestää ennalta päätettynä aikana, vaan niitä on turvallisuuksien liittyvistä syistä joko aikaistettava tai myöhennettävä. Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on näin ollen perusteltua, että ylioppilastutkinnon kokeet voisi tarvittaessa siirtää tai järjestää vain kerran vuodessa.

2.1.9 Ylioppilastutkinnon kokeiden uusiminen

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 16 §:n 1 momentin mukaan hyväksytyt kokeet saa uusia rajoituksetta. Pykälän 2 momentin mukaan tutkinnon suorittamisen aikana kokelaalla on oikeus uusia hylätty koe kolme kertaa. Pykälän 3 momentin mukaan tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätty kokeen rajoituksetta.

Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on mahdollista, ettei yhteiskunnalla ole resursseja mahdollistaa ylioppilastutkinnon kokeiden rajoituksetonta uusimista. Lisäksi voi olla mahdollista, että ylioppilaskokeiden turvallinen järjestäminen edellyttää osallistujamäärän rajoittamista. Näin ollen poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on perusteltua säätää siitä, että hyväksytyt kokeet ei saisi uusia ja että tutkinnon suorittanut henkilö ei saisi uusia hylättyä koetta.

2.1.10 Opetusjärjestelyt lukiokoulutuksessa

Lukiolain 10 §:ssä säädetään oppimäärien tavoitteellisista suorittamisajoista, mitoituksista ja laajuudesta. Pykälän mukaan lukiokoulutus muodostaa oppimäärän, jonka tavoitteellinen suorittamisaika on kolme vuotta. Lukiokoulutusta järjestetään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuina oppimäärinä. Nuorille tarkoitettuun oppimäärään kuuluvat opinnot mitoitetaan päätoimista opiskelua varten ja aikuisille tarkoitettuun oppimäärään kuuluvat opinnot sivutoimista opiskelua varten. Oppimäärien ja niihin kuuluvien opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Mitoituksesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Nuorille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus on 150 opintopistettä ja aikuisille tarkoitettun lukiokoulutuksen oppimäärän laajuus 88 opintopistettä.

Lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 11 §:n mukaan lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot pisteytetään niiden keston mukaan. Opetusta annetaan nuorille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 14 tuntia 15 minuuttia opintopistettä kohden ja aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 9 tuntia 20 minuuttia opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluu lisäksi niiden tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja opiskelijan kannalta kohtuullinen määrä opiskelijan omatoimista työskentelyä.

Lukiolain 11 §:ssä säädetään oppimäärän sisällöstä. Pykälän mukaan lukiokoulutuksen oppimäärä sisältää äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen kielen ja vieraiden kielten

opintoja, matemaattis-luonnontieteellisiä opintoja, humanistis-yhteiskunnallisia ja uskonnon tai elämäntutkimustiedon opintoja ja taito- ja taideaineiden opintoja (oppiaineryhmät) sekä opinto-ohjausta. Taito- ja taideaineiden opinnot ovat kuitenkin vapaaehtoisia niille opiskelijoille, jotka suorittavat lukiokoulutuksen aikuisille tarkoitetun oppimäärän mukaan.

Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää laaja-alaista osaamista kehittäviä temaattisia opintoja. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös eri oppiaineryhmissä tai oppiaineissa suoritettavia erityistä osaamista ja harrastuneisuutta osoittavan näytön sisältäviä opintokokonaisuuksia (*lukiodiplomi*). Valtioneuvoston asetuksella säädetään tässä laissa tarkoitetun koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista, oppiaineryhmiin kuuluvista oppiaineista, opintojen rakenteesta sekä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen opintojen laajuuksista. Lukiokoulutuksen oppimäärä voi sisältää myös muita kuin valtioneuvoston asetuksella säädettyjä lukion tehtävään soveltuvia opintoja sen mukaan kuin koulutuksen järjestäjän opetussuunnitelmassa päätetään. Opinnot ovat opiskelijalle valinnaisia.

Lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n mukaan lukiokoulutuksen oppimääriin sisältyy tämän asetuksen liitteiden 1 ja 2 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijoille. Opiskelijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus suorittaa liitteiden 1 ja 2 mukaisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä. Asetuksen liitteessä 1 on lueteltu nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot. Liitteessä 2 on lueteltu aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot.

Poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on mahdollista, ettei koulutuksen järjestäjällä ole resursseja tai turvallisuustilanteen vuoksi ei ole mahdollista järjestää koulutusta kaikilta osin kuten voimassa olevassa laissa säädetään. Näin ollen poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta on perusteltua säätää mahdollisuus poiketa opetusjärjestelyistä tietyissä tilanteissa.

2.1.11 Lukion opetussuunnitelma

Lukiolain 12 §:n mukaan Opetushallitus määrää 11 §:n 4 momentissa tarkoitetussa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen opintojen tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä 11 §:n 2 momentissa tarkoitettuja temaattisia opintoja lukuun ottamatta (*opetussuunnitelman perusteet*). Opetussuunnitelman perusteet määrätään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuja lukiokoulutuksen oppimääriä varten.

Koulutuksen järjestäjän tulee laatia opetussuunnitelma, jossa päätetään opetuksen, opintojen ohjauksen ja oppimisen tuen toteuttamisesta, opiskelijoille tarjottavista opintojaksoista ja niihin osallistumisen edellytyksenä olevista opintosuorituksista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä. Opetussuunnitelma hyväksytään erikseen nuorille ja aikuisille tarkoitettuja lukiokoulutuksen oppimääriä varten sekä erikseen suomenkielistä, ruotsinkielistä, englanninkielistä, saamenkielistä ja tarvittaessa muulla kielellä annettavaa opetusta varten. Lukiokoulutusta ja perusopetuslaissa tarkoitettua perusopetusta varten voidaan opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla laatia yhteinen opetussuunnitelma.

2.1.12 Tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteet

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain 12 §:ssä säädetään koulutuksen perusteista. Sen mukaan Opetushallitus määrää koulutuksen perusteet tutkintokoulutukseen

valmentavalle koulutukselle. Koulutuksen perusteissa määrätään koulutuksen osien tavoitteista, keskeisistä sisällöistä ja arvioinnista sekä henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan merkittävistä tiedoista.

Koulutuksen perusteet tulee laatia siten, että opiskelijalla on valmentavan koulutuksen aikana mahdollisuus suorittaa lukion oppimäärään kuuluvia opintoja ja ammatillisten perustutkintojen osia ja osien osa-alueita, korottaa perusopetuksen päättötodistuksen arvosanoja ja vahvistaa suomen tai ruotsin kielen taitoaan.

Koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen perusteiden mukaisesti. Koulutuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma koulutuksen toteuttamisesta. Suunnitelmassa päätetään opetuksen, ohjauksen ja erityisen tuen toteuttamisesta, opiskelijoille tarjottavista koulutuksen osista sekä opetuksen tarkemmista tavoitteista ja sisällöistä.

2.1.13 Lukiokoulutuksen järjestämisluvassa määrättävät asiat

Lukiokoulutuksen järjestämisluvista säädetään lukiolain 3 ja 4 pykälissä. Lukiolain 3 §:n mukaan tässä laissa tarkoitettun koulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää koulutuksen järjestämislupaa. Lupa voidaan myöntää hakemuksesta kunnalle, kuntayhtymälle, rekisteröidylle yhteisölle tai säätiölle. Lupa voidaan myöntää myös ulkomailla järjestettävää koulutusta varten.

Tässä laissa tarkoitettua koulutusta voidaan järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö päättää koulutuksen järjestämisestä ja toiminnan lopettamisesta valtion oppilaitoksessa noudattaen, mitä 4–7 §:ssä säädetään.

Lukiolain 4 §:n 1 momentin mukaan koulutuksen järjestämisluvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ottaen huomioon valtakunnallinen tai alueellinen koulutustarve ja koulutustarjonta ja että hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Koulutusta ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi.

Pykälän 2 momentin mukaan luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

Lukiolain 4 §:n 2 momentin mukaan järjestämisluvissa ei voida määrätä lukiokoulutuksen järjestäjille muita tehtäviä, kuin mitä mainitussa momentissa mainitaan. Mainittuun momenttiin olisi tarpeellista lisätä myös laajempi kategoria ”muut tehtävät”, joka mahdollistaisi esimerkiksi varautumiseen liittyvän koordinoivan tehtävän määräämisen lukiokoulutuksen järjestäjälle.

2.2 Koesuorituksen arvostelua koskevan ylioppilastutkintolautakunnan päätöksen perusteleminen

Hallintolain (434/2003) 45 §:n mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Päätöksen perustelut voidaan jättää esittämättä, jos:

- 1) tärkeä yleinen tai yksityinen etu edellyttää päätöksen välitöntä antamista;

- 2) päätös koskee hyvinvointialueen tai hyvinvointiyhtymän taikka kunnallisen monijäsenen toimielimen toimittamaa vaalia;
- 3) päätös koskee vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista tai sellaisen edun myöntämistä, joka perustuu hakijan ominaisuuksien arviointiin;
- 4) päätöksellä hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista eikä muilla ole oikeutta hakea päätökseen muutosta; taikka
- 5) perustelemisen on muusta erityisestä syystä ilmeisen tarpeetonta.

Perustelut on kuitenkin 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa esitettävä, jos päätös merkitsee olennaista muutosta vakiintuneeseen käytäntöön.

Hallintolain 7 a luvussa säädetään oikaisuvaatimusmenettelystä. Hallintolain 49 a §:n 2 momentin mukaan, jollei tässä luvussa tai muualla erikseen toisin säädetä, oikaisuvaatimuksen käsitteilyssä sovelletaan tätä lakia. Hallintolain 49 g §:n 1 momentin mukaan oikaisuvaatimus päätöksessä on annettava perusteltu ratkaisu oikaisuvaatimuksessa esitettyihin vaatimuksiin. Oikaisuvaatimus päätöksen perustelemiseen ei sovelleta hallintolain 45 §:n 2 momenttia.

Hallintolain muutoksen esitöissä todetaan muun muassa, että pykälän lähtökohtana on edelleen 45 §:ssä säädetty velvollisuus oikaisuvaatimus päätöksen perustelemiseen. Perusteluista olisi käytävä ilmi, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja minkä säännösten nojalla asia on ratkaistu. Päätöksessä olisi siten mainittava ne tosiasiat ja selvitykset, jotka ovat ratkaisun kannalta relevantteja, ja se, millä tavalla lakia soveltamalla on päädytty esillä olevaan lopputulokseen.

Lisäksi esitöissä todetaan, että perustelemisen on tärkeää oikaisuvaatimuksen tekijän oikeusturvalle. Varsinkin suurina määrinä ratkaistavissa asioissa asianosainen voi vasta oikaisuvaatimus päätöksen perustelujen kautta saada selville siitä, miten asiassa on voitu päätyä esillä olevan lopputuloksen kannalle. Perustelut antavat mahdollisuuden arvioida tämän kannan oikeellisuutta (lainmukaisuutta) ja sitä, onko asiassa perusteita valituksen tekemiselle. Perusteluvollisuudella on lisäksi tärkeä merkitys asian ratkaisijalle, koska tässä yhteydessä voidaan vielä kertaalleen arvioida selvityksen riittävyttä ja tehtävän ratkaisun (lopputuloksen) oikeellisuutta. Perustelujen avulla voidaan muutenkin kehittää hallintotoiminnan laatua ja varmistaa hyvän hallinnon edellytysten toteutumista. Asianmukaiset perustelut lisäävät siten luottamusta hallintoon.

Lisäksi esitöissä todetaan, että perusteluvollisuus ei kuitenkaan esimerkiksi estäisi viittaamista tarvittaessa ensimmäisen päätöksentekoasteen perusteluihin, jos asiassa päädytään samaan käsitykseen kuin siinä tehdyssä ratkaisussa. Edellytyksenä tuolloin kuitenkin on, ettei oikaisuvaatimusvaiheessa ole esitetty esimerkiksi sellaisia vaatimuksia tai sellaista uutta selvitystä, joka edellyttää eri arviointia oikaisuvaatimus päätöksessä. Perusteluihin viittaamisellakin on siten omat oikeusturvanäkökohtiin nojautuvat rajansa. Mikäli oikaisuvaatimuksen tekijä on nimenomaisesti kiistänyt hallintopäätöksen perustelujen oikeellisuuden, lähtökohtaisesti asianmukaisena perusteluna ei voitaisi pitää sitä, että oikaisuvaatimus päätöksessä tyydytään viittaamaan kiistanalaisiin perusteluihin, eikä vastata oikaisuvaatimuksen tekijän perusteluja koskeviin huomautuksiin. (HE 226/2009, s. 59–60)

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 18 §:ssä säädetään koesuoritusten arvostelusta seuraavasti:

Ylioppilastutkinnon kokeista annetaan erilliset arvosanat. Kokeesta voidaan antaa myös arvostanaa yksityiskohtaisempi arvostelu.

Koesuoritukset tarkastaa ja arvostelee alustavasti lukiokoulutuksen järjestäjän osoittama asianomaisen aineen opettaja ja lopullisesti Ylioppilastutkintolautakunta. Jos koulutuksen järjestäjä ei pysty osoittamaan kyseisen oppiaineen opettajaa, joka voisi arvostella suorituksen, alustava arvostelu tehdään Ylioppilastutkintolautakunnassa.

Jos kokelaan koesuoritusta on heikentänyt sairaus, vamma tai muu niihin rinnastettava erityisen painava peruste, eikä 9 §:ssä tarkoitettujen erityisjärjestelyjen voida katsoa olevan riittäviä turvaamaan kokelaan edellytykset suorittaa koe yhtäläisesti muihin kokelaisiin nähden, Ylioppilastutkintolautakunta voi ottaa tämän arvostelussa huomioon.

Kokelaalla ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan koesuoritukseen. Heille on varattava tilaisuus tutustua arvosteltuun kirjalliseen tai muuten tallennettuun koesuoritukseen.

Arvosanoista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Ylioppilastutkintolautakunta määrää kokeiden arvostelussa noudatettavista periaatteista.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 22 §:n mukaan Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimus on toimitettava Ylioppilastutkintolautakunnalle 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin oikaisuvaatimuksen tekemiseen oikeutetulla on ollut tilaisuus saada tieto arvostelun tuloksesta ja arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan koesuoritukseen. Ylioppilastutkintolautakunta määrää oikaisuvaatimuksen käsittelijöiksi vähintään kaksi arvostelijaa, joista kukaan ei ole aikaisemmin arvostellut kohteena olevaa koevastausta.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 23 §:n 2 momentissa säädetään, että edellä 22 §:ssä tarkoitettussa oikaisumenettelyssä tehtyyn päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Voimassa olevan ylioppilastutkinnosta annetun lain esitöiden (HE 235/2018 vp, s. 54 ja 65) mukaan esitykseen sisältyivät tarpeelliset oikaisua ja muutoksenhakua koskevat säännökset. Säännökset vastaavat pääosin aikaisemmin voimassa olleen ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain vastaavia säännöksiä, jotka oli säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 18/2005).

Säännös, jonka mukaan kokelaalla ja alle 18-vuotiaan kokelaan huoltajalla on oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta kokelaan koesuoritukseen ja heille on varattava tilaisuus tutustua arvosteltuun kirjalliseen tai muuten tallennettuun koesuoritukseen, turvaa tosiasiallisia mahdollisuuksia vaatia oikaisua koesuorituksen arvostelua koskevaan päätökseen.

Voimassa olevan ylioppilastutkinnosta annetun lain esitöiden mukaan tarkistusarvostelun hakeemisessa on tosiasiaa kyse oikaisun vaatimisesta, joten voimassa olevassa laissa säädetään tarkistusarvostelun sijaan koesuorituksen arvostelua koskevasta oikaisumenettelystä (HE 235/2018 vp, s. 56). Voimassa olevaa lakia edeltäneen ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain (672/2005) 14 §:ssä siis säädettiin, että Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa hakea lautakunnalta tarkistusarvostelua.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan käsitellessään hallituksen esitystä sittemmin kumoutuneeksi laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä muun muassa seuraavaa: Koesuorituksen arvostelulla on sinänsä tärkeä merkitys kokelaalle ennen muuta hänen

myöhempien opiskelumahdollisuuksiensa kannalta. Siksi on oikeusturvan näkökulmasta tärkeää, että päätökseen koesuorituksen arvostelusta on lakiehdotuksen 14 §:n säännösten perusteella mahdollista hakea tarkastusarvostelua. Sitä toimittamaan on määrättävä arvostelijoita, jotka eivät ole aikaisemmin arvostelleet tarkastuksen kohteena olevaa suoritusta. Arvostelijoita tulee olla vähintään kaksi. Lisäksi on huomattava, että ylioppilastutkinto on lakiehdotuksen 7 §:n säännösten perusteella mahdollista suorittaa useampana tutkintokertana ja että sääntely sisältää mahdollisuuden uusia hylätty koesuoritus. Näin ollen – ja kun vielä otetaan huomioon kokeen arvosteluun liittyvän päätöksenteon luonne – perustuslakivaliokunta ei pidä ehdotettua oikeusturvajärjestelyä ongelmallisena perustuslain 21 §:n säännösten kannalta. (PeVL 18/2005 vp, s. 2)

Oikeuskäytännössä korkein hallinto-oikeus on todennut asiakirjajulkisuutta koskevassa ennakkopäätöksessään KHO 2019:2, että yliopiston valintakokeeseen osallistuneella oli asianosaisen tiedonsaantioikeuden perusteella oikeus saada tieto omista vastauksistaan. Tällöin hänellä oli mahdollisuus verrata vastauksiaan mallivastauksiin ja arvioida omalta osaltaan sitä, oliko vastausten arvostelu tapahtunut arvosteluperusteiden mukaisesti. Hakijan oikeusturva kokeen arvostelussa toteutui siten tällä tavoin.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kantelun johdosta antamassaan päätöksessä (EOAK/2193/2023, 20.6.2024) asiassa esitetyn selvityksen perusteella todennut, että Ylioppilastutkintolautakunnan ilmoituksessa oikaisuvaatimusmenettelyn tuloksesta kokelaalle todetaan sovelletut säännökset ja kerrotaan oikaisuvaatimuksen tuloksesta sekä oikaisuvaatimuksen käsittelystä lain mukaisesti. Lisäksi perusteluna todetaan, että tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksestaan saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja lautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä. Koesuorituksessa mahdollisesti olevat opettajien ja sensoriden merkinnät katsotaan muistiinpanoluonteisiksi, eivätkä ne näin ollen suoraan kerro arvosteluperusteiden soveltamisesta koesuoritukseen. Kokeen lopullinen kokonaispistemäärä, arvosana ja koesuoritustuloste (oikaisukäsittelyn merkintöineen) ovat nähtävissä kokelaalle Oma Opintopolku -palvelussa. Oikaisuvaatimuksen käsittelijöiksi määrätään vähintään kaksi arvostelijaa, joista kukaan ei ole aikaisemmin arvostellut kohteena olevaa koevastausta. Kokelaan oikeusturvaa vahvistavat oikeus saada tieto arvosteluperusteiden soveltamisesta, tilaisuus tutustua koesuoritukseen sekä osaltaan myös mahdollisuus uusia koe.

Apulaisoikeusasiamies katsoi päätöksessään, että Ylioppilastutkintolautakunnan antama ilmoitus tai ratkaisu kantelijan oikaisuvaatimukseen ei yleispiirteisyydessään riittävästi täytä niitä kriteereitä, jotka hallintolaki oikaisuvaatimukseen annettavan päätöksen asianmukaiselle taustakohtaiselle perustelemiselle nimenomaisesti antaa.

Apulaisoikeusasiamies on pitänyt perusteltuna olettaa, että voimassa olevassa lainsäädännössä on sellaista ristiriitaa toisaalta koearvostelun erityispiirteiden ja toisaalta hallintolaisissa säädetyn perusteluvaateen välillä, joka voi ymmärrettävästi asettaa Ylioppilastutkintolautakunnan käytännössä vaikeaan tilanteeseen. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan asiaan tulisi pyrkiä löytämään ratkaisu lainsäädäntöteitse. Hän on pitänyt perusteltuna sen arvioimista, että ylioppilastutkintoa koskevassa lainsäädännössä säädettäisiin oikaisuvaatimusmenettelystä ja siihen mahdollisesti liittyvästä poikkeuksesta tai joustosta perusteluvollisuuteen tavalla, joka huomioisi sekä oikeusturvanäkökohdat että asiaan liittyvät erityispiirteet ja päätöksenteon luonteen, mikäli hallintolain yleisten lähtökohtien ei katsottaisi menettelyyn käytännössä sellaisenaan suoraan sopivan. Tämä voisi selventää oikaisuvaatimusmenettelyä, hälventää jatkossa kokelaiden epätietoisuutta ja siten edistää hyvää hallintoa. Apulaisoikeusasiamies on päätöksessään myös todennut, että eri hallinnonalojen sääntelyssä voidaan säätää myös oikaisuvaatimusmenettelyä

koskevista erityiskysymyksistä. Hallintolain 5 §:n 1 momentissa säädetään, että jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemasta.

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia tulisi näin ollen muuttaa siten, että se sisältäisi erityissäännöksen hallintolain perusteluvollisuudesta poikkeamisesta.

2.3 Osallistumisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanokelpoisuus

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 21 §:n 1 momentin mukaan rehtorin päätökseen, jolla on 8 §:n 1 momentin mukaisesti evätty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen, saa vaatia oikaisua Lupa- ja valvontavirastolta. Muutoin oikaisuvaatimusmenettelyssä sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään.

Säännöksen 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Seuraamusta kokeva päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Säännöksen 3 momentissa todetaan lisäksi, että jos päätös, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen, kumotaan, ilmoittautuminen niihin kokeisiin, joihin henkilö on jäänyt rehtorin päätöksen jälkeen osallistumatta, mitätöityy hakemuksetta ja koekohtaiset maksut palautetaan. Hallinto-oikeus tai korkein hallinto-oikeus voi valituksen hyväksyessään päättää, että kokelas saa aloittaa tutkinnon suorittamisen alusta.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 21 §:n 2 momentin mukaan järjestyksen rikkomisesta ja villillisestä menettelystä koskevasta seuraamuksesta annettu päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Vastaavanlainen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuutta koskeva säännös pitäisi laissa olla myös sellaisen rehtorin päätöksen osalta, jolla on lain 8 §:n 1 momentin mukaisesti evätty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen. Osallistumisoikeutta koskevissa päätöksissä tahtotilana on ollut, että päätös toimeenpannaan heti. Muutoin kokelas pääsisi hakeutumaan korkeakouluihin ja aloittamaan opintonsa, ennen kuin hänen tuloksensa poistettaisiin.

2.4 Englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:ssä säädetään oikeudesta englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Säännöksen mukaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon saa lukiolain 20 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaista lukiokoulutuksen oppimäärää englannin kielellä suorittavan lisäksi suorittaa henkilö, joka on aiemmin suorittanut:

- 1) lukiokoulutuksen oppimäärän englannin kielellä;
- 2) ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun ammatillisen perustutkinnon tai sitä vastaavan aiemman tutkinnon englannin kielellä;
- 3) englanninkieliseen International Baccalaureate tai European Baccalaureate -tutkintoon tähtäivät opinnot, mutta ei ole suorittanut tutkintoa.

Edellä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tutkintoa suorittava opiskelija voi osallistua ylioppilastutkintoon ollessaan vielä opiskelijana asianomaisessa perustutkintokoulutuksessa.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, edellytetään 2 ja 3 kohtaa sovellettaessa lisäksi, että opiskelijalla on puutteellinen kielitaito ylioppilastutkinnon suorittamiseen suomen tai ruotsin kielellä. Koulutuksen järjestäjä päättää noudattaen, mitä lukiolain 21 a §:ssä säädetään, riittääkö henkilön kielitaito siihen, että hän voi suorittaa ylioppilastutkinnon suomeksi tai ruotsiksi.

Lukiolain 21 a §:ssä säädetään lisäedellytyksistä englanninkieliseen lukiokoulutukseen. Pykälän 4 momentin mukaan sellaiselta englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavalta hakijalta, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Lukiolain esitöissä todetaan muun muassa, että mikäli pelkästään kouluttautumisperusteinen hakeutuminen englanninkieliseen lukio-opetukseen mahdollistettaisiin, olisivat mainitut kouluttautumisperusteiset hakijat yhdenvertaisessa asemassa sen jälkeen myös varsinaisessa opiskelijavalinnassa. Perustuslaissa tarkoitettujen sivistyksellisten oikeuksien turvaaminen ei kuitenkaan tarkoita sivistyksellisten oikeuksien ulottamista koskemaan kaikkia maailman kansalaisia. Hakukelpoisuuden mahdollistaminen kouluttautumistarkoituksessa hakeville heikentäisi myös nyt säädettäväksi esitetyn kohderyhmän sivistyksellisiä oikeuksien toteutumista käytännössä, koska kaikkia hakukelpoisia tulee kohdella yhdenvertaisesti opiskelijaksi ottamisessa. Pelkästään kouluttautumistarkoituksessa hakevat voisivat sivuuttaa maassa muutoin kuin kouluttautumistarkoituksessa asuvia. (HE 159/2024 vp, s. 56)

Lukiolain 21 a §:n 4 momenttia vastaava säännös tulisi olla myös ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:ssä, sillä ei ole tarkoituksenmukaista, että Suomeen hakeuduttaisiin suorittamaan vain englanninkielistä ylioppilastutkintoa.

Lisäksi lukiolakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin tulisi lisätä säännökset, jotka koskisivat koulutuksen järjestäjän tai rehtorin tiedonsaantioikeutta henkilön oleskeluluvasta.

2.5 Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennealentajan tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin.

Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus, Meriturva, on valtion oppilaitos. Meriturvassa annetaan merenkulkuun liittyvää turvallisuus- ja turvatason ylläpitämiseen, johtamiseen ja parantamiseen tähtäevää koulutusta lähinnä merenkulkualan koulutusta järjestävien oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoille, puolustusvoimien, rajavartiolaitoksen ja merenkulkuhallinnon henkilöstölle sekä kauppa- ja hallinnollisten alusten laivahenkilökunnalle. Keskus voi antaa vesillä liikkumiseen liittyvää turvallisuuskoulutusta ja -valistusta myös muille yhteisöille, järjestöille ja yksityisille henkilöille. Keskus antaa myös muuta turvallisuuteen liittyvää koulutusta muun muassa tuulivoima-alalla, työturvallisuudessa ja korkean paikan työskentelyssä.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on 24.3.2022 päättänyt, että Merenkulun Turvallisuuskoulutuskeskuksessa voi järjestää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:n 1 kohdassa tarkoitettua koulutusta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää muutettiin 1.1.2026 alkaen lailla 1078/2024 siten, että siitä poistettiin 1 kohta, jonka mukaan ammatillista koulutusta voidaan järjestää

ammattillista osaamista syventävänä tai täydentävänä koulutuksena, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Lain siirtymäsäännöksen mukaan mainittua koulutusta voi järjestää kolmen vuoden siirtymäajan verran. Meriturvan järjestämislupa on myönnetty tuon poistetun lainkohdan nojalla. Voimassa olevaa säännöstä on päivitettävä siten, että siinä huomioidaan myös mahdollisuus järjestää merenkulun turvallisuuskoulutusta ja muuta turvallisuutta parantavaa koulutusta.

Eduskunnan oikeusasiamies on 18.9.2025 antamassaan päätöksessä (EOAK/5276/2025) ottanut kantaa siihen millä perusteilla Suomen Ilmailuopisto voi asettaa terveydentilavaatimuksia opiskelijavalinnassa. Päätöksessä todetaan muun muassa, että päätösvalta opiskelijavalinnoissa kuuluu koulutuksen järjestäjälle, mutta sitä rajoittavat yhdenvertaisuus ja syrjinnän kieltö. Hakijan terveys ei saa pääsääntöisesti olla este opiskelijaksi ottamiselle. Ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa on säädetty opiskeluoikeuden peruuttamisesta eräissä tilanteissa, jotka liittyvät asiakas- tai potilasturvallisuuteen tai liikenteen turvallisuuteen. Nämä ns. SORA-säännökset eivät koske Ilmailuopiston lentäjäkoulutusta, koska kysymyksessä ei ole valtioneuvoston asetuksessa säädetty tutkinto, johon SORA-säännöksiä voidaan soveltaa. EU- ja ilmailusääntely (mm. lentomiehistöasetus) edellyttää lääketieteellistä kelpoisuustodistusta (medikaalia) vasta yksinlentoa varten. Käytännössä tämä vaatimus kuitenkin muodostuu opiskelun jatkumisen edellytykseksi ja voi siten tosiasiallisesti vaikuttaa valintaan. Ilmailuopisto on perustellut terveysvaatimuksia rinnastamalla lentäjän työn SORA-tutkintoihin, mutta tälle ei kuitenkaan ole suoraa lainsäädäntöperustaa. Lainalaisuusperiaate (perustuslain 2 §) edellyttää, että julkisen vallan käyttö – kuten opiskelijavalinnan rajoittaminen – perustuu lakiin. Tässä tapauksessa opiskelijavalintojen oikeusperusta on epäselvä.

Eduskunnan oikeusasiamies totesi johtopäätöksensä, että lentäjäkoulutuksen opiskelijavalintojen terveysvaatimuksia koskeva oikeustila vaikuttaa sillä tavoin epäselvältä tai puutteelliselta, että asiaan tulisi pyrkiä löytämään ratkaisu lainsäädäntöteitse. Hän esitti opetus- ja kulttuuriministeriön lähemmin arvioitavaksi, edellyttävätkö päätöksessä esiin tuodut näkökohdat sääntelyä tai sen täsmentämistä.

Suomessa lentäjäkoulutusta järjestää Suomen ilmailuopisto Oy ja lennonjohtokoulutusta Fintraffic Oy. Kyseisiä toimijoita koskevat ilmailualan turvallisuutta koskeva EASA-perusasetus (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2018/1139) sekä komission lentomiehistöasetus (komission asetus (EU) N:o 1178/2011), joka säätelee lupakirjoja, lentomiehistön kelpoisuuksia ja lääketieteellisiä vaatimuksia. Toiminnalle asetettuja vaatimuksia on lisäksi liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) ja ilmailulaissa (864/2014). Toimintaa valvoo Traficom, joka myöntää lääketieteelliset kelpoisuustodistukset (medikaalit) ja valvoo lentokoulutusorganisaatioita.

Meriturvan järjestämä koulutus perustuu muun muassa STCW-sopimukseen (Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers), joka on IMO:n (International Maritime Organization) ylläpitämä kansainvälinen sopimus, joka määrittää merenkulkijoiden koulutus-, pätevyys- ja vahdinpitostandardit. STCW koskee Meriturvan ydinkoulutusta, kuten perusturvallisuuskoulutus (Basic Safety Training), palokoulutus, pelastuslautta- ja venemieskurseja ja nopean valmiusveneen kuljettajan koulutusta. Pätevyyskirjojen myöntämisestä ja koulutuksen hyväksynnästä vastaa Traficom, joka vahvistaa STCW-koulutusten sisältövaatimukset Suomessa.

Käytännössä Meriturva järjestää lyhytkestoista kurssimuotoista koulutusta, johon ilmoitetaan Meriturvan keskistetyn varausjärjestelmän kautta. Koulutukset järjestetään ennalta määritellyn kurssiohjelman mukaisesti, eikä opiskelijoille ole esimerkiksi tarkoituksenmukaista laatia henkilökohtaisia osaamisen kehittämissuunnitelmia.

2.6 Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Työelämätoimikuntien tehtävistä, toimivallasta ja vastuista säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (673/2017).

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 § koskee työelämätoimikuntien asettamista ja kokoonpanoa. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaan ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Työelämätoimikuntien jäsenten esteellisyys on sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään. Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

Ammatillisesta koulutuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä koskien työelämätoimikuntaa. Asetuksen 21 §:ssä säädetään työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta. Pykälän 1 momentin mukaan työelämätoimikunnan jäsenten enemmistön tulee olla työnantajien, työntekijöiden ja itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Työnantajien ja työntekijöiden edustajia tulee olla yhtä monta. Jos työelämätoimikunnan jäsen eroaa kesken toimikauden, hänen tilalleen nimetään uusi jäsen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan toimikunnan toimikaudeksi. Puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla työnantajien, työntekijöiden tai itsenäisten ammatinharjoittajien edustajia. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 121 §:ssä tarkoitettu työelämätoimikuntien sihteeristö vastaa työelämätoimikuntien sihteerin tehtävistä.

Pykälän 3 momentin mukaan työelämätoimikunta kokoontuu puheenjohtajan tai hänen estyneenä ollessaan varapuheenjohtajan kutsusta. Työelämätoimikunta on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään puolet muista jäsenistä on saapuvilla. asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan tulee päätökseksi se mielipide, jota puheenjohtaja on kannattanut. Henkilövalinta ratkaistaan äänten mennessä tasan arvalla.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:ssä säädetään työelämätoimikuntien tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien tutkintokohtaisesta työnjaosta. Tutkintokohtaisessa työnjaossa on ammatillisissa tutkinnoissa osoitettavan ammattitaidon ja osaamisen lisäksi otettava huomioon yksittäisten tutkintojen määrä ja laaja-alaisuus sekä tutkintoa järjestävien koulutuksen järjestäjien ja tutkintoa suorittavien määrä.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikuntien tehtävänä on:

1) osallistua näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ja toimittava tiedot havaitsemistaan puutteista opetus- ja kulttuuriministeriölle sekä pyynnöstä antaa opetus-

ja kulttuuriministeriölle lausuntoja koulutuksen järjestäjäkohtaisesti tutkinnoittain eriytyvistä osaamisen arvioinnin toteuttamissuunnitelmista;

2) osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen kanssa; ja

3) käsitellä 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt.

Pykälän 3 momentin mukaan Opetushallitus määrää päättämiensä työelämätoimikuntien tehtäviksi 2 momentissa tarkoitettujen tehtävien lisäksi tai tutkintokohtaisesta työnjaosta poiketen:

1) vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta;

2) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat 13 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteisiä tutkinnon osia tai niiden osa-alueita; ja

3) käsitellä tämän lain 55 §:ssä tarkoitetut tutkintokoulutuksen opiskelijan osaamisen arviointia koskevat oikaisupyynnöt, kun ne koskevat sellaisia tutkinnon osia, jotka voivat tutkinnon perusteiden mukaisesti kuulua useaan eri tutkintoon ja opiskelija suorittaa vain tutkinnon osan tai osia.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien tehtävistä.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 22 §:ssä säädetään työelämätoimikuntien tehtävistä. Pykälän 1 momentin mukaan työelämätoimikunnat osallistuvat näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadun varmistamiseen ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 2 momentissa säädetyn lisäksi:

1) seuraamalla ammatillisten tutkintojen järjestämistä valtakunnallisen palaute-, seuranta- ja arviointitiedon avulla;

2) tekemällä tarvittaessa vierailukäyntejä näyttöympäristöihin; sekä

3) tuottamalla vuosittain tietoa näyttöjen toteutuksen ja osaamisen arvioinnin laadusta omalla toimialallaan 1 ja 2 kohdan nojalla saadun tiedon perusteella.

Pykälän 2 momentin mukaan työelämätoimikunnat osallistuvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen sekä ammatillisten tutkintojen ja niiden perusteiden kehittämiseen ainakin

1) tekemällä Opetushallitukselle aloitteita toimialansa tutkintorakenteen tai tutkintojen perusteiden kehittämiseksi;

2) antamalla lausunnon toimialansa tutkintoja koskevasta tutkintorakenteen muutosesityksestä ja tutkinnon perusteluonnoksesta.

Pykälän 3 momentin mukaan työelämätoimikunnat voivat osallistua myös oman toimialansa tutkintojen perusteiden toimeenpanon seurantaan silloin, kun seuranta tehdään toimikunnan osaamis- ja toimialalla.

Lain 121 §:ssä säädetään työelämätoimikuntien sihteeristöstä. Pykälän mukaan Opetushallituksen yhteydessä toimii työelämätoimikuntien sihteeristö. Sihteeristön tehtävänä on tukea työelämätoimikuntia niiden 120 §:n mukaisissa tehtävissä.

Nykyisellä toimikaudella (1.1.2024-31.12.2026) toimii 34 Opetushallituksen nimittämää työelämätoimikuntaa. Työelämätoimikunnissa on yhteensä 279 jäsentä sisältäen seitsemän pysyvää asiantuntijajäsentä.

Hallituksen tekemien julkisen talouden tasapainottamistoimien vuoksi työelämätoimikuntajärjestelmään ei ole vuoden 2027 lähtien käytettävissä resursseja. Tästä syystä työelämätoimikuntajärjestelmä esitetään pääosin lakkautettavaksi ja osaa niiden tehtävistä siirrettäväksi Opetushallitukselle.

Logistiikan työelämätoimikunta vastaa liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta. Lainkohdan mukaan, jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työelämätoimikunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta, mutta se voi osoittaa tehtävän Opetushallitukselle. Jos perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakoe tai perustason ammattipätevyyskoe järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä, arvioijien nimeämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä.

Lisäksi logistiikan työelämätoimikunta vastaa liikenteen palveluista annetun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta. Lain 31 §:n 3 momentin nojalla annetaan todistus perustason ammattipätevyyskoulutuksen tai nopeutetun perustason ammattipätevyyskoulutuksen suorittamisesta. Lain 32 §:n 4 momentin nojalla annetaan todistus perustason ammattipätevyyskokeen suorittamisesta. Mainittujen lainkohtien mukaan ammatillisessa koulutuksessa merkintä perustason ammattipätevyyskokeen suorittamisesta voidaan sisällyttää ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 57 §:ssä tarkoitettuun tutkinnon suorittamisesta annettavaan todistukseen.

Kyseinen työelämätoimikunta olisi edelleen tarpeellinen johtuen sille liikenteen palveluista annetussa laissa säädetyistä tehtävistä.

2.7 Lukiokoulutuksen lukuvuosimaksuja koskeva säättely

Toisen asteen lukuvuosimaksuja koskeva säättely tulee voimaan 1.8.2026.

Lukiolain 34 a §:n mukaan koulutuksen järjestäjän on perittävä kolmannen maan kansalaiselta lukuvuosimaksu tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta, joka hakee oleskelulupaa opiskelun perusteella tai oleskelee maassa opiskelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla. Lukuvuosimaksu peritään myös kolmannen maan kansalaiselta, joka suorittaa tässä laissa tarkoitettuja opintoja etäopetuksessa. Lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta. Jos koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on

alempi kuin lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta, on lukuvuosimaksun suuruus vähintään koulutuksen järjestäjän yksikköhinta. Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta perittävän maksun määrä on opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30. Lukuvuosimaksun suorittaminen on edellytys opetukseen osallistumiselle. Lukuvuosimaksu määräytyy ensimmäisenä opiskeluvuotena voimassa olleen yksikköhinnan perusteella koko opintojen ajalle. Maksua ei kuitenkaan peritä opiskelijalta:

1) joka osallistuu tilauskoulutukseen; taikka

2) jolla on tilapäinen korkeintaan vuoden mittainen oleskelulupa vaihto-opiskeluohjelmaan osallistumisen perusteella.

Pykälässä todetaan, että lukuvuosimaksun määrä on vähintään lukiokoulutuksen yksikköhinta tai järjestäjäkohtainen yksikköhinta. Aineopiskelijoiden kohdalla säännöksessä ei kuitenkaan todeta, että kyseessä on lukuvuosimaksun vähimmäismäärästä. Säätelystä on tarpeellista täsmentää tältä osin.

2.8 Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilun kokeiluvuossa määrättävät asiat

Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilu käynnistyi 1.1.2026. Ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain (1077/2024, jatkossa kokeilulaki) 3 §:n 5 momentin mukaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta. Oikeus toimia momentissa tarkoitettuna koulutuskeskuksena perustuu näin ollen suoraan kokeilulakiin. Momentissa ei ole huomioitu sitä mahdollisuutta, että koulutuskeskuslupa ehdotettaisiin Opetushallituksen toimesta peruutettavaksi kesken kokeilun. Säännöstä on näin ollen tarpeen muuttaa siten, että siinä huomioidaan mahdollinen tarve peruuttaa yksittäisen koulutuksen järjestäjän lupa toimia koulutuskeskuksena.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on toteuttaa Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjaus kaikkien hallinnonalojen häiriö- ja kriisitilanteiden sääntelyn kokonaistarkastelun toteuttamisesta. Esityksessä tarkastellaan asiaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain, tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain ja ylioppilastutkinnosta annetun lain näkökulmasta.

Esityksen tavoitteena on lisäksi tarkentaa lukiolakia ja ylioppilastutkinnosta annettua lakia niiden tarpeiden pohjalta, joita lakien toimeenpanossa on ilmennyt.

Esityksen tavoitteena on muuttaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää siten, että siinä huomioidaan merenkulun turvallisuuskoulutus ja muu turvallisuuskoulutus. Lisäksi 8 §:ää muutettaisiin siten, että pykälässä tarkoitettuna koulutuksen järjestämiseen ei sovellettaisi kaikkia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä johtuen koulutusten erityisestä luonteesta.

Esityksen tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen supistamalla ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien tehtäviä. Osaa työelämätoimikuntien tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Säännökset poikkeusoloja ja häiriötilanteita varten

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain mukaisille yksityisoikeudellisille koulutuksen järjestäjille säädetään varautumisvelvollisuus poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta.

Esityksessä ehdotetaan, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen lukiokoulutuksessa, ammatillisessa koulutuksessa ja tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, joka mahdollistaa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa näyttöjen toteuttamisen suorittamalla käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaisivat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ehdotetaan poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta, että koulutuksen järjestäjä voisi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa poiketa henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laatimiseen ja päivittämiseen liittyvistä yhteistyö- ja kuulemisvelvoitteista. Lisäksi Opetushallitus antaisi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä määräyksen tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteiden noudattamisesta.

Lukiolakiin ehdotetaan poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta mahdollisuutta poiketa valtioneuvoston asetuksella opetusjärjestelyistä kuten opintojen mitoituksesta sekä opintojen rakenteesta ja niiden laajuudesta. Lisäksi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä Opetushallitus antaisi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa määräyksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden noudattamisesta.

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan Opetushallitus antaisi opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä määräyksen koulutuksen perusteiden noudattamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Lisäksi koulutuksen järjestäjä voisi päättää etäopetukseen siirtymisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä olisi mahdollista siirtää ylioppilastutkinnon kokeita kolmella kuukaudella kerrallaan ja järjestää ne vain kerran vuodessa. Lisäksi lakia muutettaisiin siten, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa ylioppilastutkinnon kokeiden uusimista olisi mahdollista rajoittaa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä.

4.1.2 Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat muut muutokset

Ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että lakiin lisättäisiin erityissäännös, jonka mukaan hallintolain mukaisesta perusteluvelvollisuudesta voitaisiin poiketa koesuorituksen arvostelua koskevassa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Lisäksi laissa säädettäisiin sellaisen päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta, jolla on eväty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen. Lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan henkilön, joka osallistuu englanninkielisen ylioppilastutkinnon kokeeseen, on oleskeltava Suomessa muulla perusteella kuin opiskeluun perustuvalla oleskeluluvalla.

Lisäksi lukiolakia ja ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että niihin lisättäisiin säännökset, jotka koskevat koulutuksen järjestäjän tai rehtorin tiedonsaantioikeutta henkilön oleskeluluvasta englanninkielisessä lukiokoulutuksessa.

4.1.3 Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää muutetaan siten, että siihen lisätään koulutus, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta. Lisäksi 8 §:ssä tarkoitettuihin koulutuksiin sovellettavia ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä täsmennettäisiin.

4.1.4 Ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat

Esityksessä ehdotetaan, että ammatillisen koulutuksen työelämätoimikunnat pääosin lakkauteen valtiontalouden sopeuttamistoimien vuoksi. Osa työelämätoimikuntien tehtävistä ehdotetaan siirrettäväksi Opetushallitukselle.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan suoria vaikutuksia valtion- tai kuntatalouteen. Myöskään ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää koskevilla muutoksilla, lukuvuosimaksuja koskevilla muutoksilla eikä muutoksilla ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin arvioida olevan vaikutuksia kuntien tai valtioiden talouteen.

4.2.2 Vaikutukset koulutuksen järjestäjiin

Esityksessä ehdotetaan yksityisille koulutuksen järjestäjille niin lukiokoulutuksessa kuin ammatillisessa koulutuksessa varautumisvelvollisuutta poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta. Voimassa olevassa laissa vastaavaa velvollisuutta ei ole. Ehdotetusta säännöksestä seuraa jonkin verran lisävelvollisuuksia yksityisille koulutuksen järjestäjille.

Ehdotetut säännökset häiriötilanteiden ja poikkeusolojen varalle helpottavat koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuuteen liittyvää suunnittelua. Ehdotetut säännökset tukevat koulutuksen järjestäjien toimintaa poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aikana ja turvaavat opiskelijoiden opintojen jatkumista mahdollisimman normaalisti.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ään ehdotettavat muutokset parantaisivat niiden koulutuksen järjestäjien asemaa, joiden järjestämislupa on myönnetty mainitun pykälän nojalla. Kyseiset koulutuksen järjestäjät eivät ole tosiasiallisesti pystyneet noudattamaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä koskien esimerkiksi henkilökohtaistamista. Ehdotetut muutokset selkeyttävät oikeustilaa tältä osin.

4.2.3 Vaikutukset Ylioppilastutkintolautakuntaan

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavat häiriötilannetta ja poikkeusoloja koskevat säännökset helpottaisivat Ylioppilastutkintolautakunnan varautumista tällaisiin tilanteisiin.

Esityksen mukaan ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin myös siten, että laki sisältäisi erityissäännöksen hallintolain perusteluvollisuudesta poikkeamisesta koesuorituksen

arvostelua koskevassa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Tällä muutoksella vahvistettaisiin, että Ylioppilastutkintolautakunnan nykyinen menettelytapa päätöksen perustelemisessa on riittävä. Näin ollen muutos selkeyttäisi oikeustilaa.

4.2.4 Vaikutukset opiskelijoihin ja oppivelvollisiin

Esityksessä ehdotetaan, että poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa on varmistettava oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen. Ehdotettu sääntely parantaa oppivelvollisten oikeutta koulutukseen tilanteessa, jossa yhteiskunnassa olisi rajallisemmin resursseja käytettävissä koulutuksen järjestämiseen. Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Ehdotettu säännös vahvistaa oppivelvollisten asemaa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Ehdotetut säännökset koskien koulutuksen järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa turvaavat opiskelijoiden opintojen jatkumista mahdollisimman normaalisti.

Esityksessä ehdotetaan, että työelämätoimikunnat lakkautetaan ja arviointia koskevien oikaisuvaatimusten käsittely siirretään työelämätoimikunnilta Opetushallitukselle. Jatkossa näyttöjä koskevat oikaisuvaatimukset tehtäisiin Opetushallitukselle eikä asianosaiselle työelämätoimikunnalle. Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia opiskelijoihin tai oppivelvollisiin.

Esityksen mukaan ylioppilastutkinnosta annettua lakia muutettaisiin siten, että laki sisältäisi erityissäännöksen hallintolain perusteluvelvollisuudesta poikkeamisesta koesuorituksen arvostelua koskevassa oikaisuvaatimusmenettelyssä. Tällä muutoksella vahvistettaisiin, että Ylioppilastutkintolautakunnan nykyinen menettelytapa päätöksen perustelemisessa on riittävä. Näin ollen muutos selkeyttäisi oikeustilaa. Muutoksella ei olisi vaikutuksia opiskelijoihin, sillä nykytila jatkuisi.

4.2.5 Vaikutukset muihin viranomaisiin

Esityksessä ehdotetaan varautumisvelvollisuutta yksityisille koulutuksen järjestäjille. Esityksessä ehdotetaan, että Lupa- ja valvontavirasto valvoisi varautumisvelvollisuuden toteutumista. Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Lupa- ja valvontaviraston toimintaan tai työmäärään, sillä sille kuuluu jo voimassa olevan sääntelyn nojalla varautumisen koordinoitiin liittyviä tehtäviä.

Esityksessä ehdotetaan työelämätoimikuntien tehtävien supistamista ja osaamisen arviointien oikaisuvaatimusten arvioinnin siirtämistä Opetushallitukselle. Jatkossa Opetushallitus käsittelee osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. Opetushallituksen mukaan oikaisuvaatimuksia on tehty työelämätoimikunnille 11-27 vuodessa. Tämä tarkoittaisi yksittäisten alasta vastaavien virkahenkilöiden kohdalla muutamia käsiteltäviä tapauksia vuosittain. Muutoksesta Opetushallitukselle aiheutuvan työmäärän arvioidaan näin ollen olevan vähäinen. Logistiikan työelämätoimikunnan tehtävät siirtyisivät kuljettajien ammattipätevyystoimikunnalle, jonka tehtävät jatkuisivat nykytilaa vastaavalla tavalla.

4.2.6 Vaikutukset työnantajiin, työelämään ja ammatillisen koulutuksen laatuun

Esityksessä ehdotetaan työelämätoimikuntien tehtävien supistamista osana valtiontalouden sopeuttamistoimia.

Ammatillisen koulutuksen laadun keskeinen varmistaja on tutkinnon perusteet, jotka laaditaan yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Osaamisen arvioidaan jatkossakin kaksikantaisesti siten, että arvioijana

on oltava sekä opettaja että työelämän edustaja. Näin ollen työnantajilla ja työelämällä on edelleen merkittävä rooli ammatillisen koulutuksen laadun varmistamisessa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 126 § edellyttää myös koulutuksen järjestäjiltä jatkuvaa laadun arviointia ja kehittämistä. Pykälän mukaan koulutuksen järjestäjän tulee arvioida järjestämiään tutkintoja, koulutusta ja muuta toimintaa sekä niiden laatua ja vaikuttavuutta. Koulutuksen järjestäjä vastaa järjestämiensä tutkintojen, koulutuksen ja muun toiminnan laadusta ja laadunhallinnan jatkuvasta parantamisesta. Koulutuksen järjestäjän on myös säännöllisesti osallistuttava ulkopuoliseen toimintansa ja laadunhallintajärjestelmiensä arviointiin sekä julkistettava järjestämänsä arvioinnin keskeiset tulokset.

Työelämätoimikuntien edellytykset arvioida ammatillista koulutusta kattavasti ovat olleet rajalliset. Ammatillisen koulutuksen järjestäjiä on 132 ja verkko on maan kattava. Käytännössä yhden työelämätoimikunnan on vuosittain ollut mahdollista keskittyä yhden tai kahden koulutuksen järjestäjän toimintaan. Tällainen pistemäinen laadunvalvonta ei ole kokonaisuutena ollut toimiva laadunhallinnan väline, vaikka yksittäistapauksissa sillä on saattanut olla vaikutusta. Ehdotettavalla muutoksella ei näin ollen arvioida olevan merkityksellisiä vaikutuksia ammatillisen koulutuksen laatuun.

Työelämätoimikuntien vaikutus työelämään on ollut välillistä ja perustunut ennen muuta toimikuntien tehtävään tuoda tutkinnon perusteita koskeviin uudistuksiin asiantuntijanäkemyistä. Esi-tyksellä ei näin ollen arvioida olevan suoria vaikutuksia työnantajiin ja työelämään.

4.2.7 Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin

Perustuslain 17 §:n mukaan julkisen vallan on huolehdittava maan suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisistä ja yhteiskunnallisista tarpeista samanlaisten perusteiden mukaan. Esi-tetyillä häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevilla muutoksilla ei arvioida olevan vaikutuksia kielellisten oikeuksien toteutumiseen. Myöskään muilla ehdotuksilla ei arvioida olevan vaikutuksia kielellisiin oikeuksiin.

4.2.8 Sukupuolivaikutukset

Vaikutukset eri sukupuoliin arvioidaan vähäisiksi ehdotetuilla häiriötilanteita koskevilla muutoksilla.

Lukiokoulutukseen ja ammatilliseen koulutukseen osallistujista miesten ja naisten osuus on ollut vakaa 2020-luvulla. Lukiokoulutuksen opiskelijoista ja tutkinnon suorittaneista naisia on ollut noin 58 prosenttia ja miehiä 42 prosenttia. Ammatillisen koulutuksen tutkinnon suorittaneista naisia on ollut noin 55 prosenttia ja miehiä 45 prosenttia. Naisten ja miesten osuudet ovat kuitenkin hyvin eriytyneitä koulutusaloittain.

4.2.9 Vaikutukset vammaisiin

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26–27/2016, vammaisyleissopimus) tuli Suomessa voimaan 1.1.2016. Vammaisyleissopimus velvoittaa Suomea edistämään vammaisten ihmisten oikeuksien toteutumista. Sopimuksen mukaan Suomi on sitoutunut siihen, että vammaiset henkilöt saavat yleisessä koulutusjärjestelmässä tuen, jota tarvitaan helpottamaan heidän tehokasta koulutustaan.

Koulutusta koskevassa yleissopimuksen 24 artiklassa todetaan, että vammaisilla henkilöillä on oikeus koulutukseen yhdenvertaisesti muiden kanssa. Vammaisia henkilöitä ei saa sulkea

yleisen koulujärjestelmän ulkopuolelle vammaisuutensa perusteella. Vammaisten henkilöiden tulee päästä osallistavaan, hyvälaatuiseen ja maksuttomaan ensimmäisen ja toisen asteen koulutukseen omissa lähiyhteisöissään. Vammaisia henkilöitä varten tulee tehdä heidän yksilöllisten tarpeidensa mukaiset kohtuulliset mukautukset. Heidän tulee saada yleisessä koulutusjärjestelmässä tarvitsemansa tuki.

Esityksessä ehdotetuilla muutoksilla ei arvioida olevan vaikutusta vammaisiin. Esityksessä ei ehdoteta, että häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa voitaisiin poiketa lukiolain tai ammatillisesta koulutuksesta annetun lain nojalla oppimisen tuen, erityisopetuksen, erityisen tuen tai vaativan erityisen tuen antamisvelvollisuudesta.

4.2.10 Tietosuojavaikutukset

Kansallinen erityislainsäädäntö on mahdollista silloin, kun yleinen tietosuoja-asetus (luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679) nimenomaisesti jättää jäsenvaltioille kansallista sääntelyliikkumavaraa. Sääntelyliikkumavaraa voidaan ensinnäkin käyttää, kun henkilötietojen käsittely perustuu muun ohessa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, eli kun käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Käsittelyn tarkoitus määrittellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa. Tarkentava lainsäädäntö voi näissä tapauksissa sisältää erityisiä säännöksiä tietosuoja-asetuksen säännösten soveltamisen mukauttamiseksi, muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, rekisteröityjä, säilytysaikoja, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Jäsenvaltion lainsäädännön on 6 artiklan mukaan täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ottaen huomioon yleisen tietosuoja-asetuksen suoran sovellettavuuden sekä perustuslakivaliokunnan lailla säätämistä koskeva viimeaikaisen tulkintakäytännön (ks. erityisesti PeVL 14/2018 vp) erityissääntely tulisi rajoittaa vain välttämättömimpään.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan henkilötietojen käsittelyn suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia: a) niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi ("lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys"); b) ne on kerättävä tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla; myöhempää käsittelyä yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten ei katsota 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti yhteen sopimattomaksi alkuperäisten tarkoitusten kanssa ("käyttötarkoitussidonnaisuus"); c) henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään ("tietojen minimointi"); d) henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä ("täsmällisyys"); e) ne on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten; henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos henkilötietoja käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tässä asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ("säilytyksen rajoittaminen"); f) niitä on käsiteltävä tavalla, jolla varmistetaan henkilötietojen asianmukainen turvallisuus, mukaan lukien suojaaminen luvattomalta ja lainvastaiselta käsittelyltä sekä vahingossa

tapahtuvalta häviämiseltä, tuhoutumiselta tai vahingoittumiselta käyttäen asianmukaisia teknisiä tai organisatorisia toimia (”cheys ja luottamuksellisuus”).

Esityksessä ehdotetaan, että lukiolakiin ja ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset, jotka koskisivat lukiokoulutuksen järjestäjän tai lukion rehtorin tiedonsaantioikeutta henkilön oleskeluluvasta. Tietojensaantioikeuksia koskeva säännös lisättäisiin lukiolain 60 §:ään ja ylioppilastutkinnosta annetun lain 24 §:ään.

Ehdotettujen säännösten mukaan koulutuksen järjestäjällä tai rehtorilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Lukiolain 20 §:n 1 momentin mukaan opiskelijaksi ottamisesta oppilaitokseen päättää koulutuksen järjestäjä. Lukiolain 21 a §:ssä säädetään lisäedellytyksistä englanninkieliseen lukiokoulutukseen, jotka hakijan on täytettävä, jotta hänet voidaan valita englanninkieliseen lukiokoulutukseen. Lukiolain 21 a §:n 4 momentin mukaan sellaiselta englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavalta hakijalta, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Jotta koulutuksen järjestäjä pystyisi arvioimaan tämän edellytyksen täyttymistä käytännössä, tarvitsisi se Maahanmuuttovirastolta tiedon siitä, onko kyseisellä henkilöllä opiskeluun perustuva oleskelulupa vai ei.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutusta antavat oppilaitokset järjestävät ylioppilastutkinnon kokeet samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa. Saman pykälän 3 momentin mukaan ylioppilastutkinnon ja sen kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori. Lukiolain 8 §:n mukaan kokelaan tulee ilmoittautua kirjallisesti kutakin tutkintokertaa ja suoritettavaa koetta varten viimeistään Ylioppilastutkintolautakunnan määräämänä päivänä siihen lukioon, jossa aikoo suorittaa kokeen. Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että kokelas täyttää 5, 5 a, 6 ja 7 §:ssä tutkintoon ja sen kokeisiin osallistumiselle säädetty edellytykset. Osallistumisoikeuden epäamisestä tulee antaa perusteltu kirjallinen päätös.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:ssä säädetään edellytyksistä, joiden täytyessä henkilöllä on oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen. Ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:n 4 momenttiin ehdotettavan säännöksen mukaan sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytettäisiin, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Jotta rehtori pystyisi arvioimaan tämän edellytyksen täyttymistä käytännössä, tarvitsisi hän Maahanmuuttovirastolta tiedon siitä, onko kyseisellä henkilöllä opiskeluun perustuva oleskelulupa vai ei.

Näiden koulutuksen järjestäjälle tai rehtorille säädettyjen tehtävien hoitaminen edellyttää henkilötietojen käsittelyä, joka kuuluu tietosuojasetuksen soveltamisalaan. Siltä osin, kun ehdotettuun sääntelyyn sisältyy henkilötietojen käsittelyä, käsittelyn oikeusperuste on yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Salassa pidettävistä tiedoista säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) eli julkisuuslain 24 §:ssä.

Yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohdan mukaan sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometrinen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely on lähtökohtaisesti kiellettyä (erityiset henkilötietoryhmät). Tiedot, joita ehdotettujen säännösten perusteella luovutettaisiin, eivät sisällä tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja.

5 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.1 Opetuksen järjestämiseen liittyvät poikkeamiset poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Ruotsissa toisen asteen koulutuksesta säädetään koululaissa (skollag). Koululain mukaan hallitus voi rauhanaikaisten poikkeuksellisten tapahtumien aikana, jotka merkittävästi vaikuttavat mahdollisuuteen järjestää kyseisen lain mukaista koulutusta tai muuta toimintaa, antaa tarvittavia säännöksiä turvatakseen lasten ja oppilaiden oikeuden koulutukseen ja muuhun toimintaan. Hallituksen antamin säännöksin voidaan poiketa koulutuksen järjestämistapaa, laajuutta ja ajoitusta koskevista säännöksistä. Annettavien säännösten tulee olla määräaikaista.

Koulujärjestelmästä sodan, sodanuhan ja muun vastaavaan aikana säädetään asetuksella (förrordning (1991:1195) om verksamheten vid statliga skolor under krig och vid krigsfara m.m.). Asetuksen nojalla sodan ja sodanuhan aikana koulutuksenjärjestäjillä on velvollisuus jatkaa terveysalan ammatillista koulutusta niin pitkään kuin mahdollista. Muuta toisen asteen koulutusta tulee järjestää siinä määrin kuin olosuhteet sallivat. Ruotsissa on priorisoitu oppivelvollisuuden alaista koulutusta yli toisen asteen koulutuksen. Sodan ja sodanuhan aikana, jos toisen asteen oppilaitoksen kunnallisen aikuiskoulutuksen henkilöstöä, tiloja tai tarvikkeita tarvitaan esi- tai peruskoulun järjestämiseksi, tulee kunnan keskeyttää kokonaan tai osittain toisen asteen koulutus tai kunnallinen aikuiskoulutus.

Lisäksi Ruotsin opetusministeriö on julkaissut arviomuistion koulutusjärjestelmän kriisilainsäädännön uudistamisesta (En modern krisreglering för verksamheter på skolområdet, U2024/02201) syyskuussa 2024. Muistiossa tarkastellaan koulujärjestelmän sääntelyä rauhanajan poikkeuksellisten tapahtumien sekä sodanuhan ja sodan aikana. Ruotsin opetusministeriö pitää muistiossaan tarpeellisena, että säännökset ovat olemassa ja niitä voidaan suoraan soveltaa rauhanajan kriisitilanteissa sekä kohotetussa valmiudessa. Arviomuistiossa pidetään ongelmallisena, että nykyisellään varautumiseen liittyvä säännöstö ei ulotu yksityisiin koulutuksenjärjestäjiin. Arviomuistiossa ehdotetaan, että koulutusjärjestelmän varautumista koskevaa säännöstöä muutettaisiin niin, että se kattaisi myös yksityiset koulutuksenjärjestäjät. Arviomuistion perusteella ei ole kuitenkaan vielä huhtikuuhun 2026 mennessä annettu hallituksen esitystä.

Norjan lainsäädännössä on säännös, joka koskee vakavampia kriisitilanteita eli tilannetta, jossa valtakunta on sodassa, sodan uhka on olemassa, tai sen itsenäisyys tai turvallisuus on vaarassa (beredskapsloven). Kyseinen säännös antaa valtuuden laintasoisten säännösten antamiseen myös koulutussektorille kyseisissä tilanteissa. Säännöksissä voidaan poiketa voimassa olevasta laista. Norjan koulutuslaissa (*opplæringsloven*) säädetään, että osa opetuksesta voidaan toteuttaa osittain etäopetuksena tiettyjen ehtojen täytyessä, mutta tämän laajemmin koulutuksen järjestämistä koskevista velvoitteista poikkeamisesta ei kyseissä laissa säädetä. Covid-19-pandemian aikana tehdyt poikkeukset koulutuksen järjestämiseen Norjassa perustuivat maan

tartuntatautilakiin (*smittevernloven*), joka mahdollistaa oppilaitosten sulkemisen tartuntavaaran välttämiseksi tai sen rajoittamiseksi.

5.2 Varautumissuunnittelu

Ruotsissa säädetään asetuksilla kuntien ja alueiden velvollisuudesta laatia suunnitelma koulu-toiminnan toteuttamisesta rauhanajan poikkeuksellisten tapahtumien ja kohotetun valmiuden aikana. Ruotsin kouluvirasto (*Skolverket*) julkaisi esikoulujen ja koulujen varautumissuunnitelua koskevan selvityksen tammikuussa 2026. Selvityksen perusteella Ruotsissa on koulutusjärjestelyjä koskevan varautumissuunnittelun lisäksi osassa kuntien varautumissuunnittelua huomioitu myös, kuinka toisen asteen koulutusta voitaisiin poikkeusoloissa mukauttaa vastaamaan yhteiskunnan tarpeita. Varautumissuunnitteluvaikeus ei kuitenkaan Ruotsissa ulotu yksityisiin koulutusjärjestäjiin, joka on tunnistettu ongelmaksi edellä mainitussa Ruotsin opetusministeriön julkaisemassa arviomuistiossa.

Virossa peruskouluilla ja lukioilla on oltava valmiussuunnitelma, jossa määrätään, miten opetusta järjestetään tilanteessa, jossa oppilaiden terveys tai turvallisuus voisi vaarantua (pöyhikooli- ja gymnaasiumiseadus). Myös yksityisten lukioiden tulee laatia valmiussuunnitelma. Valmiussuunnitteluvaikeus ei kuitenkaan ulotu ammatillisiin oppilaitoksiin, mutta Viron opetus- ja tiedeministeriö on koulujen valmiussuunnittelua käsittelevässä ohjeessaan (*Öppeasutuse kriisiplaani koostamise juhend, 2025*) korostanut valmiussuunnitelman tärkeyttä myös kouluissa, joilla ei ole tämän laatimiseen lakisääteistä velvoitetta.

Ranskan lainsäädännön yleistä julkisyhteisöjen varautumisvelvoitetta on täydennetty Ranskan opetusministeriön niin kutsutulla kiertokirjeellä (*circulaire*), joka on osoitettu esikouluille, peruskouluille ja toisen asteen oppilaitoksille. Kiertokirjeellä asetetaan julkisille koulutuksen järjestäjille velvollisuus laatia suunnitelma erinäisiä hätätilanteita varten. Kiertokirje ei aseta yksityisille koulutuksenjärjestäjille vastaavaa velvoitetta, mutta se on kuitenkin suunnattu myös sopimusperusteisille yksityisille koulutuksenjärjestäjille.¹ Sopimusperusteiset yksityiset koulutuksenjärjestäjät voivat vapaaehtoisesti osallistua kiertokirjeen mukaiseen varautumissuunnitteluun ja varautumisprosesseihin.

6 Lausuntopalaute

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki ammatillisesta koulutuksesta

3 §. Määritelmät. Pykälässä määritellään lain keskeisiä käsitteitä. Pykälään lisättäisiin uusi 6 kohta, jonka mukaan *häiriötilanteella* tarkoitettaisiin poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden tai estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voisi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

¹ Ranskassa yksityinen koulutus jakaantuu sopimusperusteiseen ja sopimuksen ulkopuoliseen yksityiseen koulutukseen. Sopimusperustaisilla yksityisillä koulutuksenjärjestäjillä on sopimus valtion kanssa koulutuksen järjestämisestä. Yksityisen koulutuksen piirissä olevista oppilaista 97,9 prosenttia opiskelee sopimusperusteisissa yksityisissä kouluissa.

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Sanaston mukaan häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. On olemassa myös ihmisen toiminnasta aiheutuvia häiriötilanteita, kuten mellakka ja terrorismi. Sanaston määritelmän mukaan häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi koskea esimerkiksi koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen.

Ammatillisen koulutuksen järjestämisen näkökulmasta häiriötilanne olisi sellainen uhka, tilanne tai tapahtuma, joka vaarantaisi opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estäisi koulutuksen järjestäjää toimimasta lailla säädetyllä tavalla. Kysymyksessä voisi olla esimerkiksi tartuntatautilain (1227/2016) tarkoittama yleisvaarallinen tartuntatauti, jonka vuoksi oppilaitoksia on alueellisesti tai valtakunnallisesti jouduttu sulkemaan ja opetusta ja koulutusta järjestetään etäopetuksena. Kysymykseen voisi tulla esimerkiksi laaja sähkönjakelun häiriö, joka estää opetustilojen lämmittämisen talvipakkasella tai ammatilliseen tutkinnonosan opiskeluun tarvittavan infrastruktuurin käyttämisen.

Häiriötilanteita voisivat myös olla paikalliset luonnonkatastrofit kuten tulvat tai myrskyt, jotka estäisivät pääsyn oppilaitoksen tiloihin. Häiriötilanne voisi ilmetä myös Suomeen kohdistuvan hybridioperaation seurauksena, joka ei kuitenkaan vakavuudeltaan edellyttäisi poikkeusolojen toteamista Suomessa. Lisäksi häiriötilanteita voisivat olla sähkön jakelun, tietoliikenteen ja tietoliikenneverkon häiriöt, sään ääri-ilmiöt, henkilöstön laaja tai äkillinen poissaolo tai ympäristökatastrofit. Häiriötilanteita eivät kuitenkaan olisi esimerkiksi lakot tai koulutuksen järjestäjän heikentynt taloudellinen tilanne.

Häiriötilanteella tunnusomaista on, että se edellyttää viranomaisten toimenpiteitä, jotta syntyneestä tilanteesta palaudutaan normaalitilaan. Esimerkiksi luonnonkatastrofin tai onnettomuuden tapahtuessa toimenpiteitä johtavat pelastusviranomaiset, sähkönjakelun vakavista häiriöistä tilannekuvan muodostamisesta vastaa Energiavirasto ja tietoliikenneyhteyksien häiriöiden osalta Liikenne- ja viestintävirasto. Laajamittaisissa häiriötilanteissa on todennäköistä, että myös valtioneuvosto ja sen ministeriöt viestivät tilanteesta ja toimista häiriöiden ratkaisemiseksi. Näin tieto häiriötilanteesta tulee koulutuksen järjestäjän sekä opetushallinnon viranomaisten tietoon muilta viranomaisilta tai valtiojohtoalta.

Paikallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi pääasiassa yhden kunnan alueella. Alueellisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi esimerkiksi maakunnallisesti tai useamman kunnan alueella. Valtakunnallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi koko Manner-Suomen alueella kuitenkin siten, ettei edellytettäisi, että häiriötilanne kattaisi jokaisen Manner-Suomen kunnan. Häiriötilanne voisi olla valtakunnallinen myös silloin, kun se kohdistuu useampaan maakuntaan tai merkittävään osaan Suomen väestöstä.

4 a §. *Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Pykälä olisi uusi. Sen mukaan häiriötilanteissa ja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjän olisi varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen. Säännös olisi yhtenevä lukiolain kanssa. Säännös tarkoittaisi, että koulutuksen järjestäjän olisi häiriötilanteessa kohdistettava käytössä olevat resurssinsa kuten henkilöstö, tilat ja oppimisympäristöt sekä muu kalusto ensisijaisesti oppivelvollisten kouluttamiseen. Pitkittyvässä tilanteessa tämä voisi tarkoittaa myös aloituspaikkojen suuntaamista ensisijaisesti oppivelvollisille ja toissijaisesti aikuisopiskelijoille.

Oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Lapsi katsotaan Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Kolmansien maiden kansalaiset, jotka oleskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa, eivät kuitenkaan ole Suomessa oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun henkilö täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritetun tai ulkomaisen koulutuksen.

Vuonna 2025 ammatilliseen koulutukseen osallistui 316 131 henkilöä, joista oppivelvollisia oli 84 561 (27 %). Toteutuneiden opiskelijavuosien määrä oli 171 546, josta oppivelvollisuuslaissa tarkoitetun maksuttomuuden piirissä olevien opiskelijavuosien määrä oli 76 690 (45 %).

Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa ammatillisen koulutuksen järjestämiseen olisi häiriötilanteesta tai poikkeusoloista johtuen käytettävissä vähemmän resursseja. Oppivelvollisten oikeus koulutukseen on taattu perustuslain 16 §:ssä, minkä vuoksi on perusteltua, että silloin kun koulutukseen on käytettävissä resursseja rajallisemmin, ne kohdennetaan tähän opiskelijaryhmään.

6 §. Tutkintorakenne. Pykälän 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella säädetään, mitkä ammatilliset perustutkinnot, ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot kuuluvat ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteeseen. Pykälän 2 momentin mukaan Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä. Esityksiä valmistellessaan Opetushallituksen on kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että sieltä poistettaisiin maininta työelämätoimikuntien roolista tutkintorakenteen muuttamista koskevien esitysten valmistelussa. Työelämätoimikuntien tehtäviä ehdotetaan tässä esityksessä supistettavaksi valtionalouden sopeutustoimista johtuen.

8 §. Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus ja turvallisuuskoulutus. Voimassa olevan pykälän mukaan sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin. Pykälän 1 momentti jaettaisiin kahteen kohtaan siten, että ensimmäinen kohta koskisi voimassa olevaa ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta. Toinen kohta olisi uusi, ja siinä säädetäisiin merenkulun turvallisuutta ja muuta turvallisuuden parantamista koskevasta koulutuksesta. Pykälän otsikkoa muutettaisiin siten, että siihen lisättäisiin turvallisuuskoulutus.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ää muutettiin 1.1.2026 alkaen lailla 1078/2024 siten, että siitä poistettiin 1 kohta, jonka mukaan ammatillista koulutusta voidaan järjestää ammatillista osaamista syventävänä tai täydentävänä koulutuksena, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen. Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen, Meriturvan, järjestämislupa on 24.3.2022 myönnetty sittemmin kumoutuneet 8 §:n 1 kohdan nojalla. Säännöstä on tarpeellista muuttaa siten, että sen nojalla on mahdollistaa myöntää järjestämislupa myös merenkulun turvallisuuskoulutusta sekä muuta turvallisuuskoulutusta varten.

Pykälään lisättäisiin myös uusi 2 momentti, jonka mukaan 1 momentissa tarkoitettuihin koulutuksiin ei sovellettaisi tiettyjä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain lukuja.

Pykälässä tarkoitettuihin koulutuksiin ei sovellettaisi 4 luvun säännöksiä hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta. Ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin sekä ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa valmistavan koulutuksen opiskelijavalinnassa on noudatettava tiukkaa

ilmailualan sääntelyä, joka estää henkilöä muun muassa saamasta lentolupakirjaa, mikäli henkilö ei läpäise tiukkoja terveydentilavaatimuksia. Luvun opiskelijaksi ottoa koskevat säännökset hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta eivät sellaisenaan ole sovellettavissa näihin koulutuksiin, eivätkä kyseisiä koulutuksia tarjoavat järjestäjät ole niitä myöskään tosiasiallisesti voineet soveltaa. Pykälän nojalla järjestämisluvan saaneet koulutuksen järjestäjät päättäisivät jatkossa itse hakeutumismenettelyistä ja opiskelijavalinnasta niitä velvoittavien muiden säädösten rajoissa.

Pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei myöskään sovellettaisi 5 luvun säännöksiä henkilökohtaistamisesta. Suomen ilmailuopiston ja Fintrafficin järjestämät koulutukset toteutetaan European Union Aviation Safety Agency, EASAn vaatimusten mukaisesti määrämutoisesti, eikä opintoja ole mahdollista henkilökohtaistaa. Meriturva puolestaan järjestää lyhytkestoista kurssimuotoista koulutusta, johon ilmoitaudutaan Meriturvan keskitetyn varausjärjestelmän kautta. Koulutukset järjestetään ennalta määritellyn kurssiohjelman mukaisesti saman sisältöisenä kaikille opiskelijoille, eikä opiskelijoille laadita henkilökohtaisia osaamisen kehittämissuunnitelmia. Koulutuksen järjestäjät päättäisivät jatkossa itse opintojen suunnittelusta niitä velvoittavien muiden säädösten rajoissa.

Pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei sovellettaisi 6 luvun säännöksiä tutkinnon suorittamisesta ja osaamisen arvioinnista. Suomen ilmailuopiston, Fintrafficin ja Meriturvan järjestämässä koulutuksissa noudatetaan alan vaatimuksia riittävästä osaamisesta, jolla koulutus voidaan suorittaa hyväksytysti. Lain 6 luvun otsikoinnin mukaan lukua sovelletaan tutkintokoulutuksen suorittamiseen ja osaamisen arviointiin. Ehdotetulla muutoksella selkeytettäisiin tältä osin oikeustilaa.

Pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei sovellettaisi 7 luvun säännöksiä osaamisen hankkimisesta lukuun ottamatta säännöstä opetuksen julkisuudesta. Luvun 62 §:n 3 momentin mukaan muun ammatillisen koulutuksen sisällöstä, toteuttamisesta ja laajuudesta päättää koulutuksen järjestäjä, ellei alakohtaisessa sääntelyssä toisin edellytetä. Jatkossa 8 §:ssä tarkoitettujen koulutusten järjestämiseen ei sovellettaisi 7 luvun säännöksiä kokonaisuudessaan opetuksen julkisuutta koskevaa 68 §:ää lukuun ottamatta. Koulutuksen järjestäjät päättäisivät jatkossa itse osaamisen hankkimisen tavoista niitä velvoittavien muiden säädösten rajoissa.

Pykälässä tarkoitettuun koulutukseen ei sovellettaisi 8 luvun säännöksiä työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta. Käytännössä pykälässä tarkoitettuja koulutuksia ei ole järjestetty eikä niitä voida järjestää oppisopimukseen tai koulutussopimukseen perustuvana koulutuksena.

15 §. Tutkinnon perusteet. Pykälässä säädetään ammatillisten tutkintojen perusteista. Pykälän 1 momentin mukaan Opetushallitus määrää tutkinnon perusteet kullekin 6 §:ssä tarkoitettuun tutkintorakenteeseen kuuluvalla tutkinnolla. Pykälän 4 momentin mukaan Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että sieltä poistettaisiin maininta työelämätoimikuntien roolista tutkinnon perusteita laadittaessa. Jatkossa Opetushallituksen tulisi valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. Työelämätoimikuntien tehtäviä ehdotetaan tässä esityksessä supistettavaksi valtionalouden sopeutustoimista johtuen.

16 a §. Tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännös olisi uusi. Sen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön

päätöksestä Opetushallitus antaisi määräyksen tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos voimassa olevien perusteiden noudattaminen ei olisi mahdollista. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Häiriötilanne määriteltäisiin lain 3 §:ssä, jossa määritellään lain keskeisiä käsitteitä.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmä muodostuu yhteensä 160 ammatillisesta perustutkinnosta, ammattitutkinnosta ja erikoisammattitutkinnosta. Ammatillisissa tutkinnoissa on yhteensä yli 3000 tutkinnon osaa, jotka kuuluvat tutkintojen perusteisiin. Tutkinnon osat pitävät sisällään yli 50 000 erilaista ammattitaitovaatimusta ja osaamistavoitetta. Opetushallitus voisi määrätä opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa esimerkiksi, ettei joidenkin tutkinnon osien perusteita noudateta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa ammatillisen koulutuksen järjestämiseen olisi huomattavasti vähemmän resursseja käytettävissä ja joidenkin tutkinnon osien järjestäminen ei olisi poikkeusoloista johtuvasta syystä tai häiriötilanteen luonteen vuoksi mahdollista. Kysymyksessä voisi olla valtakunnallinen häiriötilanne, joka vaikuttaisi valtaosaan koulutuksen järjestäjistä ja opiskelijoista.

45 a §. *Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Lakiin lisättäisiin uusi 45 a §, joka koskisi henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien laadintaa ja hyväksyntää poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Häiriötilanne määriteltäisiin lain 3 §:ssä, jossa määritellään lain keskeisiä käsitteitä. Säännöksen soveltaminen perustuisi koulutuksen järjestäjän omaan harkintaan, mutta sen olisi kuitenkin tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle sen soveltamisesta häiriötilanteissa.

Ehdotettavan *1 momentin* mukaan poiketen mitä 45 §:ssä säädetään, poikkeusoloissa ja pitkäkestoisissa häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjällä ei olisi velvollisuutta laatia ja päivittää henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä pykälässä mainittujen tahojen kanssa taikka kuulla alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa.

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 45 §:n mukaan koulutuksen järjestäjä laatii ja päivittää henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman yhdessä opiskelijan kanssa. Suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen osallistuu koulutuksen järjestäjän nimeämä opettaja, opinto-ohjaaja tai tarvittaessa muu koulutuksen järjestäjän edustaja.

Työnantaja tai muu työpaikan edustaja osallistuu henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen, jos koulutus järjestetään oppisopimuskoulutuksena tai koulutusopimukseen perustuvana koulutuksena taikka osaaminen osoitetaan työpaikalla. Jos työvoimakoulutukseen sisältyy työpaikalla tapahtuvaa osaamisen hankkimista, suunnitelman laadintaan voi osallistua myös työvoimaviranomaisen edustaja.

Lisäksi koulutuksen järjestäjän kanssa yhteistyössä toimivat tahot osallistuvat henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen siltä osin, kun suunnitelman mukainen osaamisen hankkiminen tai osoittaminen taikka ohjaus- ja tukitoimet perustuvat 30 §:ssä tarkoitettuun koulutuksen hankkimiseen taikka muuhun koulutuksen järjestäjän yhteistyöhön toisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän, lukiokoulutuksen järjestäjän tai muiden toimijoiden kanssa.

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman ja sen muutokset hyväksyvät koulutuksen järjestäjä ja opiskelija sekä 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tahot siltä osin, kun ne osallistuvat suunnitelman laadintaan ja päivittämiseen. Alaikäisen opiskelijan huoltajalla tai laillisella

edustajalla tulee olla mahdollisuus osallistua opiskelijan henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadintaan ja päivittämiseen.

Ehdotettu säännös mahdollistaisi koulutuksen järjestäjälle yhteistyö- ja kuulemisvelvoitteesta poikkeamisen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännöksen tavoitteena on keventää koulutuksen järjestäjän velvoitteita poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jotta sen on mahdollista keskittyä ydintehtäviensä hoitamiseen. Samalla mahdollistetaan koulutuksen järjestäjän nopea reagoiminen poikkeusoloihin tai häiriötilanteeseen opiskelijan opintojen jatkuvuuden varmistamiseksi.

Häiriötilanteen pitkäkestoisuudella tarkoitettaisiin sitä, että poikkeamismahdollisuutta ei voisi käyttää kestollisesti lyhytaikaisissa, esimerkiksi joidenkin päivien tai viikkojen mittaiseksi arvioituissa häiriötilanteissa. Säännös olisi tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa häiriötilanteen keston arvioidaan olevan riittävän pitkäaikainen. Vastaavaa määrettä ei ehdoteta silloin kun säännöstä sovelletaan valmiuslain nojalla todetuissa poikkeusoloissa.

Säännöksessä ei ehdoteta mahdollisuutta poiketa kokonaan henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien laadinnasta ja päivittämisestä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Opintojen henkilökohtaistaminen ja henkilökohtaisten osaamisen kehittämissuunnitelmien laatiminen on ammatillisen koulutuksen järjestämisen ydintä. Henkilökohtaistaminen on osa opiskelijan oikeusturvaa. Sillä varmistetaan, että koulutusta tarjotaan sen mukaisesti kuin on tutkinnon tai sen osan suorittamisen näkökulmasta tarpeen. Henkilökohtaisella osaamisen kehittämissuunnitelmalla varmistetaan koulutuksen ja opiskelija-arvioinnin käytännön järjestäminen (opetus, työpaikalla järjestettävä koulutus, näytöt) siten, että opiskelijalla on mahdollisuus saavuttaa tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukainen osaaminen. Henkilökohtaistamisen avulla varmistetaan, että tutkinnon suorittamisaika, opiskelun kesto, opiskelutavat ja oppimisympäristöt ovat tarkoituksenmukaisia osaamistavoitteen saavuttamisen kannalta. Henkilökohtaistamisesta poikkeaminen vaatisi erityisen vakavaa ja pitkäkestoista kriisitilannetta, mistä syystä poikkeamissäännökset voitaisiin antaa vain poikkeusoloissa valmiuslain nojalla annettavalla soveltamisasetuksella.

Ehdotettavan *2 momentin* mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan tätä säännöstä häiriötilanteessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi estää 1 momentissa tarkoitettun säännöksen soveltamisen, mikäli Opetushallitukselle tullee ilmoituksesta syntyisi epäily säännösten soveltamisesta ilman perusteltua syytä. Valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa ei olisi ilmoitusvelvollisuutta. Ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin, että säännös tulisi lainsäätäjän tarkoittamalla tavalla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi mahdollisuus puuttua tilanteisiin, joissa poikkeussäännöstä käytettäisiin sen tarkoituksen vastaisesti. Säännös mahdollistaisi Opetushallitukselle myös tilastollisen tiedonkeruun siitä, miten säännöksiä on sovellettu ja missä mittakaavassa.

52 a §. *Osaamisen osoittaminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Lakiin lisättäisiin uusi 52 a §, joka koskisi osaamisen osoittamista poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Häiriötilanne määriteltäisiin lain 3 §:ssä, jossa määritellään lain keskeisiä käsitteitä. Säännöksen soveltaminen perustuisi koulutuksen järjestäjän omaan harkintaan, mutta sen olisi kuitenkin tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle sen soveltamisesta häiriötilanteissa.

Ehdotettavan *1 momentin* mukaan poiketen siitä mitä 52 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään, jos näyttöä ei poikkeusoloissa tai pitkäkestoissa häiriötilanteissa voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita

käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää myös muulla osaamisen arvioinnilla siltä osin, kuin osaamista ei poikkeusoloissa tai häiriötilanteissa voida osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi silloin, jos alan työpaikat ovat poikkeusoloista tai häiriötilanteesta johtuen suljettuja tai työpaikoille ei päästetä ulkopuolisia taikka näyttöjen järjestäminen työpaikoilla on poikkeusloista tai häiriötilanteesta johtuvista muista syistä vaikeaa tai mahdotonta.

Voimassa olevan 52 §:n 3 momentin mukaan näyttö voidaan perustellusta syystä järjestää myös muualla kuin työpaikalla, joten käytännön tehtävät voitaisiin suorittaa esimerkiksi oppilaitoksen tiloissa tai muussa opetusympäristössä. Lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voitaisiin täydentää muulla osaamisen arvioinnilla siltä osin, kuin osaamista ei poikkeusoloista tai häiriötilanteesta johtuvista syistä voida osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa. Myös 52 §:n mukaan näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää tarvittaessa muulla osaamisen osoittamisella, mutta tämä mahdollisuus on sidottu siihen, miten Opetushallitus tutkinnon perusteissa osaamisen arvioinnista määrää. Opetushallitus on tutkinnon perusteissa määrännyt, että siltä osin kuin tutkinnon osassa vaadittua ammattitaitoa ei voida arvioida näytön perusteella, ammattitaidon osoittamista täydennetään yksilöllisesti muilla tavoin. Tutkinnon perusteissa määritelty jousto perustuu siihen, että ammattitaidon osa-alue on luonteeltaan sellainen, ettei sitä voida arvioida näytön perusteella.

Ehdotettu säännös joustavoittaisi tilannetta voimassa olevaan säännökseen verrattuna siten, että näytössä osoitettua osaamista voitaisiin myös poikkeusoloihin tai häiriötilanteisiin liittyvien syiden vuoksi täydentää muulla osaamisen arvioinnilla. Koulutuksen järjestäjä päättäisi yksilöllisesti, miltä osin näytön kautta toteutettavaa arviointia olisi perusteltua täydentää muulla osaamisen arvioinnilla.

Myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa pääsääntönä olisi ammattitaidon ja osaamisen osoittaminen käytännön tehtävissä. Käytännön ammattitaidon varmistamiseksi ammatillisen tutkinnon osaa ei ole perusteltua suorittaa vain kirjallisiin tehtäviin perustuvan osaamisen osoittamisen ja arvioinnin kautta. Poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aiheuttamissa olosuhteissakin näyttöt tulisi ensisijaisesti pyrkiä järjestämään aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa työpaikoilla tai perustellusta syystä muualla. Esityksellä ehdotettuja joustoja tulisi käyttää siten, että oppilaitosympäristössä simuloitaisiin mahdollisimman hyvin aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Mikäli tämä ei ole kaikilta osin mahdollista, voitaisiin näytössä osoitettua osaamista täydentää muulla osaamisen arvioinnilla, kuten suullisilla tai kirjallisilla tehtävillä. Muu osaamisen arviointi täydentää näytössä osoitettua osaamista, ja jatkossakaan ammatillista tutkinnon osaa ei voitaisi suorittaa pelkästään esimerkiksi kirjallisten tehtävien perusteella.

Pykälä tulisi sovellettavaksi vain silloin, kun joustot ovat poikkeusoloihin tai häiriötilanteisiin liittyvien syiden vuoksi välttämättömiä. Ehdotetun muutoksen tavoitteena on turvata eri koulutusalojen opiskelijoiden yhdenvertaiset mahdolliset suorittaa opintojaan myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.

Häiriötilanteen pitkäkestoisuudella tarkoitettaisiin sitä, että poikkeamismahdollisuutta ei voisi käyttää kestollisesti lyhytaikaisissa, esimerkiksi joidenkin päivien tai viikkojen mittaiseksi arvioituissa häiriötilanteissa. Säännös olisi tarkoitettu sovellettavaksi tilanteessa, jossa häiriötilanteen keston arvioidaan olevan riittävän pitkäaikainen. Vastaavaa määrettä ei ehdoteta silloin kun säännöstä sovelletaan valmiuslain nojalla todetuissa poikkeusoloissa.

Ehdotettavan 2 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän olisi tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan tätä säännöstä häiriötilanteessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi estää 1

momentissa tarkoitetun säännöksen soveltamisen, mikäli Opetushallitukseen tulleesta ilmoituksesta syntyisi epäily säännösten soveltamisesta ilman perusteltua syytä. Valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa ei olisi ilmoitusvelvollisuutta. Ehdotettavalla säännöksellä varmistettaisiin, että säännös tulisi tarkoitetulla tavalla sovellettavaksi vain poikkeuksellisissa tilanteissa. Opetus- ja kulttuuriministeriöllä olisi mahdollisuus puuttua tilanteisiin, joissa poikkeussäännöstä käytettäisiin sen tarkoituksen vastaisesti. Säännös mahdollistaisi Opetushallitukselle myös tilastollisen tiedonkeruun siitä, miten säännöksiä on sovellettu ja missä mittakaavassa

55 §. Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu. Voimassa olevan säännöksen mukaan opiskelijalla on oikeus saada tieto arviointiperusteiden soveltamisesta osaamisensa arviointiin. Opiskelija voi pyytää arvioijilta kirjallisesti arvioinnin tarkistamista 14 päivän kuluessa siitä, kun hänellä on ollut tilaisuus saada arvioinnin tulokset sekä tieto arviointiperusteiden soveltamisesta suoritukseensa. Arvioijien on tehtävä päätös arvioinnin tarkistamisesta ilman aiheutonta viivytystä. Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää asianomaiselta työelämätoimikunnalta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, työelämätoimikunta voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Säännöstä muutettaisiin siten, että jatkossa tutkintokoulutuksen opiskelija voisi työelämätoimikuntien sijaan pyytää Opetushallitukselta kirjallisesti oikaisua arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Työelämätoimikuntien sijaan Opetushallitus voisi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat. Työelämätoimikuntien tehtäviä ehdotetaan tässä esityksessä supistettavaksi valtioneuvoston sopeutus-toimista johtuen.

108 §. Julkisuus ja tietojensaantioikeus. Pykälässä säädetään julkisuudesta ja tietojensaantioikeudesta. Pykälän 4 momentin mukaan koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:ssä tarkoitetuille työelämätoimikunnille niille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot. Tässä esityksessä työelämätoimikuntien tehtäviä esitetään supistettavaksi valtioneuvoston sopeuttamistoimista johtuen. Voimassa olevan 119 §:n mukaiset työelämätoimikunnat lakkautetaan lukuun ottamatta tässä esityksessä ehdotettavaa kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaa, joka jatkaisi logistiikan työelämätoimikunnan tehtäviä.

Pykälää muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin jatkossa kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaan. Koulutuksen järjestäjien olisi edelleen tarpeellista antaa salassapitosäännösten estämättä kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan siltä pyytämät tiedot tehtäviensä hoitamista varten.

116 §. Valituskiellot. Voimassa olevassa pykälässä säädetään valituskielloista. Säännöksen mukaan muutosta ei saa hakea valittamalla 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun työelämätoimikunnan tai rehtorin päätökseen. Pykälää muutettaisiin siten, että siinä viitattaisiin työelämätoimikunnan antaman päätöksen sijaan Opetushallituksen antamaan päätökseen. Työelämätoimikuntien tehtäviä ehdotetaan tässä esityksessä supistettavaksi valtioneuvoston sopeutus-toimista johtuen. Jatkossa Opetushallitus antaisi päätöksen 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen.

119 §. Työelämätoimikuntien asettaminen. Säännös muutettaisiin kokonaisuudessaan. Pykälän otsikko muutettaisiin muotoon *Toimikuntien asettaminen*. Voimassa olevan säännöksen mukaan Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulee edustaa

työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammatinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta. Työelämätoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Työelämätoimikuntien jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään. Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

Työelämätoimikuntien tehtäviä ehdotetaan tässä esityksessä supistettavaksi valtiontalouden sopeutustoimista johtuen. Työelämätoimikunnat lakkautettaisiin lukuun ottamatta nykyistä logistiikan työelämätoimikuntaa, jonka tehtävänä on vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta. Tehtävä olisi jatkossakin tarpeellinen. Työelämätoimikunnan nimi kuitenkin muutettaisiin *kuljettajien ammattipätevyystoimikunnaksi*, mikä kuvaa paremmin sen toimintaa. Toimikunnan jäsenten virkavastuusta säädettäisiin nykytilaa vastaavasti siten, että sen jäsenet toimivat virkavastuulla ja jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

Ehdotettavan 2 momentin mukaan jatkossa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi lisäksi asettaa työelämätoimikunnan määrääjäksi. Toimikunnan tehtävänä olisi osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja niiden perusteiden kehittämiseen sekä toimia työelämän asiantuntijaelimenä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa.

Ehdotettavan 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin nykytilaa vastaavasti säätää tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

122 §. Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu. Pykälässä säädetään rikosoikeudellisesta virka- ja vahingonkorvausvastuusta. Voimassa olevan 122 §:n mukaan koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja työelämätoimikunnan jäsenen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Tässä esityksessä työelämätoimikuntien tehtäviä esitetään supistettavaksi valtiontalouden sopeuttamistoimista johtuen. Voimassa olevan 119 §:n mukaiset työelämätoimikunnat lakkauteaan lukuun ottamatta tässä esityksessä ehdotettavaa kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaa, joka jatkaisi logistiikan työelämätoimikunnan tehtäviä. Pykälää ehdotetaan muutettavan siten, että siinä viitataan työelämätoimikuntien sijaan kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaan.

124 §. Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite. Pykälässä säädetään koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoitteesta muiden toimijoiden kuten esimerkiksi lukiokoulutuksen järjestäjien ja korkeakoulujen kanssa. Pykälän 1 momentin mukaan koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukio- ja korkeakoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä niiden työelämätoimikuntien kanssa, joiden toimialaan koulutuksen järjestäjän järjestämät tutkinnot kuuluvat.

Pykälää ehdotetaan muutettavan siten, että sieltä poistetaan viimeinen virke koskien yhteistyötä työelämätoimikuntien kanssa. Tällä esityksellä ehdotetaan, että voimassa olevan 119 §:n

mukaiset työelämätoimikunnat lakkautetaan lukuun ottamatta tässä esityksessä ehdotettavaa kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaa, joka jatkaisi logistiikan työelämätoimikunnan tehtäviä.

124 a §. Varautuminen ja valmiussuunnitelma. Pykälä olisi uusi ja siinä säädettäisiin yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudesta. Säännöksen mukaan yksityisoikeudellisten (ns. yksityiset) koulutuksen järjestäjien olisi varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien olisi laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Yksityisillä koulutuksen järjestäjillä tarkoitetaan rekisteröityjä yhteisöjä ja säätiöitä. Pykälä olisi yhtenevä lukiolakiin ehdotettavan säännöksen kanssa.

Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa, mistä tulisi informatiivinen viittaus pykälään. Voimassa olevan valmiuslain 12 §:n mukaan valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien, kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Lausuntokierroksella olleessa valmiuslain kokonaisuudistuksen työryhmämietinnössä varautumisvelvollisia ehdotetaan jonkin verran laajennettavan kuitenkin siten, että yksityiset koulutuksen järjestäjät jäävät varautumisvelvollisuuden ulkopuolelle. Mietinnön mukaisessa ehdotuksessa myös tarkennetaan sitä, mitä kaikkea varautumisvelvollisuus tarkoittaa. Ehdotettavan 7 §:n mukaan varautumisvelvollisen on pyrittävä tunnistamaan toimintansa häiriöttömyyttä vakavasti vaarantavat uhkat ja arvioimaan niiden aiheuttamat riskit lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamiseksi sekä huolehdittava toiminnassaan asianmukaisista hallintatoimenpiteistä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Varautumisvelvollisen on huolehdittava riskiarvionsa ajantasaisuudesta sekä seurattava tunnistamiensa riskien toteutumista ja mahdollisessa häiriötilanteessa ryhdyttävä viipymättä tilanteen hallintaan saattamiseksi ja sen vaikutusten rajoittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Lisäksi mietinnön mukaan varautumisvelvollisen on laadittava ja ylläpidettävä ajantasaista valmiussuunnitelmaa lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamisesta vakavasti vaarantavien häiriötilanteiden hallitsemiseksi ja poikkeusoloihin varautumiseksi. Varautumisvelvollisen on lisäksi ylläpidettävä toimintavalmiutta poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluun sekä tarvittaessa valmiusharjoituksilla ja muilla toimenpiteillä. Pykälä sisältää tarkemman kuvauksen sitä, mitä kaikkea valmiussuunnitelman on pidettävä sisällään.

Ehdotettu säännös yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudesta olisi suppeampi kuin työryhmämietinnön ehdotus kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta.

Ehdotetun säännöksen 2 *momentin* mukaan yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien varautumista valvoisi Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaittaisiin puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voisi määrätä puutteiden korjaamisesta. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 3 §:n mukaan virasto hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä pelastustoimi ja varautuminen -toimialalla, johon sisältyy muun muassa varautumisen alueellisen yhteistyön järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen. Lain 14 §:n mukaan viraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston tehtävänä on valmiussuunnittelun tukeminen toimialallaan.

Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain mukaan virasto hoitaa jo varautumiseen liittyviä koordinaatiotehtäviä ja sen tehtäviin kuluvat alueen toimijoiden valmiussuunnittelun edistäminen.

Ehdotettavan säännöksen mukaan Lupa- ja valvontavirastolle kuuluisi myös yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisen valvominen. Valmiuslain mukaan kuntien ja kuntayhtymien varautumista valvoo kukin ministeriö toimialallaan.

124 b §. *Tilannekuva häiriötilanteista ja poikkeusoloista.* Säännös olisi kokonaan uusi. Sen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Koottava tieto olisi summatason tietoa, eikä pitäisi sisällään henkilötietoja. Lupa- ja valvontavirasto koostaisi tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain mukaisia poikkeusoloja ja häiriötilanne on määritelty lain 3 §:ssä.

7.2 Laki ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta

4 a §. *Kokeiden järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Lakiin lisättäisiin uusi 4 a §, joka koskisi ylioppilastutkinnon kokeiden järjestämistä poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Poikkeusoloilla tarkoitettaisiin valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Häiriötilanne määriteltäisiin ehdotettavan pykälän 2 momentissa.

Ehdotettavan säännöksen mukaan häiriötilanteissa ja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voisi aikaistaa tai myöhentää ylioppilastutkinnon kokeen ajankohtaa enintään kolme kuukautta kerrallaan. Kokeiden siirtäminen voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa kokeiden järjestäminen ja niihin osallistuminen ei olisi turvallista kokelaille. Voimassa olevan lain mukaan ylioppilastutkintolautakunta määrää tarkemmin kokeiden järjestämisestä ja siihen liittyvistä aikatauluista ja järjestelyistä. Säännöksen tarkoitus olisi, että poikkeusolojen ja häiriötilanteiden aikana opetus- ja kulttuuriministeriö tekisi päätöksen kokeiden siirtämisestä.

Ehdotettavan säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi määrätä ylioppilastutkinnon kokeet järjestettäväksi kerran vuodessa. Esimerkiksi tilanteessa, jossa syksyn ylioppilaskirjoituksia ei olisi mahdollista häiriötilanteesta tai poikkeusoloista johtuen järjestää koko syksyn aikana, olisi tarpeellista voida päättää, että ylioppilastutkinnon kokeet järjestetään vain kerran vuodessa.

Ehdotettavan säännöksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö voisi määrätä, että hyväksytyä ylioppilastutkinnon koetta ei saa uusia. Opetus- ja kulttuuriministeriö voisi lisäksi määrätä, että tutkinnon suorittanut henkilö ei saisi uusia hylättyä koetta poikkeusolojen tai häiriötilanteen aikana. Päätökset voisi tehdä korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan. Ylioppilastutkinnosta annetun lain 16 §:n 1 momentin mukaan hyväksytyt kokeet saa uusia rajoituksetta. Saman pykälän 3 momentin mukaan tutkinnon suorittanut henkilö saa uusia hylätyn kokeen rajoituksetta. Säännösten tavoitteena on mahdollistaa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa resurssien kohdentaminen lukiolaisiin, jotka suorittavat ylioppilastutkinnon kokeita ensimmäistä kertaa. Poikkeusolojen tai häiriötilanteen päättymisen jälkeen uusiminen olisi mahdollista voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin häiriötilanne, jolla tarkoitettaisiin poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa kokelaiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estäisi toimimista tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voisi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti. Häiriötilanne voisi estää kokelaita, koulutuksen järjestäjiä tai ylioppilastutkintolautakuntaa toimimasta laissa säädetyllä tavalla.

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Sanaston mukaan häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. On olemassa myös ihmisen toiminnasta aiheutuvia häiriötilanteita, kuten mellakka ja terrorismi. Sanaston määritelmän mukaan häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi koskea esimerkiksi koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen.

Ylioppilastutkinnon kokeiden järjestämisen näkökulmasta häiriötilanne olisi sellainen uhka, tilanne tai tapahtuma, joka vaarantaisi kokelaiden turvallisuuden ja terveyden, tai joka estäisi koulutuksen järjestäjiä tai Ylioppilastutkintolautakuntaa toimimasta lailla säädetyllä tavalla. Kysymyksessä voisi olla esimerkiksi tartuntatautilain (1227/2016) tarkoittama yleisvaarallinen tartuntatauti, jonka vuoksi oppilaitoksia olisi alueellisesti tai valtakunnallisesti jouduttu sulkemaan, eikä ylioppilastutkinnon kokeiden järjestäminen olisi mahdollista vaarantamatta kokelaiden terveyttä. Kysymykseen voisi myös tulla esimerkiksi laaja sähkönjakelun häiriö, joka estäisi opetustilojen lämmittämisen talvipakkasella tai ylioppilastutkinnon järjestämisessä käytettävien tietojärjestelmien ja -verkkojen käyttämisen.

Häiriötilanne voisi ilmetä myös Suomeen kohdistuvan hybridioperaation seurauksena, joka ei kuitenkaan vakavuudeltaan edellyttäisi poikkeusolojen toteamista Suomessa, mutta joka esimerkiksi estäisi kokelaiden osallistumisen kokeisiin. Häiriötilanne voisi ilmetä myös siten, että se estäisi kokelaita, lukioita tai Ylioppilastutkintolautakuntaa toimimasta laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanteita eivät olisi esimerkiksi lakot tai koulutuksen järjestäjän heikentynyt taloudellinen tilanne.

Paikallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi pääasiassa yhden kunnan alueella. Alueellisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi esimerkiksi maakunnallisesti tai useamman kunnan alueella. Valtakunnallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi koko Manner-Suomen alueella kuitenkin siten, ettei edellytettäisi, että häiriötilanne kattaisi jokaisen Manner-Suomen kunnan. Häiriötilanne voisi olla valtakunnallinen myös silloin, kun se kohdistuu useampaan maakuntaan tai merkittävään osaan Suomen väestöä.

5 a §. *Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jonka mukaan sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytettäisiin, että hänelle olisi ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan näin ollen säädettäväksi oleskeluluvan perustetta koskevasta edellytyksestä. Euroopan unionin jäsenvaltioiden tai Euroopan talousalueen ulkopuolelta tulevalta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä edellytettäisiin, että henkilö oleskelee Suomessa muun kuin opiskelun perusteella.

Säännöksen tarkoituksena on yhdenmukaistaa englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamista koskevat edellytykset lukiolain 21 a §:ssä säädettyjen englanninkieliseen lukiokoulutukseen ottamisen edellytysten kanssa.

Säännöksellä varmistettaisiin, että englanninkielistä ylioppilastutkintoa voivat suorittaa vain ne opiskelijat, jotka täyttävät englanninkieliseen lukiokoulutukseen pääsyn edellytykset ja joilla on tosiasiallinen oikeus oleskella Suomessa muulla perusteella kuin opiskelun vuoksi. Muutoksella varmistettaisiin myös, ettei englanninkielistä ylioppilastutkintoa suoritettaisi koulutuksessa,

jota ei ole tarkoitettu kyseisen tutkinnon suorittamiseen. Säännöksen myötä englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytykset olisivat yhdenmukaiset kaikilla koulutuksen järjestäjillä ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittaminen olisi mahdollista vain koulutuksessa, joka on säädetty ja tarkoitettu kyseisen tutkinnon suorittamiseen.

21 §. *Muutoksenhaku rehtorin ja koulutuksen järjestäjän monijäsenisen toimielimen päätökseen.* Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettua seuraamusta, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Seuraamusta kokeva päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

Säännökseen lisättäisiin, että myös pykälän 1 momentissa tarkoitettu rehtorin päätös, jolla on eväyty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen kokeeseen, pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Osallistumisoikeutta koskevissa päätöksissä tahtotilana on ollut, että päätös toimeenpannaan saman tien. Ehdotetun muutoksen myötä mahdolliset valitukset tulisivat käsitellyksi ennen kuin kokelas on suorittanut ylioppilastutkinnon sekä hakenut ja otettu opiskelijaksi ylioppilastutkintodistuksella kotimaisiin tai ulkomaisiin korkeakouluihin.

22 §. *Koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisuvaatimusmenettely.* Voimassa olevan pykälän 1 momentin mukaan Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että myös Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on hylätty, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Pykälässä selvennettäisiin nykytilaa. Koesuorituksen katsominen hylätyksi on arvostelupäätös, jonka oikeusturvakeinona on oikaisuvaatimus. Hylätyt merkinnät antamisessa on kyse arvossanaan rinnastettavan tiedon merkitsemisestä ylioppilastutkintorekisteriin.

Lisäksi pykälän 1 momenttiin lisättäisiin, että oikaisumenettelyssä tehtyä Ylioppilastutkintolautakunnan päätöstä ei tarvitsisi perustella hallintolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Säännöksellä poikettaisiin hallintolain 45 §:n 1 momentista, jonka mukaan päätös on perusteltava, ja perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset. Asiasta erikseen säätämällä huomioitaisiin ylioppilastutkinnon kokeiden arvostelun ja sen oikaisumenettelyn erityispiirteet suhteessa hallintolain 7 luvussa säädettyyn päätöksen perusteluvelvollisuuteen.

Tieto siitä, miten arvosteluperusteita on sovellettu kokelaan koesuoritukseen, muodostuu kokelaan koesuorituksesta saamista pisteistä, lopullisista hyvän vastauksen piirteistä ja Ylioppilastutkintolautakunnan määräyksissä ja ohjeissa annetuista arvostelua koskevista määräyksistä.

Ylioppilastutkintolautakunnan määräysten mukaan oikaisuvaatimuksen arvostelijat tarkistavat, onko oikaisuvaatimuksessa kuvattua ja perusteltua virhettä tapahtunut arvostelussa niissä kohdissa, joihin oikaisuvaatimus kohdennetaan. Jos arvostelussa ei ole tapahtunut kyseistä virhettä arvostelukriteereiden soveltamisessa, arvostelua ei muuteta. Jos virhe on tapahtunut, arvostelun pisteytystä muutetaan, kuitenkin niin, että oikaisumenettely ei johda alkuperäistä arvosanaa heikompaan arvossanaan eikä alempaan kokonaispistemäärään.

Ylioppilastutkintolautakunta käsittelee vuosittain 2 400–3000 oikaisuvaatimusta. Noin 15 prosenttia oikaisuvaatimuksista johtaa aikaisempaa korkeampaan pistemäärään tai arvossanaan.

Oikaisuvaatimus käsitellään hallintolain mukaisesti kiireellisenä. Perusteluvelvoitteessa joustaminen nopeuttaa käsittelyä. Kokelas tarvitsee tiedon nopeasti, jotta hän voi tulla valituksi korkeakouluopintoihin tai ilmoittautua uusimaan ylioppilastutkinnon kokeita. Lautakunta pyrkii käsittelemään kaikki oikaisuvaatimukset neljässä viikossa oikaisuvaatimusten jättämisen viimeisestä ajankohdasta.

Yksityiskohtaisten perusteluiden antaminen oikaisuvaatimuksen ratkaisun yhteydessä voisi vaarantaa kokelaiden yhdenvertaisuuden, jos yksittäiselle kokelaalle annettaisiin oikaisuvaatimuksesta suoritettavaa maksua vastaan koesuoritusta ja arvostelukriteerien soveltamista koskevaa neuvontaa merkittävästi laajemmin kuin muille kokelaille. Täyttääkseen hallintolain 8 §:n mukaista neuvontavelvoitettaan Ylioppilastutkintolautakunta julkaisee tietoa ylioppilastutkinnosta ja arvostelusta laajasti suomeksi ja ruotsiksi nykyisille ja tuleville kokelaille sekä heidän opettajilleen.

24 §. Tietojensaantioikeus. Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin rehtorin oikeudesta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada tiettyä tehtäväänsä varten Maahanmuuttovirastolta tiettyjä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevia tietoja. Kyseiset tiedot olisivat hakijan hakeman oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaolo, peruste ja laji sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Tiedonsaantitarve perustuu ehdotettuun ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:n 4 momenttiin, jonka mukaan sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytettäisiin, että hänelle olisi ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Jotta rehtori pystyisi arvioimaan tämän edellytyksen täyttymistä käytännössä, tarvitsisi hän Maahanmuuttovirastolta tiedon siitä, onko kyseisellä henkilöllä opiskeluun perustuva oleskelulupa vai ei.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 4 §:n 1 momentin mukaan lukiokoulutusta antavat oppilaitokset järjestävät ylioppilastutkinnon kokeet samanaikaisesti kaksi kertaa vuodessa. Saman pykälän 3 momentin mukaan ylioppilastutkinnon ja sen kokeiden järjestämisestä oppilaitoksessa vastaa lukiolain 57 §:n 1 momentissa tarkoitettu toiminnasta vastaava rehtori.

Ylioppilastutkinnosta annetun lain 8 §:n 1 momentin mukaan kokelaan tulee ilmoittautua kirjallisesti kutakin tutkintokertaa ja suoritettavaa koetta varten viimeistään Ylioppilastutkintolautakunnan määräämänä päivänä siihen lukioon, jossa aikoo suorittaa kokeen. Rehtorin tehtävänä on varmistaa, että kokelas täyttää 5, 5 a, 6 ja 7 §:ssä tutkintoon ja sen kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset. Osallistumisoikeuden epäämisestä tulee antaa perusteltu kirjallinen päätös.

Henkilötietojen luotettavuus edellyttää niiden saamista suoraan asiaa käsittelevältä tai päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Tiedon luotettavuuden vuoksi on tärkeää, että tieto siirtyy suoraan Maahanmuuttovirastolta lukiokoulutuksen järjestäjälle.

Pykälässä tarkoitettujen tehtävien hoitaminen edellyttää henkilötietojen käsittelyä, joka kuuluu luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) soveltamisalaan. Siltä osin, kun ehdotettuun sääntelyyn sisältyy henkilötietojen käsittelyä, käsittelyn oikeusperuste on yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta.

Tiedot, joita tämän lain perusteella luovutetaan, eivät sisällä yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja.

7.3 Laki lukiolain muuttamisesta

4 §. *Koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavan. Voimassa olevan 2 momentin mukaan luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

Pykälän 2 momenttia muutettaisiin siten, että järjestämisluvissa voitaisiin määrätä myös koulutuksen järjestäjien muista tehtävistä. Tällaisia tehtäviä voisivat olla esimerkiksi varautumiseen ja valmiussuunnitteluun liittyvät koordinoivat tehtävät.

18 a §. *Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Pykälä olisi uusi. Sen 1 momentin mukaan häiriötilanteissa ja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien olisi varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen. Säännös olisi vastaava kuin ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa. Säännös tarkoittaisi, että koulutuksen järjestäjän olisi häiriötilanteessa kohdistettava käytössä olevat resurssinsa kuten henkilöstö, tilat ja oppimisympäristöt sekä muu kalusto ensisijaisesti oppivelvollisten kouluttamiseen. Pitkittyvässä tilanteessa tämä voisi tarkoittaa myös aloituspaikkojen suuntaamista ensisijaisesti oppivelvollisille ja toissijaisesti aikuisopiskelijoille.

Oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Lapsi katsotaan Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Kolmansien maiden kansalaiset, jotka oleskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa, eivät kuitenkaan ole Suomessa oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun henkilö täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritetun tai ulkomaisen koulutuksen. Oppivelvollisten oikeus koulutukseen on taattu perustuslain 16 §:ssä, minkä vuoksi on perusteltua, että silloin kun koulutukseen on käytettävissä resurssit rajallisemmin, ne kohdennetaan tähän opiskelijaryhmään.

Lukiokoulutuksen opiskelijoista arviolta 1-1,5 prosenttia on aikuisopiskelijoita muiden opiskelijoiden ollessa oppivelvollisuuttaan suorittavia opiskelijoita. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteissa, jossa lukiokoulutukseen käytettävissä olevat resurssit vähenisivät olennaisella tavalla.

Pykälän 2 momentissa määriteltäisiin, mitä häiriötilanne tarkoittaa. Häiriötilanteella tarkoitettaisiin poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaisi opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estäisi koulutuksen järjestäjää toimimasta lukiolaissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voisi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti. Määritelmä olisi yhtenevä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain kanssa.

Kokonaisturvallisuuden sanaston mukaan häiriötilanne on uhka tai tapahtuma, joka vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja tai strategisia tehtäviä ja jonka hallinta edellyttää viranomaisten ja muiden toimijoiden tavanomaista laajempaa tai tiiviimpää yhteistoimintaa ja viestintää. Sanaston mukaan häiriötilanteita ovat esimerkiksi vakavat luonnononnettomuudet, kuten myrskytuhot ja vedenpinnan äkillinen nousu. On olemassa myös ihmisen toiminnasta

aiheutuvia häiriötilanteita, kuten mellakka ja terrorismi. Sanaston määritelmän mukaan häiriötilanteita voi esiintyä niin normaalioloissa kuin poikkeusoloissakin. Häiriötilanne voi koskea esimerkiksi koko valtakuntaa tai olla alueellinen tai paikallinen.

Lukiokoulutuksen järjestämisen näkökulmasta häiriötilanne olisi sellainen uhka, tilanne tai tapahtuma, joka vaarantaisi opiskelijoiden turvallisuuden ja terveyden tai joka estäisi koulutuksen järjestäjiä toimimasta lailla säädetyllä tavalla. Lukiokoulutusta voidaan järjestää koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla myös etäopetuksena ja myös opiskelijan itseopiskeluna. Näin ollen esimerkiksi, jos oppilaitoksia on jouduttu sulkemaan tartuntatautilain nojalla, ei tällä lähtökohalta olisi vaikutusta koulutuksen järjestäjän mahdollisuuksiin järjestää opetusta. Häiriötilanteita eivät olisi esimerkiksi lakot tai koulutuksen järjestäjän heikentynyt taloudellinen tilanne.

Häiriötilanteella tunnusomaista on, että se edellyttää viranomaisten toimenpiteitä, jotta syntyneestä tilanteesta palaudutaan normaalitilaan. Esimerkiksi luonnonkatastrofin tai onnettomuuden tapahtuessa toimenpiteitä johtavat pelastusviranomaiset, sähköjakelun vakavista häiriöistä tilannekuvan muodostamisesta vastaa Energiavirasto ja tietoliikenneyhteyksien häiriöiden osalta Liikenne- ja viestintävirasto. Laajamittaisissa häiriötilanteissa on todennäköistä, että myös valtioneuvosto ja sen ministeriöt viestivät tilanteesta ja toimista häiriöiden ratkaisemiseksi. Näin tieto häiriötilanteesta tulee koulutuksen järjestäjän sekä opetushallinnon viranomaisten tietoon muilta viranomaisilta tai valtiojohtolta.

Paikallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi pääasiassa yhden kunnan alueella. Alueellisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi esimerkiksi maakunnallisesti tai useamman kunnan alueella. Valtakunnallisuudella tarkoitettaisiin, että häiriötilanne ilmenisi koko Manner-Suomen alueella kuitenkin siten, ettei edellytettäisi, että häiriötilanne kattaisi jokaisen Manner-Suomen kunnan. Häiriötilanne voisi olla valtakunnallinen myös silloin, kun se kohdistuu useampaan maakuntaan tai merkittävään osaan Suomen väestöstä.

18 b §. *Poikkeukselliset opetusjärjestelyt poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Pykälässä säädettäisiin poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Säännös olisi uusi. Ehdotettavan säännöksen mukaan, jos poikkeusolot tai häiriötilanne estäisivät opetuksen järjestämisen turvallisesti lukiolaissa säädetyllä tavalla, voitaisiin opetuksen järjestämisessä poiketa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja. Häiriötilanne määriteltäisiin ehdotettavan 18 a §:n 2 momentissa.

Ehdotetun *1 momentin 1 kohdan* mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin poiketa lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 11 §:ssä säädetyistä opintojen mitoituksesta. Lukiokoulutuksesta annetun asetuksen 11 §:n mukaan lukiokoulutuksen oppimäärään kuuluvat opinnot pisteytetään niiden keston mukaan. Opetusta annetaan nuorille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 14 tuntia 15 minuuttia opintopistettä kohden ja aikuisille tarkoitettussa koulutuksessa keskimäärin 9 tuntia 20 minuuttia opintopistettä kohden. Opintoihin kuuluu lisäksi niiden tavoitteiden ja sisällön kannalta tarpeellinen ja opiskelijan kannalta kohullinen määrä opiskelijan omatoimista työskentelyä.

Säännös mahdollistaisi, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa säätää esimerkiksi lyhyemmästä opetuksen määrästä nuorille ja aikuisille tarkoitettussa lukiokoulutuksessa. Asiasta säätäminen valtioneuvoston asetuksella voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa lukiokoulutukseen käytettävät resurssit vähenisivät valtakunnallisesti huomattavasti.

Ehdotetun *1 momentin 2 kohdan* mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin poiketa lukio-koulutuksesta annetun asetuksen 12 §:ssä säädetystä opintojen rakenteesta ja opintojen laajuudesta. Lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:n mukaan lukiokoulutuksen oppimääriin sisältyy tämän asetuksen liitteiden 1 ja 2 mukaisesti pakollisia ja valtakunnallisia valinnaisia opintoja, joita koulutuksen järjestäjän tulee tarjota opiskelijoille. Oppimääriin voi lisäksi sisältyä lukiodiplomeita ja muita valinnaisia opintoja koulutuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Koulutuksen järjestäjä päättää, minkä laajuisina opintojaksoina opinnot tarjotaan opiskelijoille. Opiskelijalla tulee kuitenkin olla mahdollisuus suorittaa liitteiden 1 ja 2 mukaisia valinnaisia opintoja kahden opintopisteen laajuisina opintojaksoina. Lukiodiplomien laajuus on kaksi opintopistettä. Asetuksen liitteessä 1 on lueteltu nuorille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot. Liitteessä 2 on lueteltu aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään sisältyvät opinnot.

Säännös mahdollistaisi, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa säätää esimerkiksi, että jotkin oppiaineet eivät sisältyisi nuorille tai aikuisille tarkoitettuun lukiokoulutuksen oppimäärään, tai niiden laajuutta opintopisteinä supistettaisiin. Säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa lukiokoulutuksen järjestämiseen käytettävät resurssit vähenisivät huomattavasti.

Ehdotetun *2 momentin* mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaisi määräyksen opetussuunnitelman perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos valtakunnallisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

Säännös mahdollistaisi, että Opetushallitus voisi poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä tehdä muutoksia opetussuunnitelmaan esimerkiksi liittyen muun muassa opetussuunnitelman perusteiden keskeisiin sisältöihin, laajuuteen ja rakenteeseen. Määräys voitaisiin antaa sekä nuorten että aikuisten opetussuunnitelman perusteisiin liittyen. Säännös tulisi lähtökohtaisesti sovellettavaksi valtakunnallisissa häiriötilanteissa, joilla olisi vaikutusta suureen osaan lukioista ja opiskelijoista.

Ylioppilastutkinnosta annetun 2 §:n mukaan tutkinnon suorittanut opiskelija on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttanut lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyysyden. Lain 3 §:n mukaan ylioppilastutkintoon kuuluu äidinkieliessä ja kirjallisuudessa, toisessa kotimaisessa kielessä, vieraisissa kielissä, matematiikassa, luonnontieteellisissä, humanistis-yhteiskunnallisissa oppiaineissa (reaaliaineet) sekä taito- ja taideaineissa järjestettäviä kokeita. Opetussuunnitelman perusteisiin tehtävissä muutoksissa olisi huomioitava opetussuunnitelman perusteiden mukaisen opetuksen yhteys ylioppilastutkintoon ja ylioppilastutkinnossa mitattavaan osaamiseen. Lisäksi olisi huomioitava, että syksyllä 2029 järjestetään ensimmäisen kerran taito- ja taideaineissa järjestettävät kokeet.

34 a §. *Koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävä lukuvuosimaksu.* Lukiolakia muutettiin lailla 1363/2025 siten, että 1.8.2026 alkaen kolmansien maiden kansalainen on Suomessa lukuvuosimaksuvelvollinen, jos hän oleskelee Suomessa opiskelun perusteella myönteillä oleskeluluvulla, ellei opiskelija ole tilauskoulutuksen opiskelija tai vaihto-opiskelija. Lukuvuosimaksuja koskevan säännöksen mukaan lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta. Jos koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on alempi kuin lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta, on lukuvuosimaksun suuruus vähintään koulutuksen järjestäjän yksikköhinta. Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta (niin sanotut aineopiskelijat) perittävän maksun määrä on opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30.

Lukion lukuvuosimaksujen määräytymisen peruseriaatteena on, että yksikköhinta tai järjestäjän yksikköhinta, on lukuvuosimaksun vähimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä voi siis toteutuneisiin kustannuksiin perustuen periä myös suuremman hinnan lukuvuosimaksuna. Aineopiskelijoita koskevasta säännöksestä on jäänyt puuttumaan maininta siitä, että kysymys on lukuvuosimaksun vähimmäismäärästä. Näin ollen säännöstä olisi tarpeellista täsmentää siten, että kyse on myös aineopiskelijoiden osalta lukuvuosimaksun vähimmäismäärästä.

60 §. *Oleskelulupia koskeva tiedonsaantioikeus.* Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin koulutuksen järjestäjän oikeudesta maksutta ja salassapitosäännösten estämättä saada tiettyä tehtävänsä varten Maahanmuuttovirastolta tiettyjä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevia tietoja. Kyseiset tiedot olisivat hakijan hakeman oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaolo, peruste ja laji sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Tiedonsaantitarve perustuu lukiolain 21 a §:n 4 momenttiin, jonka mukaan sellaiselta englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavalta hakijalta, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa. Jotta koulutuksen järjestäjä pystyisi arvioimaan tämän edellytyksen täyttymistä käytännössä, tarvitsee se Maahanmuuttovirastolta tiedon siitä, onko kyseisellä henkilöllä opiskeluun perustuva oleskelulupa vai ei. Tiedonsaantioikeudesta ei ole tällä hetkellä säädetty, joten sitä koskeva säännös tulisi lisätä lakiin.

Henkilötietojen luotettavuus edellyttää niiden saamista suoraan asiaa käsittelevältä tai päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Tiedon luotettavuuden vuoksi on tärkeää, että tieto siirtyy suoraan Maahanmuuttovirastolta lukiokoulutuksen järjestäjälle.

Pykälässä tarkoitettujen tehtävien hoitaminen edellyttää henkilötietojen käsittelyä, joka kuuluu luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) soveltamisalaan. Siltä osin, kun ehdotettuun sääntelyyn sisältyy henkilötietojen käsittelyä, käsittelyn oikeusperuste on yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta. Lukiokoulutuksen järjestäjien lakisääteinen tehtävä järjestää koulutusta perustuu lukiolain 3 §:ään. Lukiolain 20 §:n 1 momentin mukaan opiskelijaksi ottamisesta oppilaitokseen päättää koulutuksen järjestäjä. Lukiolain 21 a §:ssä säädetään lisäedellytyksistä englanninkieliseen lukiokoulutuksen ottaessa. Lukiokoulutuksen järjestäjän on opiskelijaksi ottamisesta päättäessään arvioitava, täytyvätkö lain 21 a §:n mukaiset lisäedellytykset opiskelijaksi ottamiselle. Näihin lisäedellytyksiin kuuluu, että henkilölle ei ole myönnetty opiskeluun perustuvaa oleskelulupaa.

Tiedot, joita tämän lain perusteella luovutetaan, eivät sisällä yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoja.

61 a §. *Varautuminen ja valmiussuunnitelma.* Lakiin lisättäisiin uusi 61 a §, joka koskisi yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuutta. Yksityisten koulutuksen järjestäjien olisi varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien on laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Yksityisillä koulutuksen järjestäjillä tarkoitetaan rekisteröityjä yhteisöjä ja säätiöitä. Säännös olisi yhtenevä ammatillisesta koulutuksesta annetun lakiin ehdotettavan säännöksen kanssa.

Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa, mistä tulisi informatiivinen viittaus pykälään. Voimassa olevan valmiuslain 12:n mukaan valtioneuvoston, valtion hallintoviranomaisten, valtion itsenäisten julkisoikeudellisten laitosten, muiden valtion viranomaisten ja valtion liikelaitosten sekä hyvinvointialueiden ja hyvinvointiyhtymien, kuntien, kuntayhtymien ja muiden kuntien yhteenliittymien tulee valmiussuunnitelmin ja poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä muilla toimenpiteillä varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa.

Lausuntokierroksella olleella valmiuslain kokonaisuudistuksen työryhmämietinnössä varautumisvelvollisia ehdotetaan jonkin verran laajennettavan kuitenkin siten, että yksityiset koulutuksen järjestäjät jäävät varautumisvelvollisuuden ulkopuolelle. Mietinnön mukaisessa ehdotuksessa myös tarkennetaan sitä, mitä kaikkea varautumisvelvollisuus tarkoittaa. Ehdotettavan 7 §:n mukaan varautumisvelvollisen on pyrittävä tunnistamaan toimintansa häiriöttömyyttä vakavasti vaarantavat uhkat ja arvioimaan niiden aiheuttamat riskit lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamiseksi sekä huolehdittava toiminnassaan asianmukaisista hallintatoimenpiteistä riskien toteutumisen ehkäisemiseksi ja niiden vaikutusten vähentämiseksi. Varautumisvelvollisen on huolehdittava riskiarvionsa ajantasaisuudesta sekä seurattava tunnistamiensa riskien toteutumista ja mahdollisessa häiriötilanteessa ryhdyttävä viipymättä tilanteen hallintaan saattamiseksi ja sen vaikutusten rajoittamiseksi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Lisäksi mietinnön mukaan varautumisvelvollisen on laadittava ja ylläpidettävä ajantasaista valmiussuunnitelmaa lakiin perustuvien tehtäviensä hoitamisesta vakavasti vaarantavien häiriötilanteiden hallitsemiseksi ja poikkeusoloihin varautumiseksi. Varautumisvelvollisen on lisäksi ylläpidettävä toimintavalmiutta poikkeusoloissa tapahtuvan toiminnan etukäteisvalmisteluin sekä tarvittaessa valmiusharjoituksilla ja muilla toimenpiteillä. Pykälä sisältää tarkemman kuvauksen sitä, mitä kaikkea valmiussuunnitelman on pidettävä sisällään.

Ehdotettava säännös yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudesta olisi suppeampi kuin työryhmämietinnön ehdotus kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta.

Ehdotettavan säännöksen 2 momentin mukaan yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien varautumista valvoisi Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaittaisiin puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voisi määrätä puutteiden korjaamisesta. Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain (530/2025) 3 §:n mukaan virasto hoitaa sille erikseen säädettyjä tehtäviä pelastustoimi ja varautuminen -toimialalla, johon sisältyy muun muassa varautumisen alueellisen yhteistyön järjestäminen sekä alue- ja paikallishallinnon turvallisuussuunnittelun edistäminen. Lain 14 §:n mukaan viraston varhaiskasvatuksen, koulutuksen ja kulttuurin osaston tehtävänä on valmiussuunnittelun tukeminen toimialallaan.

Lupa- ja valvontavirastosta annetun lain mukaan virasto hoitaa jo varautumiseen liittyviä koordinaatiotehtäviä ja sen tehtäviin kuluvat alueen toimijoiden valmiussuunnittelun edistäminen. Ehdotettavan säännöksen mukaan Lupa- ja valvontavirastolle kuuluisi myös yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisen valvominen. Valmiuslain mukaan kuntien ja kuntayhtymien varautumista valvoo kukin ministeriö toimialallaan.

61 b §. Tilannekuva häiriötilanteesta ja poikkeusoloista. Pykälä olisi kokonaan uusi. Sen mukaan koulutuksen järjestäjän olisi pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä valtion opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Koottava tieto olisi summataason tietoa, eikä pitäisi sisällään henkilötietoja. Lupa- ja valvontavirasto koostaisi tilannekuvan häiriötilanteista ja

poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle. Poikkeusoloilla tarkoitetaan valmiuslain mukaisia poikkeusoloja ja häiriötilanne on määritelty lain 18 a §:n 2 momentissa.

7.4 Laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

26 §. *Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen.* Säännös koskee koulutuslakien soveltamista tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen. Säännöstä muutettaisiin siten, että sinne lisättäisiin viittaus tällä esityksellä ehdotettaviin säännöksiin koskien varautumista ja valmiussuunnitelmia. Yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuus koskisi myös tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämistä.

26 a §. *Koulutuksen järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa.* Säännös olisi kokonaan uusi. Ehdotettavan *1 momentin* mukaan häiriötilanteissa ja valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien olisi varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen. Säännös tarkoittaisi, että koulutuksen järjestäjän olisi häiriötilanteessa kohdistettava käytössä olevat resurssinsa kuten henkilöstö, tilat ja oppimisympäristöt sekä muu kalusto ensisijaisesti oppivelvollisten kouluttamiseen. Pitkittyvässä tilanteessa tämä voisi tarkoittaa myös aloituspaikkojen suuntaamista ensisijaisesti oppivelvollisille ja toissijaisesti aikuisopiskelijoille.

Oppivelvollisuuslain 2 §:n mukaan Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Lapsi katsotaan Suomessa vakinaisesti asuvaksi, jos hänellä on kotikuntalaissa (201/1994) tarkoitettu kotikunta Suomessa. Kolmansien maiden kansalaiset, jotka oleskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa, eivät kuitenkaan ole Suomessa oppivelvollisia. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun henkilö täyttää seitsemän vuotta ja päättyy, kun oppivelvollinen täyttää 18 vuotta tai kun oppivelvollinen on tätä ennen hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnosta annetussa laissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon taikka niitä vastaavan Ahvenanmaalla suoritettua tai ulkomaisen koulutuksen. Oppivelvollisten oikeus koulutukseen on taattu perustuslain 16 §:ssä, minkä vuoksi on perusteltua, että silloin kun koulutukseen on käytettävissä resursseja rajallisemmin, ne kohdennetaan tähän opiskelijaryhmään.

Ehdotettavan *2 momentin* mukaan poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjä voisi päättää etäopetukseen siirtymisestä, jos se olisi tarpeen opetuksen järjestämiseksi turvallisesti ja terveellisesti.

Tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta järjestetään sekä perusopetuksen, lukiokoulutuksen että ammatillisen koulutuksen järjestäjien toimesta. Tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa voidaan suorittaa perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opintoja. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen sääntely ja käytännöt koskien etäopetuksen järjestämistä ovat erilaisia. Perusopetuksessa opetuksen järjestämisen lähtökohta on läsnäopetus. Ammatillisessa koulutuksessa ja lukiokoulutuksessa koulutuksen järjestäjät päättävät koulutuksen järjestämistavoista mukaan lukien mahdollisen etäopetuksen järjestäminen. Mahdollisuudet etäopetuksen järjestämiseen vaihtelevat kuitenkin erityisesti ammatillisessa koulutuksessa, jossa tiettyjen ammatillisten tutkinnon osien opettaminen etänä ei käytännössä ole mahdollista. Ammatillisessa koulutuksessa on myös vaativan erityisen tuen kohderyhmä, jolle etäopetuksen järjestäminen ei pääsääntöisesti ole mahdollista erilaisista vaativista tuen tarpeista johtuen. Myös tutkintokoulutuksen valmentava koulutus voidaan katsoa tarkoitettua suoritettavan pääsääntöisesti läsnäopetuksessa. Koulutusta voidaan sellaisenaan pitää eräänlaisena oppimisen tukena, joka auttaa opiskelijaa siirtymään eteenpäin opintopolullaan. Tästä syystä tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen osalta katsotaan tarpeelliseksi

säättää erikseen koulutuksen järjestäjän mahdollisuudesta siirtyä häiriötilanteissa ja poikkeusloissa etäopetukseen. Vaativana erityisenä tukena järjestettävässä tutkintokoulutukseen valmistavassa koulutuksessa etäopetuksen mahdollisuudet ovat kuitenkin ammatillista koulutusta vastaavalla tavalla hyvin rajalliset.

Ehdotettavan 3 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaisi määräyksen 12 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden noudattamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jos koulutuksen perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista. Kysymyksessä voisi olla valtakunnallinen häiriötilanne, joka vaikuttaisi valtaosaan koulutuksen järjestäjistä ja opiskelijoista.

Ehdotettavan 4 momentissa määriteltäisiin häiriötilanne. Häiriötilanteella tarkoitettaisiin poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti. Häiriötilanteen määrittely olisi yhtenevä lukiolain, ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain kanssa. Esimerkkitalanteita on käsitelty ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja lukiolain säännöskohtaisissa perusteluissa.

7.5 Laki liikenteen palveluista

193 §. *Tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä tarkoitettut toimivaltaiset viranomaiset.* Pykälässä säädetään tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä tarkoitetuista toimivaltaisista viranomaisista, joita ovat Liikenne- ja viestintävirasto, opetus- ja kulttuuriministeriö ja pääesikunta sekä Opetushallitus ja Puolustusvoimat.

Voimassa olevan pykälän 2 momentin mukaan, jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työelämätoimikunta.

Tässä esityksessä ehdotetaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamista siten, että työelämätoimikuntien tehtäviä koskeva 120 § kumotaan. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdan sisältö ehdotetaan siirrettäväksi lain 119 §:n 1 momenttiin. Jatkossa työelämätoimikunnan tehtäviä hoitaisi kuljettajien ammattipätevyystoimikunta niminen elin. Näin ollen liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentin viittausta ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin pitäisi muuttaa siten, että siinä viitataan jatkossa lain 119 §:n 1 momenttiin ja siellä säädettävään kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaan.

257 §. *Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen.* Pykälässä säädetään muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen. Sen 4 momentin mukaan tämän lain 256 §:n 6 momentissa tarkoitettua oikaisupyynnöstä annettuun työelämätoimikunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla. Tässä esityksessä ehdotetaan, että työelämätoimikuntien tehtäviä hoitaisi jatkossa kuljettajien ammattipätevyystoimikunta. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä viitattaisiin työelämätoimikunnan sijaan kuljettajien ammattipätevyystoimikuntaan.

7.6 Laki ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta

3 §. *Kokeilulupa.* Kokeilulain 3 §:n 5 momentin mukaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta

antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta. Oikeus toimia momentissa tarkoitettuna koulutuskeskuksena perustuu näin ollen suoraan kokeilulakiin.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että kokeiluluvan saanut koulutuksen järjestäjä saa toimia momentissa tarkoitettuna koulutuskeskuksena, ellei oikeutta toimia koulutuskeskuksena myöhemmin peruuteta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 29 §:n nojalla.

Kokeilulain 2 §:n 2 momentin mukaan, ellei tässä laissa toisin säädetä, kokeiluun ei kuitenkaan sovelleta mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 29 §:ssä säädetään järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta. Ehdotettavasta säännöksestä seuraisi, että kokeilulain 3 §:n 5 momentissa tarkoitettuihin tilanteisiin sovellettaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 29 §:n mukaisia säännöksiä järjestämisluvan muuttamisesta ja peruuttamisesta.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ään viitataan ammatillisesta koulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 9 ja 19 §:ssä. Asetusta olisi tarpeellista päivittää siten, että siinä huomioidaan nyt ehdotettavat muutokset mainittuun pykälään. Ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ään viitataan myös opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 13 c §:ssä sekä eräiden oppilailta ja opiskelijoilta perittävien maksujen perusteista annetun opetusministeriön asetuksen (1323/2001) 4 a ja 4 b §:issä. Mainittuja asetuksia olisi tarpeen muuttaa ehdotettavien muutosten seurauksena.

9 Voimaantulo

Esitetään, että ehdotetut muutokset tulevat voimaan 1.1.2027.

10 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioon ja se on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan, että valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, lukiolain ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain mukaisissa koulutuksissa olisi ensisijaisesti huomioitava oppivelvolliset opiskelijat.

Perustuslain 16 §:n mukaan jokaisella on oikeus maksuttomaan perusopetukseen. Oppivelvollisuudesta säädetään lailla. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä.

Ehdotettavalla säännöksellä tavoitellaan oppivelvollisten opiskelijoiden opiskelun turvaamista tilanteissa, jossa koulutuksen järjestämiseen on käytössä aikaisempaa rajalliset resurssit.

Esityksessä ehdotetaan, että jatkossa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettavaan koulutukseen ei jatkossa sovellettaisi tiettyjä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiä, joita koulutukseen ei ole tähänkään asti voitu koulutusten erityisestä luonteesta johtuen soveltaa. Koulutusten luonnetta on käsitelty aikaisemmin nykytilassa ja säännöskohtaisissa perusteluissa.

Perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia. Ehdotetun säännöksen tavoitteena on varmistaa, että myös ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 8 §:ssä tarkoitettuja koulutuksia antavat koulutuksen järjestäjät pystyvät omassa toiminnassaan noudattamaan lakia.

Ehdotetussa ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:ssä säädettäisiin, että englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytettäisiin ulkomaalaislain nojalla myönnettyä muuta kuin opiskeluun perustuvaa oleskelulupaa. Sääntelyllä yhdenmukaistettaisiin englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytykset lukiolain 21 a §:ssä säädettyjen englanninkieliseen lukiokoulutukseen ottamisen edellytysten kanssa.

Perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa alkuperän tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Ehdotettu sääntely kohdistuu vain niihin henkilöihin, jotka eivät ole EU- tai ETA-valtioiden kansalaisia. Ehdotettu erilainen kohtelu perustuu hyväksyttävään ja objektiiviseen perusteeseen, joka liittyy henkilön tosiasialliseen oikeuteen oleskella Suomessa. Sääntelyn tavoitteena on varmistaa, että englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavat henkilöt täyttävät samat edellytykset kuin englanninkieliseen lukiokoulutukseen otettavat opiskelijat. Sääntelyllä ehkäistään tilanteita, joissa tutkintoa suoritettaisiin koulutuksessa, jolla ei ole lukiolain 3 §:ssä tarkoitettua lukiokoulutuksen järjestämislupaa. Ehdotettu rajoitus on siten hyväksyttävään tavoitteeseen perustuva ja oikeasuhtainen.

Perustuslain 16 §:ssä turvataan jokaiselle oikeus maksuttomaan perusopetukseen sekä mahdollisuus saada kykyjensä ja tarpeidensa mukaista muuta kuin perusopetusta. Lukiokoulutuksen järjestäminen englannin kielellä liittyy keskeisesti perustuslain 16 §:ssä tarkoitettujen sivistyksellisten oikeuksien toteuttamiseen. Ehdotettu rajoitus ei kuitenkaan estä ketään saamasta koulutusta Suomessa, vaan koskee ainoastaan englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamista tilanteissa, joissa henkilöllä ei ole tosiasiallista oikeutta oleskella Suomessa muulla perusteella kuin opiskelun vuoksi. Ylioppilastutkinnon suorittaminen ei ole perustuslain turvaama subjektiivinen oikeus, vaan siihen voidaan liittää lainsäädännössä säädettyjä edellytyksiä.

Vastaavanlainen oleskelulupaa koskeva edellytys säädettiin englanninkieliseen lukiokoulutukseen pääsyyllä lukiolain 21 a §:ään hallituksen esityksessä HE 159/2024 vp. Sivistysvaliokunta ei tuolloin pitänyt sääntelyä ongelmallisena. Nyt ehdotettava sääntely vastaa sisällöltään ja tarkoitukseltaan tuota aiemmin hyväksyttyä sääntelyä ja täydentää sitä siten, että englanninkielisen lukiokoulutuksen ja englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamisen edellytykset muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden.

Perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 45/2025 vp— HE 143/2025 vp, s. 2) muun muassa seuraavaa: Jokaiselle kuuluva perusoikeus maksuttomaan perusopetukseen ei siten ole soveltamisasialtaan niin laaja, että se turvaisi myös kaikille kolmansien maiden asukkaille

perusoikeuden maksuttomaan perusopetukseen Suomessa siten, että nämä voisivat halutessaan vapaasti saapua sitä käyttämään.

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin säännös, jonka mukaan koesuorituksen arvostelua koskevassa oikaisumenettelyssä tehtyä Ylioppilastutkintolautakunnan päätöstä ei tarvitsisi perustella hallintolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on käsitellyt ylioppilastutkintoon liittyvää muutoksenhakua lausunnoissaan (PeVL 58/2001 vp, s. 3, ja PeVL 12/2004 vp, s. 3). Hallituksen esityksen sittemmin kumoutuneeksi laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä mukaan ylioppilastutkintoon kuuluvan koesuorituksen arvostelu on rinnastettavissa opintosuorituksen arvosteluun. Hallinto-oikeudellinen muutoksenhakujärjestelmä ei parantaisi ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuvan oikeusturvaa (HE 31/2005 vp, s. 11).

Kumotun ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain tarkistusarvostelua koskeva sääntely annettiin perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 18/2005 vp–HE 31/2005 vp). Valiokunta piti kokelaan oikeusturvan näkökulmasta tärkeänä mahdollisuutta hakea päätökseen koesuorituksen arvostelusta tarkistusarvostelua. Valiokunta katsoi, että sitä toimittamaan on määrättävä vähintään kaksi arvostelijaa, jotka eivät ole aikaisemmin arvostelleet tarkastuksen kohteena olevaa suoritusta. Valiokunta kiinnitti asiaa arvioidessaan huomiota myös siihen, että ylioppilastutkinto on mahdollista suorittaa useampana tutkintokertana ja että koesuoritusta voi uusia. Lisäksi perustuslakivaliokunta otti huomioon kokeen arvosteluun liittyvän päätöksenteon luonteen.

Ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausunnoissaan esille tuomat seikat, säännösten mahdollistama kokelaan oikeus arvostelunsa tutkituttamiseen, vähintään kahden arvostelijan menettely oikaisuvaatimuksen tutkimisessa, tutkintolautakunnalle tulevien oikaisujen lukumäärä, oikaisupäätöksiltä vaadittava kiireellisyys, tutkintolautakunnan selkeä ohjeistus oikaisuvaatimusten laatimisessa sekä kokelaan mahdollisuus uusia sekä hylättyjä että hyväksytyjä kokeita, voidaan kokelaan oikeusturvan katsoa toteutuvan siitä huolimatta, ettei oikaisuvaatimukseen annettua päätöstä perusteltaisi hallintolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Ehdotuksen mukaan ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin lisättäisiin myös säännös, jonka mukaan lukion rehtorin päätös, jolla on evätty osallistumisoikeus ylioppilastutkintoon tai sen koeseen, pantaisiin täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomainen kieltäisi täytäntöönpanoa. Osallistumisoikeutta koskevissa päätöksissä tahtotilana on ollut, että päätös toimeenpannaan saman tien. Ehdotetun muutoksen myötä mahdolliset valitukset tulisivat käsitellyksi ennen kuin kokelas on suorittanut ylioppilastutkinnon sekä hakenut ja otettu opiskelijaksi ylioppilastutkintotodistuksella kotimaisiin tai ulkomaisiin korkeakouluihin.

Henkilötietojen suoja

Esityksessä ehdotetaan koulutuksen järjestäjän tai rehtorin tiedonsaantioikeuksia Maahanmuuttovirastolta. Näin ollen hallituksen esitys on valtiosääntöoikeudellisesti merkityksellinen perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta on säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa lisäksi se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa säännöksessä turvatun yksityiselämän suojan piiriin (esim. PeVL 71/2014 vp, s. 2). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että lainsäätäjän on turvattava henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (esim. PeVL 18/2012 vp, s. 2 ja PeVL 71/2012, s. 2). Henkilötietojen suoja ja yksityiselämän suoja voidaan rajoittaa perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten puitteissa.

Perustuslakivaliokunta on tarkistanut käytäntöään henkilötietojen suoja koskevasta sääntelystä. Perustuslakivaliokunta on uudemmassa käytännössään pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/2018 vp, s. 3–5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi jatkossa ensisijaisesti taata tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Perustuslakivaliokunnan mukaan lähtökohtaisesti riittävää on, että henkilötietojen suoja ja käsittelyä koskeva sääntely on yhteensopivaa tietosuoja-asetuksen kanssa. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely mahdollistaa myös viranomaistoiminnan sääntelyn osalta nykyistä kansallista sääntelymallia huomattavasti yleisemmän, henkilötietojen suoja ja käsittelyn perusteita sääntelevän lakitasoisen sääntelyn. Valiokunta on arvioinut nykyisen henkilötietojen sääntelymallin varsin raskaaksi ja monimutkaiseksi ja viitannut siihen, että valiokunnan käytännön mukaan sääntelyn selkeyteen on syytä kiinnittää erityistä huomiota perusoikeuskysymyksissä sääntelyssä, joka koskee luonnollisia henkilöitä heidän tavanomaiseen elämäänsä kuuluvissa toiminnoissa (ks. PeVL 31/2017 vp, PeVL 45/2016 vp, s. 3 ja PeVL 41/2006 vp, s. 4/II). Myös sääntelyn selkeyden vuoksi kansallisen erityislainsäädännön säätämiseen tulee jatkossa suhtautua pidättyvästi ja rajata sellaisen säätäminen vain välttämättömään tietosuoja-asetuksen antaman kansallisen liikkumavaran puitteissa (PeVL 14/2018 vp, s. 3–5).

Esitettyjen muutosten tarkoituksena on mahdollistaa lukiokoulutuksen järjestäjien tai rehtorien toiminnalle tarpeellinen tietojensaanti. Hakijan oleskelulupaa koskevien tietojen saaminen on tarpeellista koulutuksen järjestäjien toiminnalle sen vuoksi, että ne pystyisivät kunkin hakijan kohdalla arvioimaan, täyttyvätkö lukiolain 21 a §:n mukaiset lisäedellytykset englanninkieliseen lukiokoulutukseen ottamiselle. Vastaavalla tavalla tulisi rehtorin kyetä arvioimaan, täyttääkö kokelas esimerkiksi ylioppilastutkinnosta annetun lain 5 a §:ssä tutkintoon ja sen kokeisiin osallistumiselle säädetyt edellytykset. Opiskelijalle myönnettävien oikeuksien, kuten englanninkieliseen lukiokoulutukseen ottamisen, edellytyksenä on niiden perustana olevista tosi-seikoista varmistuminen. Henkilötietojen luotettavuus edellyttää niiden saamista suoraan asiaa käsittelevältä tai päätöksen tehneeltä viranomaiselta. Pykälässä käytetään tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaista sääntelyliikkumavaraa erityisten säännösten antamiseksi henkilötietojen luovuttamisesta. Mainitun kohdan mukaan edellä olevan 1 kohdan c ja e alakohdassa tarkoitettujen käsittelyn perustasta on säädettävä joko a) unionin oikeudessa; tai b) rekisterinpitäjään sovellettavassa jäsenvaltion lainsäädännössä. Käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä käsittelyn oikeusperusteessa tai, 1 kohdan e alakohdassa tarkoitettussa käsittelyssä, sen on oltava tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Kyseinen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tämän asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa: yleisiä edellytyksiä, jotka koskevat rekisterinpitäjän suorittaman tietojenkäsittelyn lainmukaisuutta; käsiteltävien tietojen tyyppiä; asianomaisia rekisteröityjä, yhteisöjä, joille ja tarkoituksia joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa; käyttötarkoitussidonnaisuutta; säilytysaikoja; sekä käsittelytoimia ja -

menettelyjä, mukaan lukien laillisen ja asianmukaisen tietojenkäsittelyn varmistamiseen tarkoitettuja toimenpiteitä, kuten toimenpiteet muita IX luvussa esitettyjä erityisiä tietojenkäsittelytilanteita varten. Unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja oltava oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden. Ehdotetulla sääntelyllä on edellä mainitussa kohdassa tarkoitettulla tavalla yleisen edun mukainen tavoite ja se on oikeasuhteinen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Lukiokoulutuksen järjestäjä tai rehtori saisi Maahanmuuttovirastolta englanninkieliseen lukio-koulutukseen hakevan hakijan tai englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavan henkilön oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot. Luovutettavat tiedot on lueteltu ehdotetuissa laeissa yksityiskohtaisesti ja tyhjentävästi. Luovutettavat tiedot eivät sisällä muita oleskelulupapäätöksen tietoja, kuten oleskelulupahakemusta tai oleskelulupapäätöksen perusteluita.

Ehdotettavat lait toteuttavat perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisen vaatimuksen säätää henkilötietojen suojasta lailla. Vaatimus täyttyy asianmukaisesti koulutuksen järjestäjien ja Maahanmuuttoviraston välillä. Lait täyttävät myös luvuissa 4 ja 7 kuvatulla tavalla tietosuojasetuksen edellytykset.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 120 ja 121 §,
muutetaan 6 §:n 2 momentti, 8 §, 15 §:n 4 momentti, 55 §:n 3 momentti, 108 §:n 4 momentti,
116, 119, 122 § ja 124 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin 8 § on laissa 1078/2024 ja 116 § on laissa 1118/2021, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 6 kohta ja lakiin uudet 4 a, 45 a, 52 a, 124 a ja 124 b § seuraavasti:

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

6) *Häiriötilanteella* tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

4 a §

Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

6 §

Tutkintorakenne

Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä.

8 §

Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus ja turvallisuuskoulutus

Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää

- 1) sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin;
- 2) koulutusta, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta.

1 momentissa tarkoitettuihin koulutuksiin ei sovelleta 4 luvun säännöksiä hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta, 5 luvun säännöksiä henkilökohtaistamisesta, 6 luvun säännöksiä tutkinnon suorittamisesta ja osaamisen arvioinnista, 7 luvun säännöksiä osaamisen hankkimisesta lukuun ottamatta säännöstä opetuksen julkisuudesta ja 8 luvun säännöksiä työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

16 a §

Tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos voimassa olevien perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

45 a §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Poiketen mitä 45 §:ssä säädetään, poikkeusoloissa ja pitkäkestoisissa häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta laatia ja päivittää henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä 45 §:ssä tarkoitettujen tahojen kanssa taikka kuulla alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa.

Koulutuksen järjestäjän on tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan 1 momentissa tarkoitettua säännöstä häiriötilanteessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi estää 1 momentissa tarkoitettua säännöksen soveltamisen, mikäli Opetushallitukseen tulleesta ilmoituksesta syntyy epäily säännösten soveltamisesta ilman perusteltua syytä.

52 a §

Osaamisen osoittaminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Poiketen siitä mitä 52 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään, jos näyttöä ei valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa tai pitkäkestoisissa häiriötilanteissa voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Tarvittaessa näytössä osoitettua osaamista voidaan täydentää myös muulla osaamisen arvioinnilla siltä osin, kuin osaamista ei poikkeusoloissa tai häiriötilanteissa voida osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.

Koulutuksen järjestäjän on tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan 1 momentissa tarkoitettua säännöstä häiriötilanteessa. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi estää 1 momentissa

tarkoitettujen säännösten soveltamisen, mikäli Opetushallituksen tulleesta ilmoituksesta syntyy epäily säännösten soveltamisesta ilman perusteltua syytä.

55 §

Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää Opetushallitukselta kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydettävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, Opetushallitus voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

108 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:n 1 momentissa tarkoitettulle kuljettajien ammattipätevyystoimikunnalle sille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot.

116 §

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun Opetushallituksen tai rehtorin päätökseen.

119 §

Toimikuntien asettaminen

Opetushallitus asettaa kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan, jonka tehtävänä on vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta. Toimikunnan jäsenet toimivat virkavastuulla. Toimikunnan jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi asettaa työelämätoimikunnan määrääjäksi. Toimikunnan tehtävänä on osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja niiden perusteiden kehittämiseen sekä toimia työelämän asiantuntijaelimenä ammatillista koulutusta koskevilla asioissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

122 §

Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan jäsenenä sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

124 §

Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite

Koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukiokoulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa.

124 a §

Varautuminen ja valmiussuunnitelma

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien on laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa.

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien varautumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voi määrätä puutteiden korjauksesta.

124 b §

Tilannekuva häiriötilanteista ja poikkeusoloista

Koulutuksen järjestäjän on pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki

ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 617/2025, ja 22 §:n 1 momentti, sekä
lisätään lakiin uusi 4 a §, 5 a §:ään uusi 4 momentti ja 24 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

4 a §

Kokeiden järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä

- 1) ylioppilastutkinnon kokeiden siirtämisestä korkeintaan kolme kuukautta kerrallaan;
- 2) ylioppilastutkinnon kokeet järjestettäväksi kerran vuodessa;
- 3) että hyväksytyä koetta ei saa uusida;
- 4) että tutkinnon suorittanut henkilö ei saa uusida hylättyä koetta.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa kokelaiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

1 momentin 3 ja 4 kohdissa tarkoitettu päätös tehdään korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

5 a §

Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen, edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa.

21 §

Muutoksenhaku rehtorin ja koulutuksen järjestäjän monijäsenisen toimielimen päätökseen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksi-saannista. Seuraamusta koskeva päätös ja tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019) säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

22 §

Koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisumenettely

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu tai hylätty, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaisissa säädetään. Tässä pykälässä tarkoitettussa oikaisumenettelyssä tehtyä Ylioppilastutkintolautakunnan päätöstä ei tarvitse perustella hallintolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

24 §

Tietojensaantioikeus

Rehtorilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta 5 a §:n 4 momentissa tarkoitettun oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (714/2018) 4 §:n 2 momentti ja 34 a §, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 18 b §, 60 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1363/2025, uusi 4 momentti, uusi 61 a ja 61 b § seuraavasti:

4 §

Koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen

Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot ja muut tehtävät. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

18 a §

Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

18 b §

Poikkeukselliset opetusjärjestelyt poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Jos opetusta ei voida järjestää turvallisesti tässä laissa säädetyllä tavalla valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa tai 18 a §:ssä tarkoitettussa häiriötilanteessa, voidaan opetuksen järjestämisessä poiketa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään:

- 1) lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 11 §:ssä säädetystä opintojen mitoituksesta;
- 2) lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:ssä säädetystä opintojen rakenteesta ja opintojen laajuudesta;

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos valtakunnallisten lukiokoulutuksen opetussuunnitelman perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

34 a §

Koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävä lukuvuosimaksu

Koulutuksen järjestäjän on perittävä kolmannen maan kansalaiselta lukuvuosimaksu tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta, joka hakee oleskelulupaa opiskelun perusteella tai oleskelee maassa opiskelun perusteella myönnettyllä oleskeluluvalla. Lukuvuosimaksu peritään myös kolmannen maan kansalaiselta, joka suorittaa tässä laissa tarkoitettuja opintoja etäopetuksessa. Lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta. Jos koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on alempi kuin lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta, on lukuvuosimaksun suuruus vähintään koulutuksen järjestäjän yksikköhinta. Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta perittävän maksun määrä on vähintään opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30. Lukuvuosimaksun suorittaminen on edellytys opetukseen osallistumiselle. Lukuvuosimaksu määräytyy ensimmäisenä opiskeluvuotena voimassa olleen yksikköhinnan perusteella koko opintojen ajalle. Maksua ei kuitenkaan peritä opiskelijalta:

- 1)joka osallistuu tilauskoulutukseen; taikka
- 2)jolla on tilapäinen korkeintaan vuoden mittainen oleskelulupa vaihto-opiskeluohjelmaan osallistumisen perusteella

60 §

Oleskelulupia koskeva tiedonsaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta 21 a §:n 4 momentissa tarkoitettun oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

61 a §

Varautuminen ja valmiussuunnitelma

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien on laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa.

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien varautumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voi määrätä puutteiden korjauksesta.

61 b §

Tilannekuva häiriötilanteesta ja poikkeusoloista

Koulutuksen järjestäjän on pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä opetus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 166/2022, sekä
lisätään lakiin uusi 26 a § seuraavasti:

26 §

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetuslaissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, varautumisesta ja valmiussuunnitelmista, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d–36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40–43 ja 45–48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85–87, 89–93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitettun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetukseen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäämisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

26 a §

Koulutuksen järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjä voi päättää etäopetukseen siirtymisestä, jos se on tarpeen opetuksen järjestämiseksi turvallisesti ja terveellisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen 12 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden noudattamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jos koulutuksen perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

5.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain 193 ja 257 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 193 §:n 2 momentti ja 257 §:n 4 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1049/2020, seuraavasti:

193 §

66

Tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä tarkoitettut toimivaltaiset viranomaiset

Jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuljettajien ammattipätevyystoimikunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta, mutta se voi osoittaa tehtävän Opetushallitukselle. Jos perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakoe tai perustason ammattipätevyyskoe järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä, arvioijien nimeämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä

257 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Tämän lain 256 §:n 6 momentissa tarkoitettua oikaisupyynnöstä annettuun kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki

ammattillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain (2077/2024) 3 § seuraavasti:

3 §

Kokeilulupa

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta, ellei oikeutta toimia koulutuskeskuksena myöhemmin peruuteta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 29 §:n nojalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.2026

Pääministeri

Petteri Orpo

Opetusministeri Anders Adlercreutz

Laki

ammattillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 120 ja 121 §,
muutetaan 6 §:n 2 momentti, 8 §, 15 §:n 4 momentti, 55 §:n 3 momentti, 108 §:n 4 momentti,
116, 119, 122 § ja 124 §:n 1 momentti,
sellaisina kuin 8 § on laissa 1078/2024 ja 116 § on laissa 1118/2021, sekä
lisätään 3 §:ään uusi 6 kohta ja lakiin uudet 4 a, 45 a, 52 a, 124 a ja 124 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

uusi kohta

6) Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädettyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

4 a §

uusi pykälä

Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

6 §

6 §

Tutkintorakenne

Tutkintorakenne

Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista

Voimassa oleva laki

koskevia esityksiä. *Esityksiä valmistellessaan Opetushallituksen on kuultava asianomaista työelämätoimikuntaa.*

8 §

Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus

Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa. *Opetushallituksen on tutkinnon perusteita valmistellessaan tehtävä yhteistyötä asianomaisen työelämätoimikunnan kanssa.*

Ehdotus

Opetushallitus valmistelee 1 momentissa tarkoitetun tutkintorakenteen muuttamista koskevia esityksiä.

8 §

Ammatilliseen tehtävään valmistava koulutus ja turvallisuuskoulutus

Sen lisäksi, mitä 6 ja 7 §:ssä säädetään, ammatillisena koulutuksena voidaan järjestää

1) sellaista ammatilliseen tehtävään valmistavaa koulutusta, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin;

2) koulutusta, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta.

1 momentissa tarkoitettuihin koulutuksiin ei sovelleta 4 luvun säännöksiä hakeutumisesta ja opiskelijaksi ottamisesta, 5 luvun säännöksiä henkilökohtaistamisesta, 6 luvun säännöksiä tutkinnon suorittamisesta ja osaamisen arvioinnista, 7 luvun säännöksiä osaamisen hankkimisesta lukuun ottamatta säännöstä opetuksen julkisuudesta ja 8 luvun säännöksiä työpaikalla järjestettävästä koulutuksesta.

15 §

Tutkinnon perusteet

Opetushallituksen tulee valmistella tutkinnon perusteet yhteistyössä työ- ja elinkeinoelämän edustajien, koulutuksen järjestäjien ja muiden keskeisten sidosryhmien kanssa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

uusi pykälä

16 a §

Tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteet poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen tutkintojen ja työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos voimassa olevien perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

uusi pykälä

45 a §

Henkilökohtaisen osaamisen kehittämissuunnitelman laadinta ja hyväksyminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Poiketen mitä 45 §:ssä säädetään, poikkeusoloissa ja pitkäkestoisissa häiriötilanteissa koulutuksen järjestäjällä ei ole velvollisuutta laatia ja päivittää henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa yhteistyössä pykälässä mainittujen tahojen kanssa taikka kuulla alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa.

Koulutuksen järjestäjän on tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan 1 momentissa tarkoitettua säännöstä häiriötilanteessa.

52 a §

Osaamisen osoittaminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Poiketen siitä mitä 52 §:n 1 ja 3 momentissa säädetään, jos näyttöä ei poikkeusoloissa tai pitkäkestoisissa häiriötilanteissa voida toteuttaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa, ammattitaito ja osaaminen voidaan osoittaa suorittamalla muita käytännön tehtäviä, jotka mahdollisimman hyvin vastaavat aitoja työtilanteita ja työprosesseja. Tarvittaessa näyttössä osoitettua osaamista voidaan täydentää myös muulla osaamisen arvioinnilla siltä osin, kuin osaamista ei poikkeusoloissa tai

Voimassa oleva laki

Ehdotus

häiriötilanteissa voida osoittaa aidoissa työtilanteissa ja työprosesseissa.

Koulutuksen järjestäjän on tehtävä ilmoitus Opetushallitukselle soveltaessaan 1 momentissa tarkoitettua säännöstä häiriötilanteessa.

55 §

55 §

Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Arvioinnin tarkistaminen ja oikaisu

Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää asianomaiselta *työelämätoimikunnalta* kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydetävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, *työelämätoimikunta* voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

Tutkintokoulutuksen opiskelija voi pyytää *Opetushallitukselta* kirjallisesti oikaisua 2 momentissa tarkoitettuun arvioinnin tarkistamista koskevaan päätökseen. Oikaisua on pyydetävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Jos arviointi on ilmeisesti virheellinen, *Opetushallitus* voi määrätä uuden arvioinnin sekä perustellusta syystä edellyttää koulutuksen järjestäjää asettamaan uudet arvioijat.

108 §

108 §

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Julkisuus ja tietojensaantioikeus

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:ssä tarkoitetuille työelämätoimikunnille niille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot.

Koulutuksen järjestäjän tulee salassapitosäännösten sitä estämättä pyynnöstä toimittaa jäljempänä 119 §:n 1 momentissa tarkoitettulle *toimikunnalle* sille säädettyjen tehtävien hoitamisen edellyttämät tiedot

116 §

116 §

Valituskiellot

Valituskiellot

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea

Henkilökohtaisessa osaamisen kehittämissuunnitelmassa suunnitellussa osaamisen hankkimiseen liittyvässä asiassa ei saa hakea muutosta valittamalla siltä osin, kun asia koskee opintojen suoritusajankohtaa tai -paikkaa. Muutosta ei saa hakea myöskään asiassa, joka koskee opiskelijan yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia eikä 85 §:n 3 ja 4 momentissa tarkoitettussa asiassa. Hallinto-oikeuden päätökseen, jolla on ratkaistu 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua asiaa koskeva valitus, ei saa hakea

muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun *työelämätoimikunnan* tai rehtorin päätökseen.

muutosta valittamalla. Muutosta ei saa hakea valittamalla myöskään 55 §:ssä tarkoitettuun oikaisuvaatimuksesta annettuun *Opetushallituksen* tai rehtorin päätökseen.

119 §

119 §

*Työelämätoimikuntien asettaminen****Toimikuntien asettaminen***

Opetushallitus asettaa työelämätoimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan ja nimittää työelämätoimikuntiin enintään yhdeksän jäsentä kuhunkin. Jäsenten tulee edustaa työnantajia, työntekijöitä, opetusalaa ja, jos itsenäinen ammatin harjoittaminen on alalla laajuudeltaan merkittävää, itsenäisiä ammattinharjoittajia. Lisäksi Opetushallitus voi työelämätoimikunnan esityksestä nimittää toimikuntaan pysyviä asiantuntijoita. Opetushallitus päättää työelämätoimikuntien jäsenten palkkiot ja huolehtii toimikuntien maksuliikenteestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

Opetushallitus asettaa kuljettajien ammatti-pätevyystoimikunnan, jonka tehtävänä on vastata liikenteen palveluista annetun lain 193 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä mainitun lain 31 §:n 3 momentissa ja 32 §:n 4 momentissa tarkoitettujen todistusten antamisesta. Toimikunnan jäsenet toimivat virkavastuulla. Toimikunnan jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

Työelämätoimikuntien jäsenet toimivat virkavastuulla. Työelämätoimikuntien jäsenten esteellisyyteen sovelletaan, mitä hallintolain 27–29 §:ssä säädetään.

Opetus- ja kulttuuriministeriö voi asettaa työelämätoimikunnan määräjäksi. Toimikunnan tehtävänä on osallistua ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen ja niiden perusteiden kehittämiseen sekä toimia työelämän asiantuntijaelimenä ammatillista koulutusta koskevissa asioissa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin työelämätoimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen toimikuntien asettamisesta, kokoonpanosta ja päätöksenteosta.

122 §

122 §

*Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu**Rikosoikeudellinen virka- ja vahingonkorvausvastuu*

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja työelämätoimikunnan jäseneseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

Koulutuksen järjestäjän henkilöstöön, osaamisen arvioijaan ja 119 §:n 1 momentissa tarkoitettuun toimikunnan jäseneseen sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa.

124 §

124 §

*Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite**Koulutuksen järjestäjien yhteistyövelvoite*

Voimassa oleva laki

Koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukio-koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. *Lisäksi koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä niiden työelämätoimikuntien kanssa, joiden toimialaan koulutuksen järjestäjän järjestämät tutkinnot kuuluvat.*

uusi pykälä

Ehdotus

Koulutuksen järjestäjien tulee tehdä yhteistyötä alueen työ- ja elinkeinoelämän, muiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien, lukio-koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja perusopetuksen järjestäjien sekä nuorisotyötä tekevien julkisten tahojen ja yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden kanssa.

124 a §

Varautuminen ja valmiussuunnitelma

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien on laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa.

Varautumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voi määrätä puutteiden korjaamisesta.

124 b §

Tilannekuva häiriötilanteista ja poikkeusoloista

Koulutuksen järjestäjän on pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä ope- tus- ja kulttuuriministeriölle ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista ope- tus- ja kulttuuriministeriölle.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

ylioppilastutkinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ylioppilastutkinnosta annetun lain (502/2019) 21 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 617/2025, ja 22 §:n 1 momentti, sekä lisätään lakiin uusi 4 a §, 5 a §:ään uusi 4 momentti ja 24 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

uusi pykälä

4 a §

Kokeiden järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslaissa (1552/2011) tarkoitetuissa poikkeusoloissa opetus- ja kulttuuriministeriö voi määrätä

1) ylioppilastutkinnon kokeiden siirtämisestä korkeintaan kolme kuukautta kerrallaan;

2) ylioppilastutkinnon kokeet järjestettäväksi kerran vuodessa;

3) että hyväksyttyä koetta ei saa uusia;

4) että tutkinnon suorittanut henkilö ei saa uusia hylättyä koetta.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa kokelaiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

1 momentin 3 ja 4 kohdissa tarkoitettu päätös tehdään korkeintaan kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan.

5 a §

5 a §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen

Oikeus englanninkielisen ylioppilastutkinnon suorittamiseen

21 §

Muutoksenhaku rehtorin ja koulutuksen järjestäjän monijäsenisen toimielimen päätökseen

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Seuraamusta koskeva päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa (808/2019) säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

22 §

Koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisumenettely

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

21 §

Muutoksenhaku rehtorin ja koulutuksen järjestäjän monijäsenisen toimielimen päätökseen

Sellaiselta englanninkielistä ylioppilastutkintoa suorittavalta henkilöltä, joka ei ole Euroopan unionin jäsenvaltion eikä Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion kansalainen edellytetään, että hänelle on ulkomaalaislain nojalla myönnetty muu kuin opiskeluun perustuva oleskelulupa.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ja päätökseen, jolla rehtori tai koulutuksen järjestäjän monijäseninen toimielin on määrännyt 15 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitetun seuraamuksen, saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Seuraamusta koskeva päätös ja tämän pykälän 1 momentissa tarkoitettu päätös pannaan täytäntöön tehdystä valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen kiellä täytäntöönpanoa. Muutoin muutoksenhaussa hallintotuomioistuimeen sovelletaan, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettussa laissa (808/2019) säädetään. Valitukset tulee käsitellä kiireellisinä.

22 §

Koesuorituksen arvostelua koskeva oikaisumenettely

Ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen, jolla koesuoritus on arvosteltu tai hylätty, saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Tässä pykälässä tarkoitettussa oikaisumenettelyssä tehtyä Ylioppilastutkintolautakunnan päätöstä ei tarvitse perustella

Voimassa oleva laki

24 §

Tietojensaantioikeus

uusi momentti

Ehdotus

hallintolain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla.

24 §

Tietojensaantioikeus

Rehtorilla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta 5 a §:n 4 momentissa tarkoitettun oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan lukiolain (714/2018) 4 §:n 2 momentti ja 34 a §, sekä
lisätään lakiin uusi 18 a ja 18 b §, 60 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1363/2025, uusi 4 momentti, uusi 61 a ja 61 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen

Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen

Ehdotus

4 §

Koulutuksen järjestämisluvan myöntäminen

Luvassa määrätään kunnat, joissa koulutusta järjestetään, opetuskielet, mahdollinen erityinen koulutustehtävä, koulutuksen

Voimassa oleva laki

järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

Ehdotus

järjestäjän oikeus järjestää sisäoppilaitosmuotoista koulutusta sekä muut tarpeelliset koulutuksen järjestämiseen liittyvät ehdot *ja muut tehtävät*. Koulutuksen järjestäjä päättää lukioista, joissa koulutusta järjestetään, jollei luvassa toisin määrätä.

uusi pykälä

18 a §

Oppivelvollisten ensisijaisuus poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

18 b §

Poikkeukselliset opetusjärjestelyt poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

uusi pykälä

Jos opetusta ei voida järjestää turvallisesti tässä laissa säädetyllä tavalla valmiuslain tarkoittamissa poikkeusoloissa tai 18 a §:ssä tarkoitettussa häiriötilanteessa, voidaan opetuksen järjestämisessä poiketa siten kuin valtioneuvoston asetuksella säädetään:

1) lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (810/2018) 11 §:ssä säädetyistä opintojen mitoituksista;

2) lukiokoulutuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 12 §:ssä säädetyistä opintojen rakenteesta ja opintojen laajuudesta;

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen valtakunnallisen opetussuunnitelman perusteiden noudattamisesta poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa, jos valtakunnallisten lukiokoulutuksen

opetussuunnitelman perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

34 a §

Koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävä lukuvuosimaksu

Koulutuksen järjestäjän on perittävä kolmannen maan kansalaiselta lukuvuosimaksu tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta, joka hakee oleskelulupaa opiskelun perusteella tai oleskelee maassa opiskelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla. Lukuvuosimaksu peritään myös kolmannen maan kansalaiselta, joka suorittaa tässä laissa tarkoitettuja opintoja etäopetuksessa. Lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta. Jos koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on alempi kuin lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta, on lukuvuosimaksun suuruus vähintään koulutuksen järjestäjän yksikköhinta. Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta perittävän maksun määrä on opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30. Lukuvuosimaksun suorittaminen on edellytys opetukseen osallistumiselle. Lukuvuosimaksu määräytyy ensimmäisenä opiskeluvuotena voimassa olleen yksikköhinnan perusteella koko opintojen ajalle. Maksua ei kuitenkaan peritä opiskelijalta:

- 1)joka osallistuu tilauskoulutukseen; taikka
- 2)jolla on tilapäinen korkeintaan vuoden mittainen oleskelulupa vaihto-opiskeluohjelmaan osallistumisen perusteella.

60 §

Oleskelulupia koskeva tiedonsaantioikeus

uusi momentti

34 a §

Koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävä lukuvuosimaksu

Koulutuksen järjestäjän on perittävä kolmannen maan kansalaiselta lukuvuosimaksu tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen hyväksytyltä opiskelijalta, joka hakee oleskelulupaa opiskelun perusteella tai oleskelee maassa opiskelun perusteella myönnetyllä oleskeluluvalla. Lukuvuosimaksu peritään myös kolmannen maan kansalaiselta, joka suorittaa tässä laissa tarkoitettuja opintoja etäopetuksessa. Lukuvuosimaksun suuruus on vähintään lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta. Jos koulutuksen järjestäjän yksikköhinta on alempi kuin lukiokoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta, on lukuvuosimaksun suuruus vähintään koulutuksen järjestäjän yksikköhinta. Yhtä tai useampaa oppiainetta suorittamaan otetuilta opiskelijoilta perittävän maksun määrä on *vähintään* opintopistettä kohden keskimääräinen yksikköhinta tai sitä alempi järjestäjäkohtainen yksikköhinta jaettuna luvulla 30. Lukuvuosimaksun suorittaminen on edellytys opetukseen osallistumiselle. Lukuvuosimaksu määräytyy ensimmäisenä opiskeluvuotena voimassa olleen yksikköhinnan perusteella koko opintojen ajalle. Maksua ei kuitenkaan peritä opiskelijalta:

- 1)joka osallistuu tilauskoulutukseen; taikka
- 2)jolla on tilapäinen korkeintaan vuoden mittainen oleskelulupa vaihto-opiskeluohjelmaan osallistumisen perusteella.

60 §

Oleskelulupia koskeva tiedonsaantioikeus

Koulutuksen järjestäjällä on oikeus salassäilytyslain 21 a §:n 4 momentissa tarkoitettua oleskelulupaa koskevan edellytyksen arvioimista varten Maahanmuuttovirastolta hakijan hakeman ja

Voimassa oleva laki

Ehdotus

voimassa olevan oleskeluoikeutta osoittavan asiakirjan voimassaoloa, perustetta ja lajia sekä oleskeluoikeutta osoittavaa asiakirjaa koskevan hakemuksen käsittelyn tilaa koskevat tarpeelliset tiedot.

61 a §

Varautuminen ja valmiussuunnitelma

uusi pykälä

Yksityisoikeudellisten koulutuksen järjestäjien on varmistettava tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen kaikissa olosuhteissa myös poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa. Koulutuksen järjestäjien on laadittava poikkeusolojen ja häiriötilanteiden varalta valmiussuunnitelma. Kuntien ja kuntayhtymien varautumisvelvollisuudesta säädetään valmiuslaissa.

Varautumista valvoo Lupa- ja valvontavirasto. Jos varautumisessa havaitaan puutteita, Lupa- ja valvontavirasto voi määrätä puutteiden korjaamisesta.

61 b §

Tilannekuva häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

uusi pykälä

Koulutuksen järjestäjän on pyynnöstä toimitettava salassapitosäännösten estämättä opetus- ja kulttuuriministerille ja Lupa- ja valvontavirastolle varautumistoimenpiteiden yhteensovittamista sekä häiriötilanteiden ja poikkeusolojen tilannekuvan muodostamista varten tarvittavat välttämättömät tiedot. Lupa- ja valvontavirasto koostaa tilannekuvan häiriötilanteista ja poikkeusoloista opetus- ja kulttuuriministeriölle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain (1215/2020) 26 §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 166/2022, sekä lisätään lakiin uusi 26 a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

26 §

26 §

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Perusopetuslain, lukiolain ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain soveltaminen

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetus-laissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d–36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40–43 ja 45–48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85–87, 89–93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitetun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetukseen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäamisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

Koulutuksen järjestämisessä sovelletaan, mitä asianomaisen järjestäjän osalta perusopetus-laissa, lukiolaissa tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa säädetään opetuksen julkisuudesta, kokeilusta, erityisopetuksen tai erityisen tuen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävistä, oppilas- ja opiskeluhuollosta, henkilöstöstä, *varautumisesta ja valmiussuunnitelmista*, yhteistyöstä opiskelijoiden huoltajien kanssa, oppilas- tai opiskelijakunnasta, koulutuksen arvioinnista sekä tietojensaannista ja henkilötietojen salassapidosta ja käsittelystä, jollei laissa toisin säädetä. Lisäksi sovelletaan, mitä asianomaisen koulutuksen järjestäjän osalta kurinpidosta ja siihen liittyvistä menettelyistä säädetään perusopetuslain 36, 36 a, 36 b ja 36 d–36 g §:ssä lukuun ottamatta jälki-istuntoa koskevaa sääntelyä, lukiolain 40–43 ja 45–48 §:ssä ja ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 80, 85–87, 89–93 ja 115 §:ssä sekä mitä kurinpitotoimien muutoksenhausta säädetään mainituissa laeissa. Jos kunta järjestää koulutusta ilman järjestämislupaa, sovelletaan tässä momentissa tarkoitetun osalta, mitä mainituista asioista perusopetuslaissa säädetään. Poiketen siitä, mitä edellä tässä momentissa säädetään, opetukseen osallistumisen epäämiseen sovelletaan, mitä epäamisestä säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa.

26 a §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

uusi pykälä

Koulutuksen järjestäminen poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa

Häiriötilanteissa ja valmiuslain (1552/2011) tarkoittamissa poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjien on varmistettava ensisijaisesti oppivelvollisten opiskelijoiden kouluttaminen.

Häiriötilanteessa ja poikkeusoloissa koulutuksen järjestäjä voi päättää etäopetukseen siirtymisestä, jos se on tarpeen opetuksen järjestämiseksi turvallisesti ja terveellisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksestä Opetushallitus antaa määräyksen 12 §:ssä tarkoitettujen koulutuksen perusteiden noudattamisesta häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, jos koulutuksen perusteiden noudattaminen ei ole mahdollista.

Häiriötilanteella tarkoitetaan poikkeuksellista uhkaa, tilannetta tai tapahtumaa, joka vaarantaa opiskelijoiden turvallisuuden tai terveyden, tai joka estää koulutuksen järjestäjää toimimasta tässä laissa säädetyllä tavalla. Häiriötilanne voi ilmetä paikallisesti, alueellisesti tai valtakunnallisesti.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

liikenteen palveluista annetun lain 193 ja 257 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 193 §:n 2 momenttia ja 257 §:n 4 momenttia, sellaisena kuin se on laissa 1049/2020, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

193 §

193 §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä
tarkoitettut toimivaltaiset viranomaiset*

*Tieliikenteen ammattipätevyysdirektiivissä
tarkoitettut toimivaltaiset viranomaiset*

Jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 120 §:n 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu työelämätoimikunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta, mutta se voi osoittaa tehtävän Opetushallitukselle. Jos perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakoe tai perustason ammattipätevyyskoe järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä, arvioijien nimeämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä

Jos perustason ammattipätevyys suoritetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa osana siellä annettavaa ammatillista koulutusta, perustason ammattipätevyyskoulutukseen sisältyvien teoriakokeiden ja perustason ammattipätevyyskokeiden järjestämisestä ja valvonnasta sekä niitä koskevien todistusten antamisesta vastaa ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 119 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuljettajien ammattipätevyystoimikunta. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hyväksymiensä koulutuskeskusten valvonnasta, mutta se voi osoittaa tehtävän Opetushallitukselle. Jos perustason ammattipätevyyskoulutuksen teoriakoe tai perustason ammattipätevyyskoe järjestetään opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymässä koulutuskeskuksessa annettavan ammatillisen koulutuksen yhteydessä, arvioijien nimeämisestä vastaa koulutuksen järjestäjä

257 §

257 §

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Muutoksenhaku hallintotuomioistuimeen

Tämän lain 256 §:n 6 momentissa tarkoitettua oikaisupyynnöstä annettuun työelämätoimikunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämän lain 256 §:n 6 momentissa tarkoitettua oikaisupyynnöstä annettuun *kuljettajien ammattipätevyystoimikunnan* päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..

Laki

amatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain (2077/2024) 3 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

3 §

Kokeilulupa

Kokeilulupa

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta.

Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 35 §:ssä tarkoitettuna perustason ammattipätevyyskoulutusta tai jatkokoulutusta antavana koulutuskeskuksena saavat toimia ne kokeiluluvan saaneet koulutuksen järjestäjät, joilla tämän lain voimaan tullessa on ollut oikeus järjestää kyseistä koulutusta, *ellei oikeutta toimia koulutuskeskuksena myöhemmin peruuteta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain 29 §:n nojalla.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

..